

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

CHANDRAKASEM RAJABHAT UNIVERSITY JOURNAL OF GRADUATE SCHOOL

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2568)

VOL.20 NO.2 (JULY - DECEMBER 2025)

E-ISSN : 2822-1176 (ONLINE)

น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

สารบัญ

บทความวิชาการ	หน้า
หน้าทับที่ใช้ในระบอบาสืบบท บรรพต หน่อทิม, อัญชญา พานิช, กาญจนา บุญส่ง	AR1-AR13
บทความวิจัย	
การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 บรรพต หน่อทิม, อัญชญา พานิช, กาญจนา บุญส่ง	RA1- RA13
รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ร่วมกับการศึกษาชั้นเรียน (LS) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทัศนีย์พร กลิ่นแก้ว, สุภาสิตา เย็นอก, สุธาสินี ขาวสำอาง, นพวรรณ เนตรธำมรงค์, ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน	RA14-RA27
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร มนัสชัย ศรีเนน, วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรารณ	RA28-RA36
การพัฒนาแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มนัสวี แก้วผลึก, วัฒนรัตน์ วิเชียรรัตน์, กษมา บุญเสื่อ, มณีนรัตน์ ประทุมเกตุ	RA37-RA46
การพัฒนาทักษะการแสดง “ละครชาตรีเมืองเพชร” โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติให้กับนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทย โรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) จังหวัดเพชรบุรี สุเมธ พักเถื่อน, ชมนาด กิจจันทร์, เทวิกา ประดิษฐ์บาทูภา	RA47-RA60
การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจในการซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่: กรณีศึกษา บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สายสุณี ประดับนาถ, จิตตานันท์ สิทธิสาร, ศานิต ดวงสวัสดิ์, สิริทิพ วัฒนรัตน์, กนิษฐา อ่อนศิริ, สุชานันท์ ทองมาก, นารีย์ น้อยกลิ่น, นุชนารถ มีสมพิชน์, สรายุทธ คงอนันต์	RA61-RA69

Content

Invited Articles	Page
The Rhythmic Drum Patterns for Si Bod Dande <i>Pirom Jaichuen</i>	AA1-AA10
Research Articles	
The Administration of the Student Care and Support System of Educational Institutions Affecting the Reduction of Violent Behaviors Against Students in Educational Institutions under the Office of Phetchaburi Primary Education Service Area 2 <i>Banpot Northim, Anchana Panitch, Kanchana Boonsong</i>	AR1-AR13
Combination of Professional Learning Community (PLC) Model and Lesson Study (LS) to Develop Active Learning Instruction Promoting Secondary Students' Analytical Thinking Abilities <i>Tassaneeporn Klinkaew, Suphasita Yenok, Suthasinee Khaosamang, Noppawan Netrthanon, Chansit Sitsungnoen</i>	RA14-RA27
Combination of Professional Learning Community (PLC) Model and Lesson Study (LS) to Develop Active Learning Instruction Promoting Secondary Students' Analytical Thinking Abilities <i>Tassaneeporn Klinkaew, Suphasita Yenok, Suthasinee Khaosamang, Noppawan Netrthanon, Chansit Sitsungnoen</i>	RA14-RA27
Relationship between Ethical Leadership of Administrators and Organizational Affiliation among Teachers at Schools under the Bangkok Metropolitan Administration <i>Manuschai Srinan, Wisut Wichitputchraporn</i>	RA28-RA36
The Development of Measurement Instruments for Media Literacy Skills in High School Students <i>Manassawee Kaewpluk, Wimolrat Wichianrat, Kasama Boonsuea, Maneerat Pratumket</i>	RA37-RA46
Development of the Performance Skills for "Chatri Mueang Phet" Drama in the Form of Learning Management to Develop Practical Skills for Students of the Thai Dance Club, Wat Jantrawat (Sukprasanrat) School, Phetchaburi Province <i>Sumate Fuktuen, Chommanad Kijkhun, Tawiga Praditbathuga</i>	RA47-RA60
Analysis of Marketing Mix Factors and Consumer Decision-Making in Purchasing New Standard Health Insurance: A Case Study of Thai Life Insurance Public Company Limited <i>Saisunee Pradubnak, Chittanun Sitthisan, Sanit Duangsawat, Sirithip Wasinrat, Kanitta Onsiri, Naree Noiklin, Nuchanat Meesompuch, Sarayut Konganan</i>	RA61-RA69

หน้าทับที่ใช้ในระบำนับ

ภิรมย์ ใจชื่น

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
*ผู้นิพนธ์หลัก E-mail: pirom.j@chandra.ac.th

รับบทความ: 4 มิถุนายน 2568
แก้ไขเสร็จ: 19 สิงหาคม 2568
ตอบรับบทความ: 19 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ

ระบำนับเดิมเรียกกันว่า ชุดจับระบำนับ ใช้แสดงเบิกโรงในการแสดงเบิกโรงเรื่อง เมขลา-รามสูร และในการแสดง โขนเรื่องรามเกียรติ์ ชุดนารายณ์ปราบนาทุก ประกอบไปด้วย เพลงหน้าพาทย์ และ เพลงประกอบบทร้องจำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงพระทอง เพลงเบ้าหลุด เพลงสระนุหรง เพลงบะหลิม จบด้วยเพลง ข้า-เร็ว (ทำนองเพลงเต่าเห่) ซึ่งทั้ง 4 เพลงนี้จะใช้หน้าทับพิเศษกำกับจังหวะหน้าทับ ในแต่ละบทเพลงจะมีความยากและซับซ้อนของหน้าทับแตกต่างกันไป เพลงแรก เพลงพระทอง ใช้หน้าทับพิเศษชื่อ “หน้าทับพระทอง” เรียกตามชื่อเพลง เพลงที่สอง เพลงเบ้าหลุด ใช้หน้าทับพิเศษชื่อ “หน้าทับนางไห” เพลงที่สาม เพลงสระนุหรง ใช้หน้าทับพิเศษชื่อ “หน้าทับสระนุหรง” เพลงที่สี่ เพลงบะหลิม ใช้หน้าทับพิเศษชื่อ “หน้าทับขื่นมัว” หน้าทับพิเศษทั้ง 4 หน้าทับ ไม่ใช่แค่ประพันธ์มาจากรากฐานของหน้าทับปรปโกเท่านั้น แต่ยังมีระสรวนจังหวะที่แตกต่างจากหน้าทับปรปโก และสำนวนการบรรเลงก็มีความซับซ้อนมากกว่าหน้าทับปรปโกอีกด้วย ทำให้หน้าทับพิเศษทั้ง 4 หน้าทับ ไม่สามารถใช้หน้าทับพื้นฐานบรรเลงแทนได้

คำสำคัญ : ระบำนับ , หน้าทับ , หน้าทับพิเศษ

THE RHYTHMIC DRUM PATTERNS FOR SI BOD DANDE

Pirom Jaichuen

Faculty of Humanities and Social Sciences Chandrakasem Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail: pirom.j@chandra.ac.th

Received: June 4, 2025

Revised: August 19, 2025

Accepted: August 19, 2025

Abstract

RABAM SI BOD In the past it was called CHOD JAB RABBAM Used for opening ceremony Story acting Mekhala and Ramasur and pantomime performance Ramayana section Narai Prap Nonthuk use Naphat musical and Song with lyrics four song is Phra Thong song Bao Hlud song Saraburong song Balim song End with a song Cha-rew (Melody Tao Hea) which both four song this use rhythmic patterns special direct rhythmic patterns each song There will be difficulty and complicated different First song Phra Thong song use rhythmic patterns special call names rhythmic patterns this Phra Thong rhythmic patterns according to the song name Second song Bao Hlud song use rhythmic patterns special call names rhythmic patterns this Nang hi rhythmic patterns Third song Saraburong song use rhythmic patterns special call names rhythmic patterns this Saraburong rhythmic patterns but play rhythmic patterns first round normal type second round play again last line Fourth song Balim song use rhythmic patterns special call names rhythmic patterns this Khun ma rhythmic patterns rhythmic patterns special all four rhythmic patterns not just composed from foundation of Probkai rhythmic patterns only but there is rhythmic patterns that is different of Probkai rhythmic patterns and performance idioms complicated more than Probkai rhythmic patterns make rhythmic patterns special all four rhythmic patterns cannot use rhythmic patterns basic play instead.

Keywords : rabam si bod , rhythmic patterns , rhythmic patterns special

บทนำ

ระบำสี่บทถือเป็นระบำโบราณที่มีความเก่าแก่ชุดหนึ่งซึ่งมีความอ่อนช้อยสวยงาม สันนิษฐานว่ามีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยแล้ว แต่ยังไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด ในสมัยโบราณนั้นถือว่าระบำสี่บทเป็นการแสดงชั้นสูงที่ใช้กันแต่ในราชสำนัก เพื่อแสดงให้เห็นพระมหากรุณาธิคุณต่อพระเนตร ประชาชนสามัญชนทั่วไปไม่มีโอกาสได้ดู ระบำสี่บทนั้นแต่เดิมยังไม่ได้เรียกกันว่า ระบำสี่บท แต่เรียกกันว่า ชุดจับระบำ แล้วภายหลังจึงเปลี่ยนมาเรียกกันว่า ระบำสี่บท (มุศติหลิมสกุล, 2537) สามารถนำมาแสดงเป็นชุดเดี่ยว แสดงประกอบละคร หรือแสดงเป็นละครเบิกโรงก็ได้ ลักษณะของการแสดงจะแสดงตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีตัวพระ กับ ตัวนาง เป็นการรำรำของเทวดานางฟ้าออกมาเกี่ยวพาราสี แสดงความยินดีปรีดา อำนวยอวยพรต่าง ๆ ให้ทำราพื้นฐานหรือทำฝักหัดเบื้องต้น และทำนาฏยศัพท์เป็นท่าหลักผสมผสานกับการแปรแถวแปรกระบวน ลีลาการเคลื่อนไหวการเชื่อมต่อ ผู้รำต้องรำตามแบบแผนและใช้การฝึกฝนจนเชี่ยวชาญ เพลงที่ใช้ในการแสดงประกอบด้วย ออกเพลงโคมเวียน ร้องเพลงพระทอง เพลงเบาหุลุด เพลงสระบุหร้ง เพลงบะหลิม จบด้วยเพลงช้า-เร็ว (วันทนิย ม่วงบุญ, 2557)

ระบำสี่บทเป็นระบำชุดหนึ่งที่แทรกอยู่ในการแสดงเบิกโรงเรื่อง เมขลา-รามสูร มี 4 เพลง หรือ 4 บทด้วยกัน คือ เพลงพระทอง เพลงเบาหุลุด เพลงสระบุหร้ง เพลงบะหลิม ซึ่งในแต่ละเพลงก็มีความยากง่ายต่างกันไป บทร้องที่ใช้สำหรับใช้ร้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับ เทวดา นางฟ้า แต่เดิมนั้นการแสดงชุดนี้มีบทร้องมากกว่าในปัจจุบันและเป็นระบำที่มีค้อยมีผู้ใดแสดงบอยนัก เนื่องจากระบำชุดนี้ต้องใช้เวลาแสดงนาน มีความยากทั้งท่ารำดนตรีและการขับร้อง ที่แสดงยากก็จะเป็น 2 บทหลัง คือ บทสระบุหร้ง และ บทบะหลิม ระบำสี่บทนี้ยังมีที่ใช้แสดงกันอีกเรื่องหนึ่ง คือ เรื่องรามเกียรติ์ ชุด นารายณ์ปราบหนุมต ซึ่งการแสดงนั้นก็ดำเนินไปเช่นเดียวกับบทเบิกโรง เรื่อง รามสูรเมขลา แต่ก็ตัดบทร้องออกไปบ้างเพื่อความรวดเร็ว ปัจจุบันชุดนี้ใช้แสดงเพียง 2 บท คือ บทพระทอง และ บทเบาหุลุด เท่านั้น สำหรับเพลงทั้ง 4 บทนั้นท่วงทำนองเป็นอัตรา 2 ชั้น เป็นเพลงไทยโบราณที่มีความไพเราะน่าฟัง วงดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงระบำสี่บทเป็นวงปี่พาทย์ไม้แข็ง เพราะเป็นการแสดงประเภท โขน-ละคร ทำให้ระบำสี่บทปรับเปลี่ยนมาเป็นการแสดงเบิกโรง ซึ่งในแต่ละเพลงจะมีหน้าทับติดกำกับจังหวะที่ยากพอสมควร เพราะเพลงในระบำสี่บทนี้ ผู้บรรเลงเครื่องหนึ่งในวงจะต้องมีความเข้าใจในโครงสร้างของทำนองเพลงและหน้าทับควบคุมกำกับบทร้องจึงจะบรรเลงเข้ากับเพลงได้อย่างถูกต้อง

ขมนาด กิจจันทร์ (2543 : 80) กลองแขกเป็นเครื่องกำกับจังหวะ ทำหน้าที่บอกสัดส่วนของเพลงเรียกว่าหน้าทับ จังหวะหน้าทับมีหน้าที่ตรวจสอบเพลงในการบรรเลงดนตรีหรือการขับร้องว่าขาดหรือเกินอย่างไรอย่างหนึ่ง

หน้าทับ คือ วิธีการตีทับ ซึ่ง “ทับ” เป็นกลองของไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินเดีย ซึ่งจะใช้ทับตีประกอบจังหวะให้กลองกลืนไปกับทำนองเพลงแต่ด้วยลักษณะของเสียงที่ตบนั้นไม่สามารถดำเนินทำนองได้จึงได้แค่ตีไปให้กลองกลืนกับทำนองเพลงในแต่ละเพลงจนเรียกกันว่า หน้าทับ ซึ่งได้นักวิชาการดนตรีไทยหลายท่านได้แบ่งประเภทของหน้าทับไว้เป็นแต่ละประเภท ได้แก่

มนตรี ตรีโมท (2507 : 18) ได้กล่าวไว้ในหนังสือศัพท์สังคีตว่า หน้าทับ แบ่งออกเป็นประเภท ได้แก่ (1) หน้าทับปรบโก (2) หน้าทับสองไม้ (3) หน้าทับพิเศษ

สัจด์ ภูเขาทอง (2532 : 42) กล่าวว่าจังหวะหน้าทับจำแนกออกเป็น 2 พวกใหญ่ ๆ คือ (1) หน้าทับหลัก เป็นหน้าทับที่ใช้บรรเลงประกอบการร้องและการแสดงทั่วไปได้แก่ หน้าทับปรบโก และ หน้าทับสองไม้ (2) หน้าทับพิเศษ เป็นหน้าทับที่นอกเหนือจากหน้าทับปรบโกและหน้าทับสองไม้

ราชบัณฑิตยสถาน (2540 : 167) กล่าวว่าหน้าทับแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) หน้าทับสามัญ เป็นหน้าทับที่ใช้กับเพลงต่าง ๆ มี 2 หน้าทับ คือ หน้าทับปรบโก และ หน้าทับสองไม้ (2) หน้าทับภาษา ซึ่งใช้กับเพลงภาษาต่าง ๆ (3) หน้าทับเฉพาะเพลง

สบงศึก ธรรมวิหาร (2540 : 57) กล่าวว่าหน้าทับในดนตรีไทยมี 3 ลักษณะ คือ (1) หน้าทับสามัญ เป็นหน้าทับที่ใช้บรรเลงได้กับเพลงทั่วไปประกอบด้วย หน้าทับปรบโก หน้าทับสองไม้ และหน้าทับลูกหมด (2) หน้าทับภาษา เป็นหน้าทับที่ประดิษฐ์ขึ้นมาสำหรับใช้บรรเลงประกอบเพลงสำเนียงภาษาต่าง ๆ 1) หน้าทับภาษาสำหรับกลองแขก ได้แก่ หน้าทับลาว หน้าทับญวน หน้าทับมอญ หน้าทับเขมร หน้าทับแขกสาดาย 2) หน้าทับภาษาสำหรับกลองสองหน้า ได้แก่ หน้าทับพม่าห้าท่อน หน้าทับข่า 3) หน้าทับภาษาสำหรับเครื่องภาษา ได้แก่ หน้าทับพม่า (กลองยาว) หน้าทับมอญ (ตะโพนมอญ-เปิงมาง) หน้าทับจีน (ตอก-แตว) หน้าทับฝรั่ง (กลองสนร์-กลองใหญ่) หน้าทับเขมร (โตนชาตรี) (3) หน้าทับพิเศษ เป็นหน้าทับที่กำหนดให้ใช้สำหรับบทเพลงเพลงใดเพลงหนึ่งโดยเฉพาะจึงเป็นหน้าทับที่ประดิษฐ์ขึ้นมาให้มีลีลากลองกลืนกับทำนองเพลง อีกทั้งเพื่อความกลมกลืนของการใช้ประกอบการแสดงต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ) หน้าทับกลองแขกและกลองมลายู ได้แก่ หน้าทับสมิงทอง (กลองแขก) หน้าทับเจ้าเซ็น (กลองแขก)

หน้าทับโยน (กลองแขก) หน้าทับนางหน่าย (กลองมลายู) หน้าทับนางหงส์ (กลองมลายู) หน้าทับบัวลอย (กลองมลายู) 2) หน้าทับตะโพน ได้แก่ หน้าทับตะเจี๊ว หน้าทับต้นวรเชษฐ์ หน้าทับสาธุการ 3) หน้าทับตะโพนกลองทัด ได้แก่ หน้าทับลา หน้าทับกลม หน้าทับกราวโน หน้าทับเข้มาโน 4) หน้าทับกลองทัด ได้แก่ หน้าทับนางหงส์ หน้าทับแทงวิสัย

มนัส ขาวปลื้ม (2541 : 39) กล่าวไว้ในหนังสือ แม่ไม้เพลงกลอง ว่า หน้าทับในการฝึกหัดตะโพนแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) หน้าทับปรบโก (2) หน้าทับสองไม้ (3) หน้าทับพิเศษ (4) หน้าทับเฉพาะ

สหัสสนัน ปิสิมปรีชา (2560 : 44) ได้แบ่งประเภทของหน้าทับไว้ 3 ประเภทดังนี้ (1) หน้าทับพื้นฐาน 1) หน้าทับปรบโก (แบบบังคับอัตราจังหวะหน้าทับ) 2) หน้าทับสองไม้ (แบบไม่บังคับอัตราจังหวะหน้าทับ) (2) หน้าทับพิเศษ

หน้าทับที่คิดประดิษฐ์ดัดแปลงมาจากหน้าทับปรบโกและหน้าทับสองไม้ (3) หน้าทับเฉพาะ หน้าทับที่ใช้เฉพาะเจาะจงกับเพลงเพียงเพลงเดียว ไม่สามารถใช้กับเพลงอื่น ๆ ได้

จากการแบ่งประเภทหน้าทับของนักวิชาการดนตรีไทยที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หน้าทับแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) หน้าทับพื้นฐาน เป็นหน้าทับที่ใช้สำหรับบรรเลงกับบทเพลงทั่วไปแบ่งออกเป็นหน้าทับพื้นฐานที่ใช้กับเพลงแบบบังคับอัตรา ได้แก่ หน้าทับปรบโก และหน้าทับพื้นฐานที่ใช้กับเพลงแบบไม่บังคับอัตรา ได้แก่ หน้าทับสองไม้ ซึ่งใช้เป็นรากฐานสำหรับการคิดสร้างหน้าทับอื่น ๆ ต่อไป (2) หน้าทับพิเศษ เป็นหน้าทับที่ใช้บรรเลงกับเพลงที่มีการประพันธ์วิธีการบรรเลงหน้าทับให้แปลกออกไปจากหน้าทับพื้นฐาน มีการประพันธ์หน้าทับขึ้นมาเป็นพิเศษอีกหลายหน้าทับซึ่งมีรากฐานมาจากหน้าทับพื้นฐานทั้ง 2 แบบ เช่น หน้าทับแขก/สดาหยด หน้าทับพม่า เป็นต้น (3) หน้าทับเฉพาะ เป็นหน้าทับที่มีการประพันธ์ขึ้นมาเฉพาะสำหรับเพลงใดเพลงหนึ่งเท่านั้นจะไม่สามารถนำหน้าทับนั้นไปบรรเลงกับเพลงอื่นได้ เช่น หน้าทับสาธุการ หน้าทับพญาเดิน เป็นต้น

ระบำสี่บทเป็นระบำที่มีเพลงประกอบบทร้องด้วยกัน 4 เพลง 4 บทร้อง คือ เพลงพระทอง เพลงบัวหลด เพลงสระบุรี และ เพลงบะหมี่ ในแต่ละบทมีทำนองเพลงและทางร้องที่แตกต่างกันออกไป ลักษณะของทำนองเพลงเป็นเพลงในอัตรา 2 ชั้น และหน้าทับที่ใช้ประกอบก็ยังเป็นหน้าทับพิเศษ ที่ใช้กำกับเพลงในระบำสี่บท โครงสร้างสำนวนลีลาของหน้าทับพิเศษในระบำสี่บทส่วนใหญ่ได้ปรุงแต่งมาจากหน้าทับปรบโกทั้งสิ้น มีเนื้อร้อง ทำนอง และ หน้าทับตามลำดับดังนี้

*** การบันทึกโน้ตหน้าทับจะใช้สัญลักษณ์แทนเสียงกลองดังนี้

1. กลองแขก (ตัวผู้) หน้าร่าย เสียง ดิง ใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ด
2. กลองแขก (ตัวผู้) หน้าदान เสียง โจะ ใช้สัญลักษณ์แทนเสียง จ
3. กลองแขก (ตัวเมีย) หน้าร่าย เสียง ท้ม ใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ท
4. กลองแขก (ตัวเมีย) หน้าदान เสียง จะ ใช้สัญลักษณ์แทนเสียง จ

เพลงที่ 1 เพลงพระทอง มีเนื้อร้องทำนองและหน้าทับดังนี้

เมื่อนั้น	ฝ่ายฝูงเทวาทุกราศี
ทั้งเทพธิดานารี	สุขเกษมเปรมปรีดิ์เป็นสุดคิด
เทพบุตรจ้บระบำท่าท่า	นางฟ้ารำพ้อนอ่อนจริต
รำเรียงเคียงเข้าให้ชิด	ทอดสนิทติดพันกัลยา
แล้วตีวงเวียนเปลี่ยนซ้าย	รำตีวงเวียนเปลี่ยนขวา
ตลบหลังลัดเลี้ยวลงมา	เทวัญกัลยาสำราญใจ

(คุณานุสรณ์ครบรอบ 100 ปี สมุท ยมะคุปต์, 2555: 46-47)

ทำนองหลักเพลงพระทอง

- - - ช	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ช	- ช - ม
- ช ช ช	- ล - ร	- ท - -	ดรัม - ช	- ร - ช	- ล - ท	- ล - ท	ท ท - ล
- - - -	- ช - ล	- ท - ล	- ท ท ท	- - - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช ช ช
- ร - ท	- ล - ร	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ท	- ล - ช	- ล - ท	ท ท - ล
- ม - ท	ร ร - ม	ม ม - ช	ช ช - ล	- ท - ล	- ช ช ช	- ล ท ล	ช ม - ช
- - - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช ช ช	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
- - - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช ช ช	- ร - ท	- ล - ร	- ม - ร	- ท - ล
- - - ร	- - - ม	- - - ช	- - - ล	- ท - ล	- ช ช ช	- ล ท ล	ช ม - ช

วิเชียร ออณุลมูล (2568)

หน้าทับพระทอง								
ตัวผู้	- - ต ต	- จั - -	- จั - -	- จั - -	- ต - -	- จั - -	- ต - ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - จุ	- - - จุ	- - - ท	- - - จุ	- - - -	- - - จุ
ตัวผู้	- ต - ต	- ต - ต	- - - จุ	- ต - จุ	- ต - จุ	- ต - ต	- - - -	- ต - จุ
ตัวเมีย	- - - -	- - - -	- - - ท	- - - ท	- - - ท	- - - -	- - - ท	- - - ท

สหวัดน์ ปัสุมปรีชา (2560)

ภาพที่ 1 ทำนองเพลงพระทอง

เพลงที่ 2 เพลงเบ้าหลุด มีเนื้อร้องทำนองและหน้าทับดังนี้

เมื่อนั้น
 รำล่อเทवासุราลัย
 เทพบุตรดุดฉวยชายสไป
 หลีกหลบลดเลี้ยวเกี่ยวพัน
 ครั้นเทพเทวัญกระชั้นไล่
 เวียนระวันหันวงอยู่ตรงกลาง

นางเทพอัปสรศรีใส
 ท่วงทีหนีไล่พอได้กัน
 นางบัดกรค์อนให้แล้วผินผัน
 เขียนหันมาขวาทำท่าทาง
 นางชม้อยถอยไปเสียให้ห่าง
 ผูกนางนารีกีปริดา

(คุณานุสรณ์ครบรอบ 100 ปี ลมุล ยมะคุปต์, 2555: 46-47)

ทำนองหลักเพลงเบ้าหลุด							
- - - ซ	- ล ล ล	- - - ดั	- ล ล ล	- ซ ซ ซ	- ฟ - ซ	- - - ล	- ล - ล
- ม ซ ล	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ
- - - ร	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล	- ด - ล	- ซ ซ ซ	- ล - ซ	- ฟ ฟ ฟ
ร ม ฟ ซ	ฟ ม ฟ ซ	ฟ ม ฟ ซ	ล ซ ฟ ม	ซ ม ร ด	ร ม ร ม	ร ด ร ม	ร ม ฟ ซ
- - - ฟ	- ซ ซ ซ	- - - ล	- ซ ซ ซ	- ด - ฟ	- - ซ ล	- ด - ล	- ซ - ฟ
- ล ล ล	- ฟ ซ ล	- ร - ด	- ล - ซ	- ด - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
- - - ล	- ล - ล	- ด - ล	ซ ฟ - ซ	- - - ซ	- ซ - ซ	- ด - ล	- ซ - ฟ
- - - ม	- - - ร	- - - ซ	- - - ฟ	- - - ม	- - - ร	- - ม ร	ม ด - ร

วิเชียร อ่อนละมูล (2568)

หน้าทับเบ้าหลุด								
ตัวผู้	- - ต ต	- จั - -	- ต - -	- ต - -	- - ต ต	- จั - -	- - ต ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - ท	- - - ท	- - - -	- - - จุ	- - - -	- - - จุ
ตัวผู้	- ต - -	- ต - -	- - ต ต	- จั - -	- - - -	- จั - -	- จั - -	- จั - -
ตัวเมีย	- - - ท	- - - ท	- - - -	- - - จุ	- - - -	- - - จุ	- - - จุ	- - - จุ
ตัวผู้	- - - -	- จั - -	- - - -	- จั - -	- - - -	- จั - -	- ต - -	- ต - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - -	- - - จุ	- - - -	- - - จุ	- - - ท	- - - ท
ตัวผู้	- - - -	- จั - -	- ต - -	- ต - -	- ต - ต	- จั ต จั	ต จั - ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - ท	- - - ท	- - - -	- ท - ท	- ท - -	- - - จุ

สหวัดน์ ปัสุมปรีชา (2560)

ภาพที่ 2 ทำนองเพลงเบ้าหลุด

เพลงเข้าหลุด ท่วงทำนองเพลงเป็นอัตราจังหวะ 2 ชั้น มีท่อนเดียว ใช้หน้าทับพิเศษที่เรียกว่า “หน้าทับนางไห” มักจะเรียกหน้าทับที่ใช้กับเพลงเข้าหลุดตามชื่อเพลงว่า “หน้าทับเข้าหลุด” ใช้กับ เพลงนางไห เพลงเข้าหลุด และ เพลงอื่น ๆ ในการแสดง โขน ละคร เมื่อนำหน้าทับมาบรรเลงเข้ากับเพลงจะมี 2 จังหวะหน้าทับเข้าหลุด หน้าทับเข้าหลุดเป็นหน้าทับที่มีความยาวกว่าหน้าทับพระทองอยู่ 1 จังหวะหน้าทับสำนวนของหน้าทับก็มีความซับซ้อนมากกว่าหน้าทับพระทอง

เพลงที่ 3 เพลงสระบุหรง มีเนื้อร้องทำนองและหน้าทับดังนี้

เมื่อนั้น
รำเรียงเคียงคั่นกลยา
เทพบุตรหยุดยืนจับระบำ
ทอดกร่อนระทวยกริดกราย

ฝ่ายฝูงเทพไทถ้วนหน้า
เลี้ยวไล่ไขว่คว่ำเป็นแบายคาย
นางฟ้าพื่อนรำนางวาย
เทพไททั้งหลายก็เปรมปรีดี

(คุณานุสรณ์ครบรอบ 100 ปี ลมุล ยมะคุปต์, 2555: 46-47)

ทำนองหลัก							
- - - ท	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ช - ล	ชลท - ร	- ม - ร	- ท - ล
- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ม - ล	ร ร - ท	ม ม - ช	ช ช - ล
- ร - ช	- - ล ท	- ล - ท	ท ท - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ช - ล	ล ล - ช
- - - ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ช - -	ชลท - ร	- ม - ร	- ท - ล
- - - ช	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- ร - ช	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ช
- - - ม	- ช ช ช	- - - ล	- ช ช ช	- ท ท ท	- ล - ช	ช ช - ล	ร ร - ม
- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม	- ม - ล	ร ร - ท	ม ม - ช	ช ช - ล
- - - ล	- ล - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ด ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม
- ม - ล	ร ร - ท	ม ม - ช	ช ช - ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท

วิเชียร อ่อนละมูล (2568)

หน้าทับสระบุหรง

ตัวผู้	- - - -	- จั - -	- จั - -	- - - -	- จั - -	- จั - -	- จั - -	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - จุ	- - - -	- - - จุ	- - - จุ	- - - จุ	- - - จุ

ตัวผู้	- - - -	- จั - -	- - - -	- จั - -	- ต - จั	- ต - จั	ต จั - ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - -	- - - จุ	- - - ท	- - - ท	- ท - -	- - - จุ

ตัวผู้	- ต - ต	- จั - ต	- ต - ต	- จั - ต	- ต - จั	- ต - จั	ต จั - ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- ท - -	- - - -	- ท - -	- - - ท	- - - ท	- ท - -	- - - จุ

ตัวผู้	- ต - จั	- ต - ต	- จั - ต	- ต - จั	- - ต ต	- จั ต จั	ต จั - ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - ท	- - - -	- ท - -	- - - ท	- - - -	- ท - ท	- ท - -	- - - จุ

สรวัดณ์ ปลื้มปรีชา (2560)

ภาพที่ 3 ทำนองเพลงสระบุหรง

เพลงสระบุหรง ท่วงทำนองเพลงเป็นอัตราจังหวะ 2 ชั้น มีท่อนเดียว ใช้หน้าทับพิเศษที่เรียกกันว่า “หน้าทับสระบุหรง” โครงสร้างของหน้าทับสระบุหรงจะเหมือนกับหน้าทับเข้าหลุด เมื่อนำหน้าทับมาบรรเลงประกอบจังหวะกับเพลงจะมี 2 จังหวะหน้าทับสระบุหรง กับอีก 4 จังหวะฉิ่ง หรือที่เรียกกันว่าเที้ยวแถม เรียกได้ว่าเป็นหน้าทับที่มีความซับซ้อนมากที่สุดทีเดียว คือ เมื่อบรรเลงหน้าทับเข้ากับเพลงสระบุหรงจะต้องบรรเลงหน้าทับ 2 เที้ยว เที้ยวแรกบรรเลงปกติ เที้ยวที่ 2 จะต้องแถมบรรเลงสุดท้ายของหน้าทับอีก 1 เที้ยว

เพลงที่ 4 เพลงบะหล่ำ มีเนื้อร้องทำนองและหน้าทับดังนี้

เมื่อนั้น
กรายกร่อนระทวยทั้งอินทรี
แล้วตีวงลดเลี้ยวเกี่ยวกล
ทอดกรอนงามกิริยา

นางเทพธิดามารศรี
ดั่งกินรีรำฟ้อนรอนรา
ประสานแทรกสับสนซ้ายขวา
เทวาปฏิพัทธ์เปรมปรีดิ์

(คุณานุสรณ์ครบรอบ 100 ปี ลมุล ยมะคุปต์, 2555: 46-47)

ทำนองหลัก

- - - ท	- ท - ท	- ซ ซ ซ	- ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- - - -	- ล - ท	- ล - ท	- ท - ท
- ท - ล	ล ล - ท	ท ท - ร	ร ร - ม	- ร ม ฟ	- ล - ม	- ล - -	ฟมร - ท
- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ม - ล	ร ร - ท	ม ม - ซ	ซ ซ - ล
- - - ร	- - - ม	- - - ซ	- - - ล	- - - -	- ซ - ล	- ซ - ล	- ล - ล

วิเชียร ออณุลมูล (2568)

หน้าทับบะหล่ำ

ตัวผู้	- - ต ต	- จั - -	- จั - -	- จั - -	- ต - ต	- ต - ต	- - - จั	- ต - จั
ตัวเมีย	- - - -	- - - จ	- - - จ	- - - จ	- - - -	- - - -	- - - ท	- - - ท

ตัวผู้	- ต - ต	- ต - ต	- - - จั	- ต - จั	- - ต ต	- จั ต จั	ต จั - ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - -	- - - ท	- - - ท	- - - -	- ท - ท	- ท - -	- - - จ

ตัวผู้	- ต - จั	- ต - ต	- จั - ต	- ต - จั	- - ต ต	- จั - -	- จั - -	- จั - -
ตัวเมีย	- - - ท	- - - -	- ท - -	- - - ท	- - - -	- - - จ	- - - จ	- - - จ

ตัวผู้	- - ต จั	ต จั ต จั	ต จั - ต	- จั - จั	- ต - จั	- ต - ต	- จั - ต	- ต - จั
ตัวเมีย	- - - ท	- ท - ท	- ท - -	- - - จ	- - - ท	- - - -	- ท - -	- - - ท

สหัสวัฒน์ ปลื้มปรีชา (2560)

ภาพที่ 4 ทำนองเพลงบะหล่ำ

เพลงบะหล่ำ ทำนองเพลงเป็นอัตราจังหวะ 2 ชั้น มีท่อนเดียว ใช้หน้าทับพิเศษเรียกว่า “หน้าทับขึ้นม้า” บางคนเรียกว่าหน้าทับ “ชมโฉม” หรือเรียกหน้าทับตามชื่อเพลงว่า “หน้าทับบะหล่ำ” ใช้กับ เพลงบะหล่ำ เพลงโลม เพลงชมโฉม เพลงชมดวง และเพลงอื่น ๆ ในการแสดง โขน ละคร เมื่อนำหน้าทับมาบรรเลงประกอบจังหวะกับเพลงจะมี 2 จังหวะหน้าทับบะหล่ำ เช่นเดียวกับเพลงเบ้าหลูด

กลวิธีการบรรเลงของทั้ง 4 หน้าทับนั้นเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้หน้าทับทั้ง 4 หน้าทับนั้นมีความพิเศษและแตกต่างจากหน้าทับอื่น ๆ โดยหน้าทับพื้นฐานและหน้าทับพิเศษอื่น ๆ จะมีสัดส่วนของการบรรเลงที่ชัดเจน เช่น หน้าทับปรบไก่อ 2 ชั้น

ตัวผู้	- - ต ต	- จั - -	- จั - -	- จั - -	- ต - -	- ต - ต	- - - ต	- ต - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - จ	- - - จ	- - - จ	- - - ท	- - - -	- ท - -	- - - ท

ภาพที่ 5 ทำนองหน้าทับปรบไก่อ 2 ชั้น

เมื่อเปรียบเทียบกับหน้าพิเศษทั้ง 4 หน้าทับ จะเห็นได้ว่า หน้าทับปรบไ้ 2 ชั้น จะมีจำนวน 8 ห้อง ใน 1 หน้าทับ แต่หน้าทับพิเศษทั้ง 4 หน้าทับจะมีความยาวมากกว่า 8 ห้อง และวิธีการบรรเลงในหน้าทับปรบไ้จะแบ่งสำนวนไว้ชัดเจน คือเสียง โจ๊ะ จ๊ะ แยกเป็นกลุ่มหนึ่ง และ ดิง ท้ม อีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งในหน้าทับพิเศษทั้ง 4 หน้าทับ จะมีการบรรเลงเสียง โจ๊ะ จ๊ะ และ ดิง ท้ม สลับกันไปมาไม่ได้แยกชัดเจนเหมือนกับหน้าทับ ปรบไ้ อีกทั้งในหน้าทับ สระบุหร่ง นั้นยังมีการบรรเลงที่ต้องบรรเลงซ้ำในบรรทัดสุดท้ายของหน้าทับอีก 1 เที้ยวด้วย จึงทำให้หน้าทับพิเศษทั้ง 4 หน้าทับมีกลวิธีในการบรรเลงแตกต่างกันกับหน้าทับพื้นฐาน

บทสรุป

หน้าทับพิเศษในระบาสืบบททั้ง 4 หน้าทับ เป็นหน้าทับพิเศษที่มีความแตกต่างจากหน้าทับพื้นฐานโดยสิ้นเชิง เมื่อนำหน้าทับพื้นฐาน คือ หน้าทับปรบไ้ ซึ่งเป็นรากฐานของหน้าทับพิเศษทั้ง 4 หน้าทับ มาเปรียบเทียบกับแล้ว กระสวนจังหวะของหน้าทับพิเศษทั้ง 4 หน้าทับจะมีความยาวที่แตกต่างกันและความยาวมากกว่าหน้าทับปรบไ้ที่เป็นอัตราจังหวะหน้าทับ 2 ชั้นด้วยกัน คือ ใน 1 หน้าทับ ปรบไ้ อัตราจังหวะ 2 ชั้น จะมีอยู่ด้วยกัน 8 ห้องตัวโน้ต ส่วนหน้าทับ พระทอง อัตราจังหวะ 2 ชั้น มี 16 ห้องตัวโน้ต และ หน้าทับ เบ้าหลุด สระบุหร่ง บะหลิม จะมี 32 ห้องตัวโน้ต ส่วนสำนวนการบรรเลงของหน้าทับปรบไ้ และ หน้าทับพิเศษ ทั้ง 4 หน้าทับ ก็มีความแตกต่างกัน คือ ในหน้าทับปรบไ้จะแบ่งสำนวนการบรรเลงเสียง โจ๊ะ จ๊ะ ไว้กลุ่มหนึ่ง

หน้าทับปรบไ้ 2 ชั้น								
ตัวผู้	- - ต ต	- จั - -	- จั - -	- จั - -				
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - จุ	- - - จุ				
และบรรเลงเสียง ดิง ท้ม ไว้อีกกลุ่มหนึ่ง								
ตัวผู้					- ต - -	- ต - ต	- - - ต	- ต - -
ตัวเมีย					- - - ท	- - - -	- ท - -	- - - ท
ส่วนหน้าทับพิเศษทั้ง 4 หน้าทับจะมีการบรรเลงเสียง โจ๊ะ จ๊ะ ดิง ท้ม สลับกันไปมาทั้งหน้าทับ								
หน้าทับพระทอง								
ตัวผู้	- - ต ต	- จั - -	- จั - -	- จั - -	- ต - -	- จั - -	- ต - ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - จุ	- - - จุ	- - - ท	- - - จุ	- - - -	- - - จุ
ตัวผู้	- ต - ต	- ต - ต	- - - จุ	- ต - จุ	- ต - จุ	- ต - ต	- - - -	- ต - จุ
ตัวเมีย	- - - -	- - - -	- - - ท	- - - ท	- - - ท	- - - -	- - - ท	- - - ท
หน้าทับเบ้าหลุด								
ตัวผู้	- - ต ต	- จั - -	- ต - -	- ต - -	- - ต ต	- จั - -	- - ต ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - ท	- - - ท	- - - -	- - - จุ	- - - -	- - - จุ
ตัวผู้	- ต - -	- ต - -	- - ต ต	- จั - -	- - - -	- จั - -	- จั - -	- จั - -
ตัวเมีย	- - - ท	- - - ท	- - - -	- - - จุ	- - - -	- - - จุ	- - - จุ	- - - จุ
ตัวผู้	- - - -	- จั - -	- - - -	- จั - -	- - - -	- จั - -	- ต - -	- ต - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - -	- - - จุ	- - - -	- - - จุ	- - - ท	- - - ท
ตัวผู้	- - - -	- จั - -	- ต - -	- ต - -	- ต - ต	- จั ต จั	ต จั - ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - ท	- - - ท	- - - -	- ท - ท	- ท - -	- - - จุ

หน้าทับสระบุหร่ง								
ตัวผู้	- - - -	- จั - -	- จั - -	- - - -	- จั - -	- จั - -	- จั - -	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - จุ	- - - -	- - - จุ	- - - จุ	- - - จุ	- - - จุ
ตัวผู้	- - - -	- จั - -	- - - -	- จั - -	- ต - จั	- ต - จั	ต จั - ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - -	- - - จุ	- - - ท	- - - ท	- ท - -	- - - จุ
ตัวผู้	- ต - ต	- จั - ต	- ต - ต	- จั - ต	- ต - จั	- ต - จั	ต จั - ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- ท - -	- - - -	- ท - -	- - - ท	- - - ท	- ท - -	- - - จุ
ตัวผู้	- ต - จั	- ต - ต	- จั - ต	- ต - จั	- - ต ต	- จั ต จั	ต จั - ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - ท	- - - -	- ท - -	- - - ท	- - - -	- ท - ท	- ท - -	- - - จุ
หน้าทับบะหล่ม								
ตัวผู้	- - ต ต	- จั - -	- จั - -	- จั - -	- ต - ต	- ต - ต	- - - จั	- ต - จั
ตัวเมีย	- - - -	- - - จุ	- - - จุ	- - - จุ	- - - -	- - - -	- - - ท	- - - ท
ตัวผู้	- ต - ต	- ต - ต	- - - จั	- ต - จั	- - ต ต	- จั ต จั	ต จั - ต	- จั - -
ตัวเมีย	- - - -	- - - -	- - - ท	- - - ท	- - - -	- ท - ท	- ท - -	- - - จุ
ตัวผู้	- ต - จั	- ต - ต	- จั - ต	- ต - จั	- - ต ต	- จั - -	- จั - -	- จั - -
ตัวเมีย	- - - ท	- - - -	- ท - -	- - - ท	- - - -	- - - จุ	- - - จุ	- - - จุ
ตัวผู้	- - ต จั	ต จั ต จั	ต จั - ต	- จั - จั	- ต - จั	- ต - ต	- จั - ต	- ต - จั
ตัวเมีย	- - - ท	- ท - ท	- ท - -	- - - จุ	- - - ท	- - - -	- ท - -	- - - ท

ภาพที่ 6 หน้าทับพิเศษในระบาสี่บททั้ง 4 หน้าทับ

จากตารางโน้ตหน้าทับพิเศษทั้ง 4 หน้าทับ จะแสดงให้เห็นสำนวนการบรรเลงที่มีความสลับซับซ้อนของหน้าทับ และเมื่อนำมาบรรเลงกับเพลง เพลงแรก เพลงพระทอง เป็นเพลงท่อนเดียวบรรเลง 4 จังหวะหน้าทับพระทอง เพลงที่ 2 เพลงเข้าหูลุด เป็นเพลงท่อนเดียวบรรเลง 2 จังหวะหน้าทับเข้าหูลุด เพลงที่ 3 เพลงสระบุหร่ง เป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลง 2 จังหวะหน้าทับสระบุหร่งกับอีก 4 จังหวะฉิ่งหรือบรรเลงบรรทัดสุดท้ายของหน้าทับเพิ่มอีก 1 เที้ยวในการ บรรเลงหน้าทับเที้ยวที่ 2 เพลงที่ 4 เพลงบะหล่ม เป็นเพลงท่อนเดียวบรรเลง 2 จังหวะหน้าทับบะหล่ม ซึ่งในแต่ละ เพลงจะมีการบรรเลงจังหวะหน้าทับที่ต่างตากันผู้ที่จะบรรเลงหน้าทับพิเศษทั้ง 4 หน้าทับจะต้องมีความเข้าใจใน สำนวนของหน้าทับพิเศษนี้เป็นอย่างดีจึงจะบรรเลงได้อย่างถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- ชมนาด กิจจันทร์. (2543). *เพลงไทย 1* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โปรแกรมนาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบัน ราชภัฏสวนสุนันทา.
- นพคุณ สุดประเสริฐ. (2568). สัมภาษณ์.
- มุศิตี หล่มสกุล. (2537). *ระบาสี่บท: แนวคิดในการรื้อฟื้นระบำโบราณ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร). สาขาวิชา นาฏศิลป์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี ตราโมท. (2507). *ศัพท์สังคีต*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- มนัส ขาวปลื้ม. (2541). *แม่ไม้เพลงกลอง*. ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพนายมนัส ขาวปลื้ม. กรุงเทพฯ: พิมพ์ศร พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2540). *สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคคีตะ-ดุริยางค์*. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก.
- ลมูล ยมะคุปต์. (2548). *คุณานุสรณ์ครบรอบ 100 ปี ลมูล ยมะคุปต์*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์.
- วันทนี ม่วงบุญ. (2557). ระเบียบวิธีปฏิบัติ. ใน *พิธีประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประจำปี พุทธศักราช 2557* (น. 29). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- วิเชียร อ่อนละมูล. (2568). สัมภาษณ์.
- สงัด ภูเขาทอง. (2532). *การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- สบงศึก ธรรมวิหาร. (2540). *ดุริยางค์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรวรยา ทับแสง, & นฤธิ์กา สุนทรธณผล. (2560). การศึกษาวิธีการขับร้องเพลงระบำสี่บททางอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน. *วารสาร Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(2), 1730-1742.
- สรวณัน ปัสสิมปรีชา. (2560). *เครื่องหนัง: หน้าทับที่ใช้กับเพลงไทย*. กรุงเทพฯ: มินิ เซอร์วิซ ซัพพลาย.

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการลดพฤติกรรม ความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

บรรพต หน่อทิม^{1*} อัญญา พานิช¹ กาญจนา บุญส่ง¹

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

*ผู้นิพนธ์หลัก E-mail: birdlivebo@gmail.com

รับบทความ: 26 มีนาคม 2568

แก้ไขเสร็จ: 17 กรกฎาคม 2568

ตอบรับบทความ: 12 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา (2) ระดับการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา (3) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 122 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 87 คน และครูจำนวน 191 คน รวมทั้งสิ้น 278 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น 0.986 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.546) และเมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.499 – 0.610 มีการกระจายของข้อมูลน้อย หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน (2) ระดับการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.504) และเมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.465 – 0.545 มีการกระจายของข้อมูลน้อย หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน (3) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 คือ ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา (X_4) ด้านการส่งต่อนักเรียน (X_5) มีประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 53.30 สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.000 + .595X_4 + .191X_5$

คำสำคัญ : การบริหารงาน, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, การลดพฤติกรรมความรุนแรง

THE ADMINISTRATION OF THE STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS AFFECTING THE REDUCTION OF VIOLENT BEHAVIORS AGAINST STUDENTS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE OFFICE OF PHETCHABURI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 2

Banpot Northim^{1*} Anchana Panitch¹ Kanchana Boonsong¹

^{*1} Educational Administration Phetchaburi Rajabhat University

^{*}Corresponding Author E-mail: birdlivebo@gmail.com

Received: March 26, 2025

Revised: July 17, 2025

Accepted: July 12, 2025

Abstract

This research aims to: (1) Examine the level of management of student support systems in educational institutions. (2) Assess the level of reduction in violent behavior towards students in educational institutions. (3) Analyze the impact of the management of student support systems on the reduction of violent behavior towards students in educational institutions under the Office of Primary Education Area, Phetchaburi District 2. Number of schools: 122 The sample for this study included 87 school administrators and 191 teachers, totaling 278 participants. Using purposive sampling and simple sampling techniques. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.986. Statistical methods used for data analysis included mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

Findings: The overall level of management of student support systems in educational institutions under the Office of Primary Education Area, Phetchaburi District 2 was rated as "very high" ($M = 4.63$, $S.D. = 0.546$). The standard deviations ranged from 0.499 to 0.610, indicating a low dispersion of data, meaning respondents had consistent opinions. The overall level of reduction in violent behavior towards students in educational institutions under the Office of Primary Education Area, Phetchaburi District 2 was rated as "very high" ($M = 4.72$, $S.D. = 0.504$). The standard deviations ranged from 0.465 to 0.545, indicating a low dispersion of data, meaning respondents had consistent opinions. The management of student support systems in educational institutions that impacts the reduction of violent behavior towards students in institutions under the Office of Primary Education Area, Phetchaburi District 2 includes the aspect of prevention and problem-solving. The prediction efficiency was 53.30%, with The prediction equation in raw score format is being: $\hat{Y} = 1.000 + .595X_4 + .191X_5$

Keywords : Administration, Student support system, reduction of violent behavior

ความสำคัญและปัญหา

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ในการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ได้อาศัยหลักการและแนวคิด 4 ประการ ดังนี้ (1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” (3) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (4) การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2565, หน้า 3-4) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และผลกระทบจากโควิด-19 ทำให้โลกเข้าสู่ยุค VUCA (ความไม่แน่นอนและความเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว) ซึ่งต้องอาศัยทักษะชีวิต ในการปรับตัวและอยู่รอด ครู ต้องปรับวิธีสอน และสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนคุณภาพ พร้อมรับมือกับอนาคตของประเทศ (สถาบันวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 2565, หน้า 1) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดความมุ่งหมายและ หลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข แต่เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งนอกจากส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้วในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของยาเสพติด ปัญหาการแข่งขัน ในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัวก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562, หน้า 6) เด็กและเยาวชนที่ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาคือความเหลื่อมล้ำทางด้านเทคโนโลยีสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี ช่องว่างระหว่างความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี ที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มเด็กเปราะบาง และปัญหาที่ควรแก้ไขและป้องกันคือภัยคุกคามจากสื่อออนไลน์ ในทุกรูปแบบ สถานการณ์ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ยังคงเป็นปัญหาที่นับวันยังมีความรุนแรง ในรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ทั้งต่อตัวเด็กและเยาวชนเอง รวมถึงเด็กและเยาวชน เป็นผู้ก่อความรุนแรงด้วย บริบทปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในมิติต่าง ๆ มักนำไปสู่สถานการณ์ การแสดงออกทางการเมืองของเด็กและเยาวชน การเข้าร่วมการชุมนุมในรูปแบบต่าง ๆ ส่วนหนึ่งมาจาก ปัญหาความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การออกมาเรียกร้องเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางตรงและ ทางอ้อม มักไม่ได้รับความสนใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ปัญหาต่าง ๆ จึงยังเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากปี 2563 และการแสดงออกทางการเมืองของเด็กและเยาวชน ก่อให้เกิดปัญหาละเมิดสิทธิเด็ก และเยาวชน บางส่วนต้องรับภาระทางเศรษฐกิจและทำให้สูญเสียโอกาสทางสังคมหรือทางการศึกษา ดังนั้น การแก้ปัญหา ที่สำคัญคือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ ต้องแสดงถึงความจริงใจต่อการแก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหา ที่เป็นปัญหาสืบเนื่องคือปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ปัญหาความเหลื่อมล้ำในเด็กและเยาวชน ในมิติของการศึกษา เทคโนโลยี และการมีพื้นที่ในการแสดงออกหรือทำกิจกรรมของเด็กและเยาวชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ได้ดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคลากรทางการศึกษาทุกกลุ่มในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สรุป จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยมีจุดอ่อน คือ โรงเรียนขนาดเล็ก ไม่มีรูปแบบและการบริหารงานที่ชัดเจนในการแก้ปัญหาและมีอุปสรรค คือสถาบันครอบครัว เป็นครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวแตกแยกมากขึ้น ทำให้บทบาทในการอบรมเลี้ยงดู ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมลดน้อยลงนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กนักเรียน งานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มนโยบาย และแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 2, 2567, 12 - 13) จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรีเขต 2 ได้พิจารณาความคิดเห็นจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยงานวิจัยนี้จะได้อำนาจการวิเคราะห์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

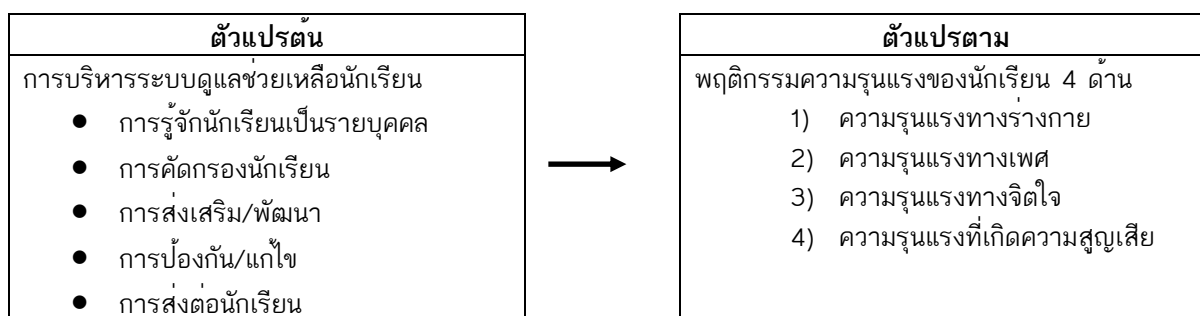
1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
3. เพื่อศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนาในสถานศึกษานั้น เป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มคน ในการให้บริการทางการศึกษาแก่นักเรียน โดยการทำให้เกิดความร่วมมือกันทั้งครู ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชน (นิพนธ์ กิณวงศ์ 2561 : หน้า 16) อีกทั้งการบริหารการศึกษายังเป็นระบบการ บริหาร การออกแบบ และการจัดระบบการศึกษาทั้งระบบความคิด และรวมถึงการนำทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปบริหารให้เกิดผลทางการศึกษา โดยมีผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารสถานศึกษา (เกษม วัฒนชัย 2560 : หน้า 2) จึงกล่าวได้ว่าการบริหารการศึกษามุ่งจัดการศึกษาอย่างเป็น กระบวนการ มีระบบและมีเป้าหมายชัดเจนคือ การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด และการประพฤติปฏิบัติที่ดี โดยคาดหวังว่าคนที่ มีคุณภาพนี้จะทำให้ สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก และสามารถแข่งขันกับสังคม ประเทศอื่นได้ ซึ่งในการบริหารจัดการ สถานศึกษามีแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้ ความหมายและความสำคัญของการบริหารการศึกษา ภารดี อนันต์นารี (2565 : หน้า 2) การบริหารการศึกษา อาจพิจารณาว่า เป็นกิจกรรม ประเภทหนึ่ง หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลาย ๆ คน ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาให้เด็ก เยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้านให้มีความสามารถ ทักษะดี พฤติกรรมค่านิยม หรือคุณธรรม ส่วนด้านสังคมการเมืองและเศรษฐกิจนั้น ต้องการให้เป็นสมาชิกที่ดีและมี ประสิทธิภาพ ของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นระเบียบแบบแผนทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการที่มีการดำเนินงานเป็นระบบ มีเครื่องมือคุณภาพและมีมาตรฐาน มีการประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข และพัฒนานักเรียนตาม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นการสร้างชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำเนินชีวิต อยู่ในสังคมที่เข้มแข็ง และรอดจาก วิกฤตการณ์ทุกประการ แนวคิดของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และครูทุกคนในโรงเรียนในการสนับสนุน ส่งเสริม ป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกและเชิงลบ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการ ระบาดของยาเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ และปัญหาคอรั้มจากสภาวการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความ จำเป็น ในทางการศึกษาที่จะต้องเร่งเข้าไปดูแลช่วยเหลือนักเรียนมิให้หลุดออกจากระบบการศึกษาเพราะนักเรียนทุกคน ต้องการความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย การให้ โอกาส และ ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอด ชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการแตกต่างกัน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจนักเรียนเป็น รายบุคคล ด้วยกระบวนการการทำงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความสนใจและความถนัด พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ทุกสาขาวิชา มุ่งเน้นให้นักเรียนรักและเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่นมีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุข เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย เติบโตและงอกงามเป็นคนดีของสังคมต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีกรอบแนวคิดที่แสดง ภาพประกอบ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันวางแผน ดำเนินการ ควบคุม และประเมินผลการจัดกิจกรรมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ทรัพยากร บุคลากร และเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลในการลดพฤติกรรมความรุนแรง

2. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง แนวทางการดำเนินงานในสถานศึกษาที่ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการรู้จัก ช่วยเหลือ ส่งเสริม และแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน โดยในงานวิจัยนี้จะวัดการดำเนินงานของระบบตาม 5 ด้านตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิต ได้แก่

2.1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การเก็บข้อมูลและการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ เช่น การพูดคุย เยี่ยมบ้าน หรือการใช้แฟ้มสะสมงาน เพื่อให้เข้าใจนักเรียนอย่างลึกซึ้ง

2.2. การคัดกรองนักเรียน หมายถึง กระบวนการแบ่งกลุ่มนักเรียนตามลักษณะปัญหาและความต้องการโดยใช้แบบประเมิน เช่น SDQ, EQ หรือการสังเกตพฤติกรรมโดยตรง

2.3. การส่งเสริมและพัฒนา หมายถึง การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กีฬา ดนตรี วิชาการ หรือกิจกรรมคุณธรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้นักเรียน

2.4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข หมายถึง การดำเนินกิจกรรมหรือการแทรกแซงเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเฉพาะด้าน และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

2.5. การส่งต่อนักเรียน หมายถึง การส่งนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนวหรือหน่วยงานภายนอกที่เหมาะสม เช่น นักจิตวิทยา แพทย์ หรือหน่วยสังคมสงเคราะห์

3. พฤติกรรมการลดความรุนแรง หมายถึง ระดับของพฤติกรรมของนักเรียนที่ลดการกระทำที่เป็นอันตรายทางกาย จิตใจ เพศ หรือการทอดทิ้ง โดยวัดผ่านการสังเกตหรือแบบประเมินจากครูและนักเรียน โดยจำแนกเป็น 4 ด้านดังนี้

3.1. การลดความรุนแรงทางด้านร่างกาย หมายถึง การกระทำที่ช่วยไม่ให้เกิดการบาดเจ็บทางร่างกายโดยตั้งใจ รวมถึงการฝึกวินัยที่ไม่ลงโทษทางกาย ทั้งการใช้และไม่ใช้วัตถุ เช่น การชกต่อย ตบตี ใช้อาวุธ การกดน้ำ การใส่สารพิษ การผูกมัด รวมถึงการเขย่าตัวเด็ก

3.2. การลดความรุนแรงด้านจิตใจ หมายถึง การที่ครูและเพื่อนให้ความรัก ความเอาใจใส่ดูแลต่อกัน ไม่ทำร้ายจิตใจ หรืออารมณ์ของเด็ก รวมถึงการสนับสนุนให้เด็กเติบโตได้อย่างมั่นคง มีจิตใจที่ดีงาม และการอยู่ร่วมในสังคม ไม่มีการตำหนิ ด้อยค่าผู้อื่น ไม่ขู่ให้กลัว

3.3. การลดความรุนแรงทางเพศ หมายถึง การสร้างความตระหนักรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ที่จะนำไปสู่การถูกคุกคามทางเพศต่อคนที่ไม่ได้รับอนุญาต และสามารถป้องกันตนเองเบื้องต้นได้ โดยการหลีกเลี่ยงการเข้าร่วมกลุ่มที่มีพฤติกรรมความรุนแรงทางเพศ การรู้กาลเทศะโดยการแต่งกายไม่โป้ เปลือย แต่งกายให้สุภาพ

3.4. การลดความรุนแรงที่เกิดความสูญเสียหรือทอดทิ้ง หมายถึง การเอาใจใส่ดูแลให้มีปัจจัยสี่ประกอบด้วย อาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และที่อาศัยให้มีความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร

ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 122 โรงเรียน รวม 1,006 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 278 คน ตามตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan P. 608-609) แล้วสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มาจากทุกโรงเรียนตามสัดส่วนระหว่างประชากรและขนาดของโรงเรียนตามสัดส่วนระหว่างประชากรกับกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกผู้บริหารสถานศึกษาจากทุกโรงเรียนมาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ส่วนครูใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายมาจากทุกโรงเรียนโดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน (Sampling Without Replacement)

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อนักเรียน และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการลดพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ความรุนแรงทางร่างกาย 2) ความรุนแรงทางเพศ 3) ความรุนแรงทางจิตใจ 4) ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียหรือการละเลย /ทอดทิ้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง ทางไปรษณีย์ และแบบออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบเอฟ (F - test) แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.546) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.505) ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$, S.D. = 0.499) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.555) ด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.562) และด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.610) และเมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.499 - 0.610 มีการกระจายของข้อมูลน้อย หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

2. ระดับการลดพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.504) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยจากมากไป

หาน้อย ตามลำดับ คือ ด้านการลดความรุนแรงด้านจิตใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.465) ด้านการลดความรุนแรงด้านเพศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.478) ด้านการลดความรุนแรงทางด้านร่างกาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = 0.529) และด้านการลดความรุนแรงที่เกิดความสูญเสียหรือทอดทิ้ง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.545) และเมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.465 – 0.545 มีการกระจายของข้อมูลน้อย หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

3. การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) มี 2 ด้านที่ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา (X_4) และด้านการส่งต่อนักเรียน (X_5) ซึ่งสามารถเขียนรูปแบบของสมการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y' = 1.000 + 595X_4 + 191X_5$$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Y'' = .564X_4 + .196X_5$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามลำดับ คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการคัดครองนักเรียน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โครงการ เสริมสร้างและสนับสนุน การคุ้มครอง ดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ที่ได้ให้แนวทางในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน(แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567 สพป.พบ.2 2567 : หน้า 107) โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักประยุกต์นำความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักคิดเป็นทำเป็นรวมทั้งเป็นการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีการประสานความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษารวมทั้งบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เพื่อร่วมมือกันพัฒนานักเรียนตามอย่างเต็มที่แล้วแต่ศักยภาพ และมีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 หมวด 7 มาตรา 63 โรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่ง ต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว การให้คำปรึกษาฝึกอบรมแก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคมและความปลอดภัยแก่นักเรียน ซึ่งเป็นไปตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดให้ มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่ง นักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ พิทักษ์ปกป้อง คุ้มครองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสมและทันการณ์ และได้รับการพัฒนาในทุกมิติเพื่อให้เป็นคนดีมีความสุข และ ปลอดภัยในสภาพสังคมปัจจุบันของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของรัชพล เทียงดี (2563 : 41) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การบริหารระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน รองลงมาคือ ด้านการส่งต่อนักเรียนและด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้าน การ ส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนและยังสอดคล้องกับวิจัยของ สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2561 : 304-314) ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี พบว่า การดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำ คุณหญิงเนื่องบุรี โดยภาพรวมและรายได้อยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งเสริม และพัฒนานักเรียน

1.1 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน โดยภาพรวมและรายได้พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ได้มีการวางแผนด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนอย่างต่อเนื่อง ให้นักเรียนทุกคนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความ ภาคภูมิใจในตนเอง โดยการส่งเสริม ให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรม ลูกเสือ กิจกรรมส่งเสริม และพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องต่อนโยบายสถานศึกษา เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุม ผู้ปกครอง กิจกรรมสร้างเสริมทักษะในการดำรงชีวิต ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้รับความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ได้มีการรายงานและ ประเมินผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนต่อไป สอดคล้องกับ ปรมาภรณ์ สนิธิ (2560) แนวทางการพัฒนาระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สุภัทสร สุริยะ. (2562) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด กรุงเทพมหานคร ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนโดยภาพรวมและรายได้พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้บริหารและครูมีความตระหนักและเห็นคุณค่า ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ต้องมีความเข้าใจปัญหา ของนักเรียนแต่ละคนอย่างแท้จริง มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิดไม่ปล่อยปละ ละเลยนักเรียนจนก่อให้เกิดเป็นปัญหาต่อสังคม ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียนแต่ละคน โดย การให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และการติดตามดูแลช่วยเหลือ โดย อาศัยการประสานขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้ทันทั่วทั้งที่ และ สถานศึกษามีการรายงานผลและประเมินผลด้านการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อให้เด็กนักเรียนมีผู้มีภูมิคุ้มกัน มีจิตใจที่เข้มแข็งรู้จักการแก้ปัญหา และให้คุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัย ของนางสาวขวัญนุศร มูลทองจาด (2564 : 73) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ใน ระดับมากและอยู่ใน ลำดับที่สาม ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนวัดอุดมรังสีมีครูที่ปรึกษาให้การดูแลเอาใจใส่ให้นักเรียนทุกคน อย่าง เท่าเทียมกันและคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล มีครูแนะแนวหรือครูที่ปรึกษา บริการให้คำปรึกษา แนะนำ เบื้องต้นแก่นักเรียน โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ในการช่วยเหลือ โดยพบปะ พูดคุยกับผู้ปกครองโดยตรง ผ่านจดหมายแจ้งข้อมูลข่าวสาร และมีการติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ เพื่อแก้ไขปัญหาของ นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้โรงเรียนมี การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน เช่น กิจกรรมเพื่อน ช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมทำบุญทุกวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โครงการประกวดแข่งขัน โครงการทู บินัมเบอร์วัน (TO BE NUMBER ONE) กิจกรรมแข่งขันกีฬาภายใน โครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน และ โครงการงานทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการติดตามผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จัดทำรายงานสรุปอย่างเป็น ระบบ เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนการดำเนินการป้องกัน และวิเคราะห์ข้อมูล นักเรียนกลุ่มมีปัญหาเพื่อส่งต่อให้ได้รับการ ช่วยเหลือ จัดกิจกรรมการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหาอีกด้วย

1.3 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยภาพรวมและรายได้พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ได้มีการวางแผนงานในการดำเนินการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อทำ ความรู้จักกับนักเรียนและครอบครัว ศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการดำเนินการรวบรวมและจัดเก็บ ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลแต่ละคนอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีการจัดเก็บข้อมูลประวัติส่วนตัว ข้อมูลด้านสุขภาพ และ

ความสามารถของนักเรียน ซึ่งได้นำเครื่องมือหรือแบบประเมินที่ช่วยให้เข้าใจนักเรียนมากขึ้น และมีการรายงาน ประเมินผลเพื่อนำไปสู่การคัดกรองนักเรียนได้อย่างถูกต้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานการพัฒนา นักเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี ปลอดภัยจากสารเสพติดต่าง ๆ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของกับ งานวิจัย ของสุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2561 : 304-314) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำ คุณหญิงเนื่องบุรีพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ด้านการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันเป็นพื้นฐานตาม ความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการ รู้ข้อมูลที่ทำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำ ข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้ อย่างถูกต้อง

1.4 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ได้มีการวางแผนด้าน การส่งต่อนักเรียน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาเพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือและมีขั้นตอนการส่งต่อ นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ โดยการดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ด้าน ซึ่งนักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องและรวดเร็ว โดยมีการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนอย่างใกล้ชิด ซึ่ง จะต้องบันทึกผลการช่วยเหลือการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และสรุปผลการส่งต่อนักเรียนไว้ เป็นหลักฐานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี และเป็น กำลังต่อสังคมในการพัฒนาขับเคลื่อนประเทศชาติต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของกรดา มลิล (2564 : 31-41) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1 พบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ด้านการส่งต่อนักเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า บางกรณีที่มีปัญหามีความ ยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ต่อไป เพื่อปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่าง ถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เกยตื้นเป็นบ่อท่วมน้ำที่ของครูที่ ปรึกษาหรือคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยาก ต่อการแก้ไข

1.5 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดย ภาพรวมและรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏ เช่นนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ได้มีการ วางแผนด้านการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งการคัดกรองนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน โดยใช้ แบบประเมิน (SDQ) ในการคัดกรองนักเรียน โดยพิจารณาข้อมูลด้านต่าง ๆ ของนักเรียนเพื่อกำหนดเกณฑ์การจัดกลุ่ม นักเรียนได้อย่างถูกต้อง และชัดเจน โดยข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล และนำไปใช้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของรัชพล เทียงดี (2563 : 41) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ด้านการคัดกรองนักเรียนอยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้ว นำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความ รุนแรงหรือความถี่ของปัญหา โดยในการดำเนินการคัดกรองนักเรียนของสถานศึกษาต้องมีการประชุมครูกำหนดเกณฑ์ การคัดกรองเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันให้เป็นที่ยอมรับของครูในสถานศึกษาและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2. ระดับการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 2

ผลการวิเคราะห์ระดับการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารและครูมีนโยบายและแนวทางในการการ กระทำให้ลดความรุนแรงที่ก่อเกิดอันตรายต่อร่างกายและการทำให้เกิดความทุกข์ทางจิตใจ หรือการกระทำทางเพศ หรือความสูญเสียหรือการละเลยทอดทิ้ง มีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้บุคลากรสามารถดูแลให้ความช่วยเหลือ นักเรียนใน ความรับผิดชอบได้ใกล้ชิดมากขึ้น การส่งเสริมด้าน คุณธรรมจริยธรรมด้วยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้

และพานักเรียนไปทำ กิจกรรมที่วัดในช่วงวันสำคัญทาง ศาสนา อาจส่งผลให้การทะเลาะเบาะแว้งระหว่างนักเรียน หรือการใช้วาจาที่ไม่สุภาพต่อบุคลากรและระหว่างนักเรียน ด้วยกันเองลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทรา ภูษิตรัตน์(2567 : 99) ศึกษาความรุนแรงและแนวทางการดำเนินงานป้องกันปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียน ของโรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 พบว่า1) แนวทางการลดความรุนแรงทางร่างกาย ควรดำเนินการเป็นเครือข่ายโดยให้ทุกส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไข โดยครูพ่อแม่ผู้ปกครอง จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีไม่ใช้ความรุนแรง เพราะเด็กบางคนได้รับความรุนแรงมาจาก ครอบครัวมาโรงเรียน มักใช้ความรุนแรงต่อเพื่อน ชอบชกต่อยกับเพื่อนและมีอารมณ์โกรธง่าย ในส่วนของโรงเรียนต้อง ดำเนินตามแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูที่ปรึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาและแก้ไขปัญหาและ ครูผู้สอน จะต้องคอยดูแลนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างระมัดระวัง และควรจัดโครงการอบรม คุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความ ตระหนักถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน ให้เห็นความสำคัญของการลดความรุนแรง รวมทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสาธารณะให้ความช่วยเหลือ นักเรียนที่บกพร่องทางการเห็นและ มีปฏิสัมพันธ์อย่างเหมาะสม 2) การลดความรุนแรงทางเพศ ควรให้ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมมือกันในการให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้ นักเรียนมีคุณธรรม รู้จักรักในศักดิ์ศรีของตนเอง รู้จักการวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ไม่ปล่อยเนื้อปล่อยตัวตาม สังคมบริโภคนิยม รู้จักเคารพ ในสิทธิของผู้อื่น และจะต้องพยายามสกัดกั้นสื่อลามก ต่าง ๆ โดยควรแนะนำ ให้ นักเรียนรู้จักการป้องกันตัวเองให้ห่างไกลจากสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ทั้งหลาย และจัดทำหลักสูตรโดยสอดแทรกความรู้เรื่อง เพศศึกษาและคุณธรรมควบคู่กันไป 3) การลดความรุนแรงทางจิตใจ ควรมีการดูแลนักเรียนด้านจิตใจ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ตลอดจนบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการดูแลและให้ความรู้กับนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางการเห็นล้วนมีบทบาทสำคัญในการดูแลนักเรียนให้มีความรักความเข้าใจ และให้ความอบอุ่นแก่นักเรียน ไม่ควรปล่อยปะละเลยนักเรียน เมื่อเห็นนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือมีปัญหาควรให้คำแนะนำ อธิบาย รวมถึง ปลอบโยนนักเรียน ถามถึงสาเหตุที่นำมาสู่การประพฤติตนอันไม่เหมาะสม และร่วมกันสังเกตพร้อมทั้งให้ความรู้เพื่อน นักเรียนในโรงเรียนโครงการเรียนรวมให้มีความเข้าใจคนพิการ มีจิตสำนึกที่ดีใช้คำพูดตลอดจนการวางตัวที่เหมาะสม ไม่ละเมิดผู้อื่น รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กนักเรียนอีกด้วย 4) การลดความรุนแรงที่ ก่อให้เกิดความสูญเสียหรือการทะเลาะวิวาท ควรให้ความรู้แก่ ผู้ปกครองในเรื่องสิทธิของคพิการตามกฎหมาย สามารถส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิของบุตรได้อย่างเหมาะสม ให้ความร่วมมือในการฝึกทักษะที่จำเป็นแก่บุตรควบคู่กับการ ฟื้นฟูสมรรถภาพให้บุตรเกิดความพร้อม มีพัฒนาการตามวัยได้รับการส่งต่อเพื่อการพัฒนากับหน่วยงานต่างๆ อย่าง ต่อเนื่องรวมทั้งให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างถูกต้อง ตามวัยจนกว่าเขาจะมีพฤติกรรมที่ดีและมีบุคลิกลักษณะที่ดี เป็น ของตัวเอง เพื่อให้เขาเป็นเด็กดีเป็นคนดีของสังคม สำหรับครูควรจะเป็นที่ปรึกษาให้กับนักเรียนในกรณีที่มีนักเรียนมี ปัญหาเข้ารับการอบรมให้มีทักษะเฉพาะทาง ที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการบริการทางการศึกษา มีอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนสื่อ การเรียนที่ เพียงพอ และในส่วนของสถานศึกษาควรคำนึงถึงการจัดหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น ส่งเสริมการพัฒนานักเรียนทุกกลุ่ม ให้แก่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมภายใน โรงเรียนให้ปราศจากอุปสรรคในการเดินทาง นักเรียนทุกคนได้รับความสะดวกและปลอดภัย

2.1 การลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 2 ด้านการลดความรุนแรงด้านจิตใจ อยู่ในระดับมากที่สุดเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่าเคยเห็นหรือได้รับรายงานว่านักเรียนเคยถูกเพื่อน หรือบุคคลอื่น กระทำการในลักษณะทำร้ายจิตใจ ส่วนมาก เป็นการพูดจาถูกเหยียดหยาม รองลงมาคือ การด่าทอ ใส่ร้ายป้ายสี และการขู่บังคับ สาเหตุที่นักเรียนถูกทำ ร้าย จิตใจส่วนมากเกิดจากความเข้าใจผิด รองลงมานักเรียน พูดไม่ไพเราะ ก่อน นักเรียนแก้ปัญหาโดยวิธีการส่วนมาก ปรับทุกข์กับเพื่อน รองลงมาปรึกษาครูและเก็บไว้คนเดียว ไม่บอกใคร สอดคล้องกับ สุธัมมา นามวงษา (2563 : 178) ได้ทำการวิจัย“แนวทางการลดความรุนแรงของนักเรียน ในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการเจรจา โกล่เกลี่ยคนกลาง : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคำ แคน สำ นักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ขอนแก่นเขต2”จากผลการวิจัยด้านความรุนแรง ทางจิตใจ พบว่า ครูผู้ปกครองและนักเรียน มีความคิดเห็น ตรงกันว่า นักเรียนส่วนมากไม่เคยถูกเพื่อนหรือบุคคลอื่น ทำ ร้ายจิตใจ เหตุการณ์ที่ทำ ให้ครูมักจะทำ ร้ายจิตใจ นักเรียน คือ นักเรียนไม่มีวินัยไม่ตั้งใจเรียนทำ ผิดระเบียบ และพูดไม่สุภาพ ส่วนผู้ปกครอง เห็นว่านักเรียนไม่มี วินัย และไม่ตั้งใจ เรียนและในส่วนของนักเรียนเกิดจาก การเข้าใจผิด และนักเรียนไม่ตามใจเขา แก้ปัญหาโดย บอกพ่อแม่ ปรับทุกข์กับ เพื่อนปรึกษาครูและบอกผู้ใหญ่ที่ ไว้ใจ

2.2 ด้านการลดความรุนแรงด้านเพศ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร พบว่า นักเรียน ส่วนมากไม่เคยถูกบุคคลอื่นกระทำในลักษณะของ การละเมิดสิทธิทางเพศ ส่วนเคยถูกบังคับในลักษณะของการไม่สงวนท่าทีพฤติกรรมซู้สาว เช่น การโดยจับเนื้อต้องตัวการ ดูสื่อลามก สาเหตุใดที่นักเรียนถูกลวนลามทาง เพศ หรือละเมิดสิทธิทางเพศส่วนมากเกิดจากการไว้วางใจ คนใกล้ชิด รองลงมาคือร่างกายอ่อนแอและอยู่ในที่ ลับตา สอดคล้องกับ สุธัมมา นามวงษา (2563 : 178) ได้ ทำการวิจัย“แนวทางการลดความรุนแรงของนักเรียนใน สถานศึกษาโดยใช้วิธีการเจรจา โกล่เกลี่ยคนกลาง :กรณี ศึกษาโรงเรียนบ้านคำแคน สำ นักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ขอนแก่น เขต 2” จากผลการวิจัยด้านความรุนแรงทาง เพศ พบว่า นักเรียนส่วนมากไม่เคยถูกกระทำ ในลักษณะ ของการลวนลามหรือละเมิดสิทธิทางเพศส่วนที่เคย พบว่ามีในลักษณะของการลวนลามหรือละเมิดสิทธิทาง เพศโดยถูกจับต้องลูบคลำ ร่างกายให้ดูสื่อลามกโดยดูกับ เพื่อนเพศเดียวกันมีทั้งเพื่อนในห้อง ต่างโรงเรียน รุ่นพี่ และคนในครอบครัวสถานที่ที่มักถูกลวนลามทางเพศ คือ ที่บ้านหรือที่พัก บริเวณที่เปลี่ยวๆเวลา คือ หลังเลิกเรียน และ ขณะอาศัยที่บ้านหรือที่พัก มีสาเหตุจากเป็นแฟนหรือ คนรัก เพราะไว้วางใจคนใกล้ชิด

2.3 ด้านการลดความรุนแรงทางร่างกาย อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร พบว่า ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เคยกระทำจนทำ ให้นักเรียน ได้รับบาดเจ็บ และนักเรียน เคยทำร้ายร่างกายผู้อื่น จนทำให้ได้รับบาดเจ็บมากที่สุด โดยกระทำ ในลักษณะ การชกต่อยกัน รองลงมาในลักษณะ ดบ บริเวณภายใน ในโรงเรียนที่เห็นหรือได้รับรายงานว่านักเรียนถูกกระทำจน ทำ ให้ได้รับบาดเจ็บ คือ บริเวณหลัง โรงเรียนหรือบริเวณที่เปลี่ยว โดยสาเหตุของการถูกกระทำร้ายร่างกาย คือ ไม่ชอบหน้า รองลงมาเคยขัดข้องหมองใจ กัน และเรื่องแย่งแฟน สอดคล้องกับ จิรศักดิ์ชำ นาญเวช (2563 : 177 - 178) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการ แก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี: กรณีศึกษา การทะเลาะวิวาท ของวัยรุ่นในชุมชนชนบท พบว่า สาเหตุของความ ขัด แย่งและการทะเลาะวิวาทวัยรุ่นมีพฤติกรรมดังกล่าวมาจากพฤติกรรมส่วนบุคคล โดยรวมมีสาเหตุมาจากสภาพ แวดล้อมของชุมชน เช่น มีสิ่งยั่วยุทางการมอมเมาแหล่งอบายมุขและแหล่งมั่วสุมในชุมชน สาเหตุหลัก คือ พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ดูแลบุตรหลาน เป็นเหตุให้ขาด ความอบอุ่นในครอบครัว ต้องการการยอมรับจากเพื่อน และสังคม เป็นเหตุให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกมา ขณะที่วัยรุ่นมีพฤติกรรมทะเลาะวิวาท มีสาเหตุ มาจากการ เลียนแบบสื่อและรุ่นพี่ การคบเพื่อนเกร ประคบกับสังคมและสภาพแวดล้อมใช้ความรุนแรงใน การแก้ไขปัญหา

2.4 ด้านการลดความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียหรือการละเลยทอดทิ้ง อยู่ในระดับมากที่สุดเนื่องจาก สอดคล้องกับ วินิจ มูลวิชาและสัญญา อภิบาลกุล (2565 : 195-196) ศึกษาแนวทางการลดความรุนแรงของนักเรียนที่ มีความบกพร่องทางการเห็นในสถานศึกษา โดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง : กรณีศึกษาโครงการนักเรียนตาบอด เรียนร่วม ในความรับผิดชอบของโรงเรียนการศึกษาคนตาบอด ขอนแก่น พบว่า การลดความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความ สูญเสียหรือการละเลยทอดทิ้ง ควรให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องสิทธิของคนที่พิการตามกฎหมาย สามารถส่งเสริมและ พิทักษ์สิทธิของบุตรได้อย่างเหมาะสม ให้ความร่วมมือในการฝึกทักษะที่จำเป็นแก่บุตรควบคู่กับการฟื้นฟูสมรรถภาพให้ บุตรเกิดความพร้อม มีพัฒนาการตามวัยได้รับการส่งต่อเพื่อการพัฒนา กับหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่องรวมทั้งให้การ อบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างถูกต้องตามวัยจนกว่าเขาจะมีพฤติกรรมที่ดีและมีบุคลิกลักษณะที่ดี เป็นของตัวเอง เพื่อให้เขาเป็น เด็กดีเป็นคนดีของสังคม สำหรับครูควรจะเป็นที่ปรึกษาให้กับนักเรียนในกรณีที่นักเรียนมีปัญหา เข้ารับการอบรมให้มี ทักษะเฉพาะทาง ที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการ ทางการศึกษา มีอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนสื่อการเรียนที่เพียงพอ และในส่วนของสถานศึกษา ควรคำนึงถึงการจัดหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น ส่งเสริมการพัฒนานักเรียนทุกกลุ่ม ให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการ เห็นมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ปราศจากอุปสรรค ในการ เดินทาง นักเรียนทุกคนได้รับความสะดวกและปลอดภัย

3. การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ผลการวิจัยพบว่า มี 2 ด้านที่ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านการป้องกัน และการแก้ไขปัญหา ("X" _4) และด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ("X" _5)

3.1 ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 อาจจะเป็นเพราะการป้องกันและการแก้ไขปัญหาของ นักเรียนนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลและใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและ

การแก้ปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป จึงทำให้ส่งผลการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของวราวุฒิ เหล่าจินดา (2562 : 125) ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการป้องกัน และการแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการป้องกันและการแก้ไขปัญหาของนักเรียนนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกัน และการแก้ปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

3.2 การส่งต่อนักเรียน ส่งผลการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและครูในการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การใช้คำพูดอย่างสร้างสรรค์ในการอธิบายเรื่องการส่งต่อนักเรียน และการวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนเพื่อเลือกแนวทางการช่วยเหลือหรือส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอก ส่งผลให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น ซึ่งมีผลการลดพฤติกรรมความรุนแรงในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของกรดา มลิลดา (2564 : 31-41) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ด้านการส่งต่อนักเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า บางกรณีที่มีปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่าง ถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ปัญหาคอขวดของครูที่ปรึกษาหรือคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข

ข้อเสนอแนะ

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในอันดับสุดท้าย การที่ผู้วิจัยเสนอแนะให้พัฒนาการคัดกรองนักเรียน แม้ว่าผลการวิจัยจะพบว่าด้านนี้อยู่ในลำดับสุดท้ายของการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 นั้น มีเหตุผลที่สำคัญและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับประเทศ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีระบบการคัดกรองนักเรียนที่มีคุณภาพ ผู้บริหารควรดำเนินการให้มีการจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนในด้านต่าง ๆ และดำเนินการให้มีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนอย่างชัดเจน ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาเพื่อแก้ไขปัญหาให้นักเรียนได้อย่างถูกต้อง

2. การศึกษาสภาพปัญหาความรุนแรงของ วัยรุ่น ทั้ง 4 ด้าน ความรุนแรงทางร่างกายเป็นปัญหาที่พบ มากที่สุดเนื่องจากนักเรียนในช่วงวัยรุ่นไม่สามารถระงับอารมณ์รุนแรงของตนเองได้จึงเกิดการทะเลาะวิวาท โดยเฉพาะบริเวณที่เปลี่ยว สถานศึกษาควรจัดพื้นที่ทุกแห่ง ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ปลอดพื้นที่เปลี่ยวและเพิ่มมาตรการ สอดส่องดูแลนักเรียนในพื้นที่เปลี่ยวมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกกับสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่างกัน มีขนาดต่างกัน เป็นต้น การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลการลดพฤติกรรมความรุนแรงต่อนักเรียนในสถานศึกษา นั้น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาตัวบ่งชี้ในการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการเด็กและเยาวชน, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). *ไม่ระบุชื่อเรื่อง* (นง 3). กรุงเทพฯ: กรมกิจการเด็กและเยาวชน.
- กรดา มลิลลา. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- เกษม วัฒนชัย. (2560). พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.ottth.org/พระบรมราโชบายการศึกษา/>
- ขวัญเนตร มูลทองจาด. (2564). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี. ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- งานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. (2567). *ไม่ระบุชื่อเรื่อง* (หน้า 12-13). เพชรบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2.
- จิรศักดิ์ ชำนาญเวช. (2563). แนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี: กรณีศึกษาการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นในชุมชนชนบท (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิพนธ์ กิณางศ. (2561). *หลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์เส.
- ปรมาภรณ์ สนิธิ. (2560). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2565). *หลักการ แนวคิด และทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ชลบุรี: มนตรี.
- รัชพล เทียงดี. (2563). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วินิจ มูลวิชา, & ชัญญา อภิบาลกุล. (2565). *สุนทรียสนทนา*. ขอนแก่น: สถาบันสันติศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา. (2562). *รายงานสถานการณ์เด็กและเยาวชนประจำปี 2562* (หน้า 6). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สี่ พ.ศ. 2560-2565*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561-2579*. กรุงเทพมหานคร: พรึกหวานกราฟฟิค.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาการศึกษา. (2565). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุธัมมา นามวงษา. (2552). การศึกษาแนวทางการลดความรุนแรงของนักเรียนในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคำแคน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. (2561). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภัทสร สุริยะ. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.

รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ร่วมกับการศึกษาชั้นเรียน (LS) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ทัศนีย์พร กลิ่นแก้ว¹ สุกสิดา เย็นอก^{1*} ทรงกลด จารุนนทราภ² สุธาสินี ขาวสำอาง³
นพวรรณ เนตรธานนท์⁴ ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน⁵

¹โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา จังหวัดนครปฐม

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ³โรงเรียนนาคระสิทธิ์ จังหวัดนครปฐม

⁴คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

⁵คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*ผู้นิพนธ์หลัก E-mail: Supasita0507@gmail.com

รับบทความ: 28 มีนาคม 2568

แก้ไขเสร็จ: 17 มิถุนายน 2568

ตอบรับบทความ: 23 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน และ (2) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2 ด้าน คือ 1) ศึกษาความสามารถของครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และความเห็นที่มีต่อการใช้รูปแบบ และ 2) ศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูจากกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 9 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 65 คน

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบประเมินความสามารถด้านกระบวนการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (2) แบบประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (3) แบบสัมภาษณ์กลุ่มของผู้สอน (4) แบบสัมภาษณ์กลุ่มของผู้เรียน และ (5) แบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน คือ กำหนดเป้าหมาย ศึกษาชั้นเรียน และประเมิน 4) การวัดและประเมินผล และ 5) เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและสนับสนุน ผู้เข้าร่วมการใช้รูปแบบมีความเข้าใจในหลักการ ครูมีความมุ่งมั่นตั้งใจรับผิดชอบในการดำเนินงานและเป้าหมาย ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ พบว่าอยู่ในระดับมาก ($M=4.02$, $SD= 0.47$) และ (2) ประสิทธิภาพของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน พบว่า ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภาพรวมอยู่ในระดับดี ($M = 2.30$) และมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการใช้รูปแบบ ในส่วน of นักเรียนพบว่ามีความสามารถการคิดวิเคราะห์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และมีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

คำสำคัญ : ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การศึกษาชั้นเรียน, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก , การคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

COMBINATION OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY (PLC) MODEL AND LESSON STUDY (LS) TO DEVELOP ACTIVE LEARNING INSTRUCTION PROMOTING SECONDARY STUDENTS' ANALYTICAL THINKING ABILITIES

Tassaneeporn Klinkaew¹ Suphasita Yenok^{2*} Songklod Charunnontrakul³ Suthasinee Khaosamang⁴
Noppawan Netrthanon⁵ Chansit Sitsungnoen⁶

¹Kamphaeng Saen Witthaya School, Nakhon Pathom Province ²Faculty of Education, Chiang Mai University

³Nakprasit School, Nakhon Pathom Province ⁴Faculty of Humanities and Social Sciences,
Chandrakasem Rajabhat University ⁵Faculty of Education, Silpakorn University

*Corresponding Author E-mail: Supasita0507@gmail.com

Received: March 28, 2025

Revised: June 17, 2025

Accepted: June 23, 2025

Abstract

This research aimed to (1) develop a model of a Professional Learning Community (PLC) integrated with Lesson Study (LS) to enhance active learning instruction that promotes students' analytical thinking abilities, and (2) evaluate the effectiveness of the PLC-LS model in two main aspects: 1) examining teachers' competencies in designing and implementing active learning as well as their perceptions towards the model, and 2) investigating students' analytical thinking abilities and their perspectives on the learning management process. The target group consisted of nine lower secondary school teachers in the science and mathematics learning areas and 65 lower secondary school students.

The research instruments included: (1) an assessment form for evaluating teachers' competencies in designing active learning lesson plans, (2) an assessment form for evaluating active learning implementation, (3) group-interview form for teachers, (4) group-interview form for students, and (5) focus group discussion. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

The findings revealed that the developed PLC-LS model to enhance active learning instruction and students' analytical thinking abilities comprised five key components: (1) principles, (2) objectives, (3) a three-step learning management process goal setting, Lesson Study, and evaluation, (4) assessment and evaluation, and (5) conditions and success factors, including administrative support, participants' understanding of the model's principles, and teachers' strong commitment and sense of responsibility towards the process and objectives. The model was evaluated as highly appropriate ($M=4.02$, $SD= 0.47$).

In terms of effectiveness, the study found that teachers were able to design active learning effectively. The overall performance in implementing active learning is at good level ($M = 2.30$), and teachers expressed positive opinions toward the use of the model. For the students, it was found that their analytical thinking abilities after participating in the learning activities was significantly higher than the 70 percent criterion at the .05 level. They also expressed positive opinions toward the active learning approach.

Keywords : Professional Learning Community, Classroom Study, Active Learning Management, Learner Critical Thinking

ความสำคัญและปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ตั้งเป้าหมายในการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” และผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการพลเมืองซึ่งมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีวิจารณญาณ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้อย่างยืดหยุ่นและสร้างสรรค์ กล่าวคือ เป้าหมายของการพัฒนาพลเมืองในศตวรรษที่ 21 คือการสร้างบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ เป็นแรงงานที่มีทักษะสูง พร้อมเข้าสู่การแข่งขันในตลาดแรงงานระดับโลก และมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ทั้งนี้ ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะองค์ประกอบของข้อมูล ค้นหาความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปที่มีเหตุผลได้อย่างเป็นระบบ (ลักขณา ศรีวัฒน์, 2549; สุวิทย์ มูลคำ, 2553) การคิดเชิงวิเคราะห์ยังคงเป็นพื้นฐานสำคัญของการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ทั้งในด้านวิชาการและการใช้ชีวิตประจำวัน จึงถือเป็นทักษะจำเป็นที่ต้องได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่ อย่างไรก็ตาม แนวทางการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนาทักษะดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนขาดความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์และแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ซับซ้อน ดังที่งานวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2561) ระบุว่า “ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” และควรได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินสถานการณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ขณะเดียวกัน Changwong et al. (2018) ยังชี้ให้เห็นว่า การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์ สามารถช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการคิดอย่างมีนัยสำคัญ และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าว ทั้งนี้การออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์นั้นควรเป็นไปตามองค์ประกอบของการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างครบถ้วนจึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสามารถนี้ได้

ปัญหาคุณภาพการศึกษาของไทยยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่สะท้อนผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไทยที่อยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในการประเมินสมรรถนะนักเรียนตามมาตรฐานสากล เช่น การประเมิน PISA ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ซึ่งมุ่งวัดความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง พบว่านักเรียนไทยยังมีข้อจำกัดด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้แบบบูรณาการ ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยในการประเมิน PISA 2022 ของนักเรียนไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD ทั้งสามด้าน ได้แก่ คณิตศาสตร์ (394 คะแนน), วิทยาศาสตร์ (409 คะแนน) และการอ่าน (379 คะแนน) โดยคะแนนเฉลี่ยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเทียบกับ PISA 2018 คือ ลดลง 25, 17 และ 14 คะแนน ตามลำดับ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567) สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือการจัดการเรียนรู้ของครูยังไม่สามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียนได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการเรียนรู้เชิงรุกที่เชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริง การเรียนรู้ของนักเรียนยังคงเน้นการท่องจำและขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในห้องเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะผ่านกลไกของ “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)” และ “การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study: LS)” ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาครูเชิงระบบที่ส่งเสริมการวางแผนร่วมกัน การสังเกตชั้นเรียน และการสะท้อนผลการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความหลากหลาย และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างยั่งยืน (DuFour, DuFour, Eaker, & Many, 2010; ชูชาติ พวงสมจิตร, 2560)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ได้รับการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในประเทศไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ ข้อมูล แก้ปัญหา ทำงานร่วมกัน และสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง มากกว่าการเรียนรู้แบบรับฟังจากครูเพียงฝ่ายเดียว (Bonwell & Eison, 1991) วิธีการนี้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะ “ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์” ซึ่งเป็นรากฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถาม วิเคราะห์ข้อมูลจากหลายมุมมอง เปรียบเทียบเหตุและผล รวมทั้งสรุปความคิดเห็นด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถใช้เหตุผลอย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงองค์ความรู้กับสถานการณ์จริงได้ดียิ่งขึ้น

ในบริบทของการศึกษาไทย การจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และความสามารถในการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคดิจิทัล ทั้งนี้สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่เน้นการ

พัฒนาผู้เรียนให้เป็น "มนุษย์ที่สมบูรณ์" และเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงไม่เพียงแต่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะ การคิดเชิงวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง อันนำไปสู่การสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ พร้อมรับมือกับความท้าทายในโลก ศตวรรษที่ 21 และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของยุคดิจิทัล ทั้งนี้ ครูจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบให้ สามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางปัญญาของผู้เรียนอย่าง ยั่งยืน

การพัฒนาารูปแบบ (Model Development) ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อปัญหา สภาพจริง และความต้องการจำเพาะของผู้เรียนหรือครูในแต่ละบริบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่การจัดการเรียนรู้ จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 รูปแบบที่ดีต้องมีความชัดเจนทั้งด้านแนวคิด เป้าหมาย องค์ประกอบ และขั้นตอนการดำเนินงาน ตลอดจนสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการออกแบบ รูปแบบที่มีพื้นฐานจากแนวคิดที่เข้มแข็ง มีความเป็นระบบ และสามารถกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครู และผู้เรียนได้ จึงเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง หนึ่งในแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่ามีศักยภาพในการพัฒนา ครูและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนคือ แนวคิด "ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)" ร่วมกับ "การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study: LS)" ซึ่งเป็นแนวทางที่เอื้อต่อการพัฒนารูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วม การสะท้อนผล และการเติบโตของครูจากการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

สุวิไล จันทรสนอง (2566) กล่าวว่า แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ได้รับการยอมรับในวงการศึกษาว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงาน ร่วมกัน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือการลดความโดดเดี่ยวในงานครู ซึ่งเดิมทีครูมักทำงานอย่างโดดเดี่ยว ขาดการปรึกษาหารือ ปัจจุบันแนวทาง PLC ช่วยเปลี่ยนบรรยากาศการทำงานให้เป็นการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายที่มีเป้าหมาย เดียวกัน คือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พร้อมทั้งเพิ่มความผูกพันของครูต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน โดย กระบวนการของ PLC เริ่มต้นจากการสร้างวิสัยทัศน์ ค่านิยม และเป้าหมายร่วมกัน ส่งผลให้ครูเห็นภาพรวมที่ชัดเจน และยอมรับเป้าหมายร่วมกัน อันนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น PLC ยังช่วยสร้าง เครือข่ายการสื่อสารที่กว้างขวาง ส่งเสริมแรงบันดาลใจให้ครูพัฒนาตนเองและอุทิศตนเพื่อศิษย์ การที่ครูได้เห็น ตัวอย่างที่ดีจากเพื่อนร่วมงานในชุมชนนี้ช่วยลดอัตราการลาหยุดงาน และสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เอื้ออาทร และ พร้อมช่วยเหลือกัน นอกจากนี้ยังพบว่า แนวคิดของการศึกษาชั้นเรียนเป็นอีกหนึ่งแนวคิดที่ช่วยให้ครูพัฒนากิจกรรมการ เรียนรู้ในชั้นเรียนได้ ดังที่ ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน (2561) กล่าวว่าพัฒนาการเรียนการสอนมี 3 ขั้นตอน คือ 1) วางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน (Plan and Design Lesson) เป็นขั้นที่ครูร่วมกันวางแผนเลือกเนื้อหา การเรียนรู้ ออกแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สื่อและวัดประเมินผล รวมทั้งชิ้นงานของ นักเรียน แก่เพื่อนครูและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ก่อนนำไปใช้สอนจริง และ วางแผนการเยี่ยมชั้นเรียน วัน เวลาและสถานที่ รวมทั้ง เครื่องมือและแบบประเมินต่าง ๆ 2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ สังเกตชั้นเรียนร่วมกัน (Implement and Observe) เป็นขั้นที่ครูนำแผนการสอน ทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ และ เครื่องมือวัดและประเมินผลที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของเพื่อนครูและผู้เชี่ยวชาญไปใช้สอนจริงในชั้นเรียน มีการ ร่วมกันสังเกตการณ์สอนในห้องเรียน บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยในขั้น นี้ จะสังเกตการณ์สอน และ 3) สะท้อนผลและปรับปรุงร่วมกัน (Review and Refine) เป็นขั้นที่ครูและเพื่อนครู รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญร่วมกันสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้สื่อ การใช้ นวัตกรรม การวัดประเมินผลของครู ว่าเป็นอย่างไรพฤติกรรมนักเรียนในห้องเรียน ความสามารถในการ คิดวิเคราะห์ของนักเรียน เมื่อครูได้สะท้อนผล ก็นำประเด็นเหล่านั้น ไปปรับปรุงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครั้งต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ร่วมกับ การศึกษาชั้นเรียน (LS) จึงเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริม ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน กล่าวคือ PLC สนับสนุนให้ครูได้แลกเปลี่ยนความรู้และปรับปรุงการสอน ร่วมกัน ในขณะที่ LS ช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่เน้นการพัฒนาทักษะนักเรียนจากสถานการณ์จริง การผสมผสานรูปแบบดังกล่าวช่วยให้การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีความยั่งยืนและเหมาะสมกับเป้าหมายของ การศึกษาในยุคปัจจุบัน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) ผู้วิจัยจึงสนใจในการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อประโยชน์ในการ

พัฒนาครูให้มีเป้าหมายร่วมกัน เกิดการร่วมแรงร่วมใจ เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างมีอาชีพ และอาจทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยยกระดับผลลัพธ์ทางการศึกษาแก่ผู้เรียนในประเทศไทยได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

2. ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2 ด้าน คือ

2.1 ศึกษาความสามารถของครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และความเห็นที่มีต่อการใช้รูปแบบ

2.2 ศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนารูปแบบ (Model) การพัฒนารูปแบบ (Model Development) เป็นกระบวนการทางวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างแนวทางหรือกรอบการดำเนินงานที่เป็นระบบ ชัดเจน และสามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานการณ์ทางการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนรู้หรือการพัฒนาครู รูปแบบที่ดีควรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ เช่น เป้าหมาย แนวคิดหลัก ขั้นตอนดำเนินงาน และผลที่คาดหวัง ทั้งนี้ การพัฒนารูปแบบในบริบทของการเรียนรู้เชิงรุกควรเชื่อมโยงกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน (Joyce, Weil, & Calhoun, 2015; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การวิจัยและพัฒนาที่ใช้กระบวนการ R&D เช่นของ Borg และ Gall (2003) หรือ ADDIE Model (Branch, 2009) มักได้รับการประยุกต์เพื่อออกแบบโมเดลที่ตอบโจทย์บริบทจริงของครูและนักเรียน ทั้งในระดับโรงเรียนและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (DuFour & Fullan, 2013; สุวิไล จันทรสนอง, 2566)

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลดความโดดเดี่ยวในงาน ส่งผลให้เกิดการทำงานที่มีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียน กระบวนการ PLC เริ่มจากการสร้างวิสัยทัศน์ ค่านิยม และเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและส่งเสริมแรงบันดาลใจของครู PLC ยังสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เอื้ออาทร และสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน การร่วมกันรับผิดชอบ ภาวะผู้นำร่วมใน PLC การรวมตัวในลักษณะชุมชนวิชาชีพช่วยสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน เพิ่มความผูกพันของครูต่อเป้าหมาย ลดการหยุดงาน และช่วยปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เช่น ลดการขาดเรียน การตกชั้น และเพิ่มผลการเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมมือ ร่วมใจ (Hord, 1997; Martin, 2011; Richard DuFour & Rebecca DuFour, 2012; วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง, 2557; กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มาร์ุต พัฒนาผล, 2562)

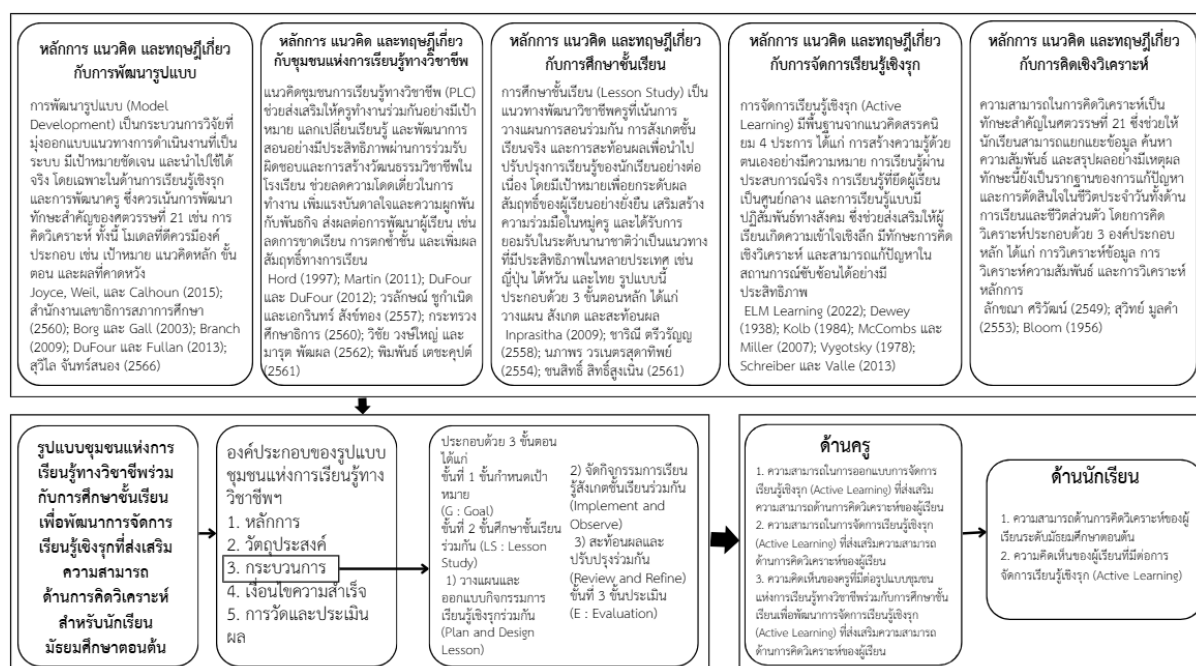
การศึกษาชั้นเรียน จากการศึกษาความหมายของการศึกษาชั้นเรียนของนักวิชาการ พบว่า เป็นแนวทางการสอนที่เน้นให้ผู้ที่ได้ลงมือกระทำสร้างคุณค่าด้านการใช้เวลาและความพยายาม ที่มุ่งเน้นที่จะปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และการปลูกฝังความตระหนักในที่จะใช้กับการศึกษาชั้นเรียน เป็นวิธีการที่อาศัยความร่วมมือของครู สร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งในหมู่ครู โดยเป็นรูปแบบ การพัฒนาวิชาชีพครูที่นำวิธีการไปใช้ในหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน สหรัฐอเมริกา ไทย อินโดนีเซีย และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่ามีประสิทธิภาพ ทำให้การสอนดีขึ้นอย่าง ยั่งยืน และมั่นคง (Inprasitha, 2009; ชาริณี ตริวรัญญ, 2558; นภาพร วรเนตรสุดาทิพย์, 2554) ทั้งนี้การศึกษาชั้นเรียนร่วมกันประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) Plan and Design Lesson (วางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน) 2) Implement and Observe (จัดกิจกรรมการเรียนรู้สังเกตชั้นเรียนร่วมกัน) และ 3) Review and Refine (สะท้อนผลและปรับปรุงร่วมกัน) (ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน, 2561)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้รับแรงสนับสนุนจากหลักทฤษฎีสรคณนิยม (Constructivism) ที่เน้น 4 ประการหลัก ได้แก่ 1) นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมาย (self-directed and meaningful learning) ซึ่งสะท้อนหลักการตามแนวคิด Constructivism (ELM Learning, 2022); 2) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมจริงให้ประสบการณ์แท้ (learning by doing) ตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ John Dewey และ David Kolb ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทเชิงรุกและสะท้อนตนเองอย่างต่อเนื่อง (Kolb, 2015; Dewey, 1938); 3) การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมีความแตกต่างระหว่างบุคคล (student-centered learning) ซึ่งเป็นแนวทาง

สำคัญในศตวรรษที่ 21 (McCombs & Miller, 2007); และ 4) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การทำงานกลุ่มและการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิด Social Constructivism (Vygotsky, 1978; Schreiber & Valle, 2013). หลักการทั้งสี่นี้เป็นรากฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ความเข้าใจเชิงลึก และการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งช่วยให้นักเรียนแยกแยะข้อมูล ค้นหาความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปที่มีเหตุผลได้อย่างเป็นระบบ (ลักขณา ศรีวัฒน์, 2549; สุวิทย์ มูลคำ, 2553) ทักษะนี้ยังเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการแก้ปัญหาและตัดสินใจในชีวิตประจำวัน ทั้งด้านวิชาการและชีวิตส่วนตัว การคิดเชิงวิเคราะห์ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก (Bloom, 1956) คือ 1) การวิเคราะห์ความสำคัญของข้อมูล เช่น การแยกแยะข้อเท็จจริงจากสมมติฐาน 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เช่น การเชื่อมโยงเหตุและผล และ 3) การวิเคราะห์หลักการ เช่น การเข้าใจโครงสร้างซับซ้อนและสร้างข้อสรุป

จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย** เป็นครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแห่งหนึ่ง ที่มีวุฒิการศึกษาตรงตามรายวิชาและมีประสบการณ์สอนตามรายวิชาตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป และอาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 9 คน แบ่งเป็นครู Model teacher 2 คน และครูผู้ร่วมสังเกตการสอน 7 คน และนักเรียนจำนวน 2 ห้องเรียนจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จาก 1 ห้องเรียน รวม 35 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จาก 1 ห้องเรียน รวม 30 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ณ โรงเรียนแห่งหนึ่ง รวมทั้งสิ้น 65 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา มีดังต่อไปนี้

2.1 **ตัวแปรต้น** คือ รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.2 **ตัวแปรตาม** แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

1) **ด้านครู** ได้แก่ ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และความคิดเห็นที่มีต่อการใช้รูปแบบ

2) ด้านผู้เรียน ได้แก่ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

ผู้วิจัยทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนฉบับร่าง จากนั้นทำการหาคุณภาพของร่างรูปแบบแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน ประกอบด้วย ด้านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 2 คน ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 2 คน ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน และด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 1 คน เพื่อวิพากษ์ความเหมาะสมของรูปแบบ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบ นำข้อเสนอแนะจากขั้นตอนที่ 1 ทำการปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบ จากนั้นส่งกลับให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมประเมินความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการประเมินความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.02$, $SD = 0.47$) สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

3.2 เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางสำหรับการออกแบบเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลในการวิจัยฉบับร่างจำนวน 6 เครื่องมือ จากนั้นทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน เช่นเดียวกับข้อ 3.1 ผลการประเมิน พบว่า

1) แบบประเมินความสามารถด้านกระบวนการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ภาพรวมทั้งฉบับมีความเหมาะสมมากที่สุด ($M = 4.51$, $SD = 0.71$) สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

2) แบบประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภาพรวมทั้งฉบับมีความเหมาะสมมากที่สุด ($M = 4.61$, $SD = 0.60$) สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

3) แบบสัมภาษณ์กลุ่มของผู้สอน ภาพรวมทั้งฉบับมีความสอดคล้องมากที่สุด ($M = 4.62$, $SD = 0.61$) สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

4) แบบสัมภาษณ์กลุ่มของผู้เรียน ภาพรวมทั้งฉบับมีความเหมาะสมมากที่สุด ($M = 4.46$, $SD = 0.77$) สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

5) ประเด็นสนทนากลุ่ม ภาพรวมทั้งฉบับมีความสอดคล้องมาก ($M = 4.52$, $SD = 0.77$) สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

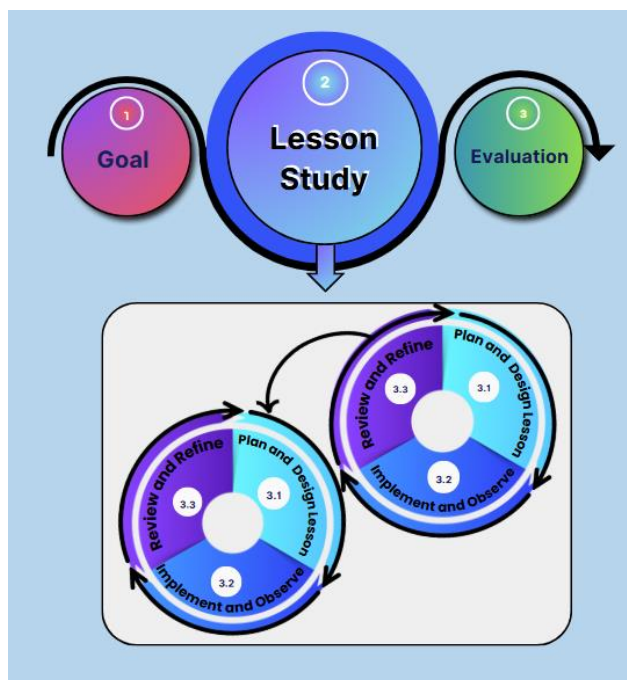
6) แบบบันทึกชุมชนแห่งการเรียนรู้พร้อมกับการศึกษาชั้นเรียน ภาพรวมทั้งฉบับมีความเหมาะสมมาก ($M = 4.47$, $SD = 0.78$) สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ประสานงานสถานศึกษาและกลุ่มเป้าหมายเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทำวิจัย

4.2 จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จำนวน 2 ชั่วโมงเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย กำหนดเป้าหมายของการวิจัยร่วมกัน ชี้แจงลักษณะของการดำเนินการวิจัย เกณฑ์การวัดและประเมินผล รวมทั้งบทบาทของผู้เข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งตอบข้อซักถามก่อนการวิจัย ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย คณะผู้วิจัย 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้และการศึกษาชั้นเรียน 1 คน และครูกลุ่มเป้าหมาย 9 คน

4.3 ดำเนินการวิจัยเป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ ตามขั้นตอนของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดเป้าหมาย (G : Goal) ขั้นที่ 2 ศึกษาชั้นเรียน ประกอบไปด้วย 1) ร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (Plan and Design Lesson) 2) สังเกตชั้นเรียนที่กำหนดร่วมกัน (Implement and Observe) 3) สะท้อนผลและปรับปรุงร่วมกัน (Review and Refine) ดำเนินการ 2 วงรอบ ขั้นที่ 3 ขั้นประเมิน (E: Evaluation) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

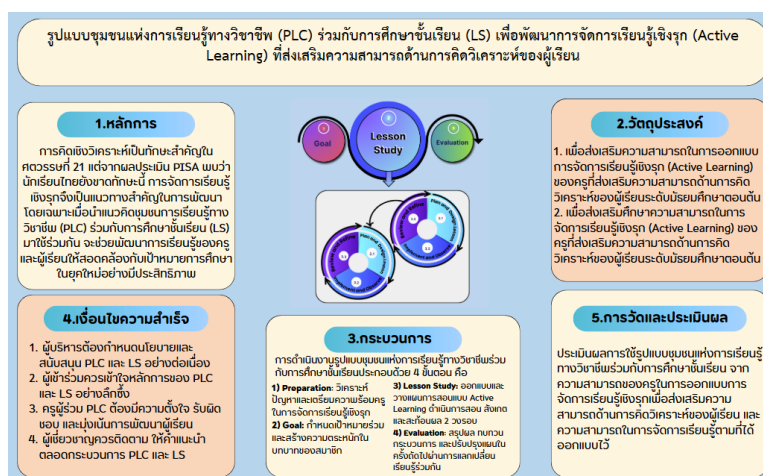
5.1 ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ใ้ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าร้อยละ

5.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ใ้ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าร้อยละ

5.3 ความคิดเห็นของครูผู้สอน และความคิดเห็นของผู้เรียน ใ้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดเป้าหมาย (G: Goal) ขั้นที่ 2 ขั้นศึกษาชั้นเรียนร่วมกัน (LS) และขั้นที่ 3 ขั้นประเมิน (Evaluation) 4) การวัดและประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน พบว่า

2.1 ด้านครู 1) ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภาพรวมอยู่ในระดับดี ($M = 2.50$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านองค์ประกอบของแผนอยู่ในระดับดี ($M = 2.83$) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดี ($M = 2.50$) และการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับพอใช้ ($M = 2.16$) 2) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ($M = 2.30$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดี ($M = 2.50$) ด้านความสามารถในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนอยู่ในระดับพอใช้ ($M = 2.16$) 3) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้รูปแบบเป็นไปในเชิงบวก คือบรรยากาศการเรียนรู้ดีขึ้น นักเรียนมีส่วนร่วม กล้าแสดงความคิดเห็น การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม การใช้เกมและกิจกรรมกลุ่มช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ ใช้คำถามเชิงวิเคราะห์กระตุ้นความคิดของนักเรียน

2.2 ด้านนักเรียน 1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผู้เรียนมีความเห็นเชิงบวกต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เนื่องจากได้การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดีขึ้น การทำงานเป็นทีมช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอน เช่น แอปพลิเคชันและเกม ช่วยให้เนื้อหาเข้าใจง่ายขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมาก ($M = 4.02$, $SD = 0.47$) โดยผ่านกระบวนการพิจารณา 2 ขั้นตอนจากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ การสนทนากลุ่มและการประเมินแบบสอบถาม โดยมีจุดเด่นสำคัญในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ 1) การร่วมกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันของครู ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Inprasitha (2009) ที่เสนอว่าครูควรสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 2) กระบวนการวางแผนและออกแบบบทเรียนร่วมกัน โดยเปิดพื้นที่ให้ครูแลกเปลี่ยนและแลกเปลี่ยนข้อเสนองานกัน ส่งผลให้แผนมีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis (2003) ที่เสนอขั้นตอนการสอน-สังเกต-วิเคราะห์ และสะท้อนผลการสอนร่วมกัน 3) การนำแผนไปใช้และสังเกตชั้นเรียน โดยครูผู้สอนนำแผนที่ได้รับการพัฒนาร่วมกันไปใช้จริง ทำให้บรรยากาศการสอนมีความผ่อนคลาย เป็นธรรมชาติ และกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น ซึ่งตรงกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2561) ที่เน้นกระบวนการ Do & See และ Reflect 4) การสะท้อนผลร่วมกัน โดยให้ผู้ร่วมสังเกตได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง ทำให้เกิดการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ ชนสิทธิ์ สิทธิสุนเนิน (2561) ที่เสนอว่า LS เป็นกลไกส่งเสริมครูให้พัฒนาการสอนตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งในขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนยังมีการดำเนินการมากกว่า 1 ครั้ง เปิดโอกาสให้ครูต้นแบบและครูผู้สังเกตการสอนได้ร่วมกันพิจารณาจุดเด่น จุดด้อยของการจัดการเรียนรู้แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อทดลองสอนจนเห็นความเปลี่ยนแปลงที่ดีในเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2557) การศึกษาชั้นเรียน มีรายละเอียดการปฏิบัติ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่การศึกษา สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ขั้นที่ 2 ร่วมกันสังเกตชั้นเรียน ครูผู้สอนดำเนินการสอน มีการสังเกตการสอนโดยครูผู้สังเกต ขั้นที่ 3 ร่วมกันสะท้อนผลชั้นเรียนสมาชิกของทีมการศึกษาชั้นเรียน ดำเนินการสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง จากกระบวนการทั้งหมดทำให้รูปแบบชุมชนฯ สามารถพัฒนาครูด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามการวิจัยนี้ จึงช่วยพัฒนาครูในด้านการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบชุมชนฯ มีดังนี้

2.1 ด้านครู

(1) ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับการศึกษาชั้นเรียน ภาพรวมพบว่า ความสามารถอยู่ในระดับดี ($M = 2.50$) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบของแผน ($M = 2.83$) รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($M = 2.50$) และ การคิดวิเคราะห์ ($M = 2.16$) ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก PLC เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จาก Buddy teacher และจากผู้เชี่ยวชาญ นำไปสู่การ

ออกแบบแผน สื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการสอน ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่ต้องการเรียนรู้ เน้นทักษะให้นักเรียนเกิดความคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชูชาติ พวงสมจิตร (2560) ว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์อันดีและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์อันดีและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นบรรยากาศที่ช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ พร้อมทั้งจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ดีกว่าองค์กรที่ขาดคุณลักษณะเช่นนี้ รวมถึงวิจัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) เป็นการผสมผสานแนวคิดของความเป็นมืออาชีพ (professional) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) เข้าด้วยกัน การรวมกลุ่มกันทางวิชาการของ บุคคลผู้ประกอบวิชาชีพเดียวกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพ และคุณภาพของผู้เรียนร่วมกัน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมมือร่วมใจ (Collaborative Learning) การเรียนรู้ประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ (Lesson Learned) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

(2) ผลพัฒนาการความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ในภาพรวมพัฒนาการสูงขึ้น ($M = 2.30$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($M = 2.50$) รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ($M = 2.10$) อาจเนื่องมาจากครูมีการสอนโดยใช้สื่อที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีกิจกรรมระดมสมอง ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างความรู้และชิ้นงาน มีการประเมินผลได้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสรุปบทเรียน นักเรียนแต่ละกลุ่มได้นำเสนอความรู้ที่ได้จากการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณีรัตน์ เย็นสวัสดิ์ (2564) การพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า ครูที่ได้รับการนิเทศโดยใช้รูปแบบการนิเทศด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ($\bar{x} = 89.53$, $SD = 3.02$) คิดเป็นร้อยละ 89.53 และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินพบว่ามีความสามารถในระดับดีมาก และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้ และ มยุรี เจริญศิริ (2564) การพัฒนารูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนมีสมรรถนะการด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning หลังการใช้รูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (AECAD Model) มีพัฒนาการสูงขึ้น ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

(3) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการศึกษาชั้นเรียน พบว่า 1) บรรยากาศการเรียนรู้ดีขึ้นจากการเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน 2) การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งครูพบว่า การใช้เกมและกิจกรรมกลุ่มส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้อย่างมีประสิทธิภาพจริงได้ดีขึ้น และมีความสามารถในการตั้งคำถามและอภิปรายอย่างมีเหตุผลมากขึ้น 3) เกิดการพัฒนาการสอนของครู ทั้งด้านการจัดการชั้นเรียนและการบริหารเวลา และ 4) การวัดผลที่เน้นการปฏิบัติจริงทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ที่กล่าวว่า การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การทำงานกลุ่มและการใช้สื่อเทคโนโลยี ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาแก่ผู้เรียนได้ และคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ อีกทั้งสอดคล้องกับคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (2565) ที่กล่าวว่า แนวทางการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม สืบค้นข้อมูล และสร้างความรู้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้สืบค้นและอภิปรายช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ได้

2.2 ด้านนักเรียน

(1) ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ พบว่า สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของรูปแบบ PLC ร่วมกับ LS ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างมีประสิทธิภาพ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ออกแบบโดยครูในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและผ่านกระบวนการศึกษาชั้นเรียน ได้ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสะท้อนความรู้ของตนจากกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งในระดับกลุ่มและรายบุคคล การวางแผนร่วมกันระหว่างครูใน PLC ทำให้นักเรียนและกิจกรรมสอดคล้องกับบริบทผู้เรียน และการสะท้อนผลในชั้นเรียนผ่าน LS ช่วยให้ผู้ครูปรับการสอนตามพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ

Cambridge Assessment International Education (2017) ที่ระบุว่า Active Learning เป็นแนวทางที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม การตั้งคำถาม และการเชื่อมโยงประสบการณ์ ซึ่งยังสอดคล้องกับงานของ Inprasitha (2009), Lewis (2003), และพิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2561) ที่ยืนยันว่ากระบวนการศึกษาชั้นเรียนมีส่วนช่วยให้ครูปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองการพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

(2) ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกพบว่า เป็นไปในทางบวก โดยพบว่ามีองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดีขึ้น 2) การทำงานเป็นทีม ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการสื่อสารและการคิดวิเคราะห์ 3) การใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอน เช่น แอปพลิเคชันและเกม ช่วยให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น และ 4) การวัดผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับ Johnson & Johnson (2022) ที่กล่าวว่า การทำงานร่วมกันของผู้เรียนเพื่อสร้างความรู้ ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและการคิดวิเคราะห์แก่ผู้เรียนได้ และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในบริบทไทยนั้น ประการหนึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการสื่อสารและการคิดวิเคราะห์แก่ผู้เรียน ในส่วนของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community) ร่วมกับการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างชัดเจน ทั้งยังช่วยให้ครูผู้สอนได้ค้นพบแนวทางใหม่ในการดำเนินการสอนเพิ่มขึ้น สถานศึกษาจึงควรสนับสนุนให้ขยายการใช้รูปแบบดังกล่าวในกลุ่มสาระที่หลากหลาย เพื่อร่วมสังเกต วิเคราะห์ และปรับปรุงการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างด้านศักยภาพได้พัฒนาทักษะการคิดตามความถนัดของตนเอง ผู้บริหารควรจัดสรรเวลาให้ครูผู้สอนได้สะท้อนผลของการใช้รูปแบบดังกล่าวร่วมกันภายใต้บรรยากาศของการปรึกษาหารืออย่างเกื้อกูลและเป็นกัลยาณมิตร โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระงานให้แก่ครูเกินความจำเป็น ทั้งนี้ระยะเวลาและการดำเนินการอาจแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา

2. ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่าประเด็นความสามารถในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนอยู่ในระดับพอใช้ ดังนั้น ครูผู้สอนควรฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติที่เน้นทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยครูอาจใช้คำถาม กระตุ้นการคิดของนักเรียน หรือให้นักเรียนสะท้อนการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3. จากผลการสะท้อนคิดของครูผู้สอน พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ร่วมกับการศึกษาชั้นเรียน โดยเฉพาะการออกแบบแผนรวมกันและการสังเกตชั้นเรียนจริง อย่างไรก็ตามจากการปฏิบัติจริงพบว่า ครูอาจต้องยืดหยุ่นระยะเวลาแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสมกับบริบทการเรียนแต่ละครั้ง การนำรูปแบบจากการวิจัยไปใช้ให้เกิดผลอย่างต่อเนื่องจึงควรส่งเสริมให้มีการออกแบบคู่มือหรือแนวทางการดำเนินการที่ปรับระยะเวลาแต่ละขั้นตอนได้ หรือตารางวางแผนกิจกรรมที่เลือกใช้ได้ตามความพร้อมของทีมครู

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการศึกษาชั้นเรียนกับหลักสูตรการสอนของครูในกลุ่มสาระอื่นเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่มีความหลากหลายมากขึ้น

2. ควรเปรียบเทียบประสิทธิภาพของ รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการศึกษาชั้นเรียน กับรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกอื่น ๆ เช่น Project-Based Learning (PBL), Problem-Based Learning (PBL), Flipped Classroom เพื่อวิเคราะห์ข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละแนวทาง

3. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เช่น บทบาทของครู ความพร้อมของนักเรียน ทักษะการสอน และการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา

4. ข้อจำกัดประการหนึ่งในการวิจัยครั้งนี้คือระยะเวลาดำเนินการที่สั้น จึงดำเนินการเก็บข้อมูลได้เพียงสองคาบเรียน การวิจัยครั้งต่อไปอาจเพิ่มระยะเวลาการเก็บข้อมูลเป็นตลอดภาคการศึกษา และกำหนดให้มีระยะเวลาเตรียมการล่วงหน้าก่อนเปิดภาคการศึกษา จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมจนตลอดกระบวนการวิชาเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). รายงานการประชุม Ed Talk Expo: จุดประกายครูไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2565). การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้: แนวทางและการประยุกต์ใช้. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จุฑามาศ โหยังไทย. (2561). การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์กับศตวรรษที่ 21. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 9(2), 344–356.
- ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน, และคณะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนตามแนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0. ทนุวิจัยจากสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จาริณี ตรีรัฐบุญ. (2558). การพัฒนาบทเรียนรวมกัน (Lesson Study: LS). ใน 9 วิธีสร้างครูสู่ศิษย์: เอกสารประมวลแนวคิดและแนวทางพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับคณะทำงานโครงการพัฒนาระบบกลไกและแนวทางการหนุนเสริมชุมชนในการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน (หน้า 15–29).
- ชูชาติ พวงสมจิตร. (2560). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางการนำมาใช้ในสถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 10(1), 34.
- นภาพร วรเนตรสุตาทิพย์. (2554). การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) แนวคิดใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพครู. เข้าถึงเมื่อ 3 มกราคม 2567, จาก https://rtt.kku.ac.th/ejournal/pa_upload_pdf/681715
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2561). การพัฒนาวิชาชีพครูผ่านชุมชนการเรียนรู้และการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study). กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณีนรีตัน เย็นสวัสดิ์. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู, 1(2), 169–193.
- มยุรี เจริญศิริ. (2564). การพัฒนารูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไมตรี อินทรประสิทธิ์. (2557). กระบวนการแก้ปัญหาในคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียน. ขอนแก่น: เพ็ญพรินดิง.
- ลักขณา ศรีวัฒน์. (2549). การคิด. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด, และ เอกกรินทร์ สังข์ทอง. (2557). โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ. วิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 25(1), 93–102. doi:10.14456/asj-psu.2014.11
- วิชัย วงษ์ใหญ่, และ มารุต พัฒนาผล. (2562). การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC). กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567). หนูใช้ผล PISA 2022 ให้เป็นประโยชน์ เร่งพัฒนาสมรรถนะครูจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะสำหรับอนาคต. คลังข่าว สสวท. สืบค้นจาก <https://www.ipst.ac.th/news/55661/20231226-pisa.html>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิไล จันทรสนอง. (2566). การพัฒนาครูด้วยแนวคิด PLC ในโรงเรียนวิถีพุทธ. วารสารวิชาการทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 15(1), 45–59.
- สุวิไล จันทรสนอง. (2566). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานร่วมกับการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM Education) และการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2553). กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) พุทธศักราช 2562. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *รายงานการวิเคราะห์แนวโน้มการศึกษาไทยและผลการประเมินระดับนานาชาติ*. กรุงเทพฯ: สกศ.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of education objectives*. New York: David McKay.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom* (ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1). The George Washington University, School of Education and Human Development. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED336049.pdf>
- Cambridge Assessment International Education. (2017). *Active learning*. Retrieved from <https://www.cambridgeinternational.org/Images/271174-active-learning.pdf>
- Borg, W. R., & Gall, M. D. (2003). *Educational research: An introduction* (7th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Branch, R. M. (2009). *Instructional design: The ADDIE approach*. New York: Springer.
- Cambridge Assessment International Education. (2017). *Active learning: Creating exciting and effective learning experiences*. Cambridge University Press. Retrieved from <https://www.cambridgeinternational.org/Images/271174-active-learning.pdf>
- Changwong, K., Sukkamart, A., & Sisan, B. (2018). Critical thinking skill development: Analysis of a new learning management model for Thai high schools. *Journal of International Studies*, 11(2), 37–48.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. New York: Macmillan.
- DuFour, R., DuFour, R., Eaker, R., & Many, T. (2010). *Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work* (2nd ed.). Solution Tree Press.
- DuFour, R., & DuFour, R. (2012). *The school leader's guide to professional learning communities at work™*. Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- DuFour, R., & Fullan, M. (2013). *Cultures built to last: Systemic PLCs at work™*. Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- ELM Learning. (2022). *Constructivist learning theory: How to embrace it in your eLearning design*. Retrieved from <https://elmllearning.com/constructivist-learning-theory/>
- Hord, S. M. (1997). *Professional learning communities: Communities of inquiry and improvement*. Austin: Southwest Education Development Laboratory.
- Inprasitha, N. (2009). *Lesson Study: Innovation for developing teacher and students* (Doctoral dissertation). Khon Kaen University. (in Thai)
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2022). *Cooperation and competition: Theory and research*. Edina, MN: Interaction Book Company.
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2015). *Models of teaching* (9th ed.). Boston: Pearson Education.
- Kolb, D. A. (2015). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development* (2nd ed.). Pearson Education.
- Lewis, C., & Perry, R. (2003). Lesson Study and teachers' knowledge development: Collaborative critique of a research model and methods. *Human Resources Development Working Group: Lesson Study Overview*. Retrieved from http://hrd.apec.org/index.php/Lesson_Study_Overview
- Martin, M. (2011). Professional learning communities. In *Contemporary issues in learning and teaching*. London: SAGE Publications Ltd.
- McCombs, B. L., & Miller, L. (2007). *Learner-centered classroom practices and assessments: Maximizing student motivation, learning, and achievement*. Corwin Press.

- Schreiber, L. M., & Valle, B. E. (2013). Social constructivist teaching strategies in the small group classroom. *Small Group Research*, 44(4), 395–411. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/1046496413488422>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กร ของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร

มนัสชัย ศรีแนน^{1*} วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรารณ¹

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

*ผู้นิพนธ์หลัก E-mail: manuschai2535@gmail.com

รับบทความ: 4 พฤศจิกายน 2567

แก้ไขเสร็จ: 17 ธันวาคม 2567

ตอบรับบทความ: 13 มกราคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด กรุงเทพมหานคร (2) เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 370 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ โคเฮน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยวิธีการจับสลากตามสัดส่วนของประชากร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเชื่อมั่นอยู่ที่ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.26, SD = .50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยในระดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.32, SD = .55) (2) ระดับความผูกพันต่อองค์กรของครู โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.52, SD = .31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร มีค่าเฉลี่ยในระดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.55, SD = .36) (3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร กับความผูกพันต่อองค์กรของครู ในภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .500$)

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, ความผูกพันต่อองค์กร, ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร, ผู้บริหาร

RELATIONSHIP BETWEEN ETHICAL LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AND ORGANIZATIONAL AFFILIATION AMONG TEACHERS AT SCHOOLS UNDER THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

Manuschai Srinan^{1*} Wisut Wichitputchraporn1

^{*1} Educational Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

^{*}Corresponding Author E-mail: manuschai2535@gmail.com

Received: November 4, 2024

Revised: December 17, 2024

Accepted: January 13, 2025

Abstract

The purposes of this descriptive research were: (1) To study the ethical leadership of school administrators in Bangkok (2) To study the organizational commitment of teachers in Bangkok (3) To study the relationship between ethical leadership and organizational commitment of teachers in Bangkok. The sample group consisted of 370 teachers in Bangkok. The sample size was determined according to Cohen's table. The researcher used the stratified random sampling method, using the size of the school as the sampling stratum, namely small, medium, and large, and simple random sampling by drawing lots according to the population proportion. The instrument used was a questionnaire created by the researcher with a reliability value of .98. The statistics used for analysis were the mean, standard deviation, and Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient.

The research results (1) The level of ethical leadership of the administrators, overall was at a high level (mean = 4.26, SD = .50). When considering each aspect, it was found that trust had the highest average value (mean = 4.32, SD = .55). (2) The level of organizational commitment of teachers, overall was at a highest level (mean = 4.52, SD = .31). When considering each aspect, it was found that the strong desire to maintain membership in the organization had the highest average value (mean = 4.55, SD = .36). (3) The relationship between ethical leadership of the administrators and organizational commitment of teachers, overall, was at a moderate level ($r = .500$).

Keywords : ethical leadership, organizational commitment, schools under the Bangkok Metropolitan Administration, Administrator

ความสำคัญและปัญหา

การศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของประเทศ การบริหารจัดการด้านการศึกษาก็ต้องดำเนินการอย่างมีระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นคุณภาพและความยั่งยืน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570) ในการยกระดับคุณภาพการศึกษา "ครู" ถือเป็นหัวใจสำคัญ เพราะครูไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ แต่ยังมีบทบาทในการพัฒนาทักษะ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียน ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม คุณภาพการศึกษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับครูเพียงอย่างเดียว แต่ยังเชื่อมโยงกับปัจจัยแวดล้อม เช่น ความผูกพันของครูต่อองค์กร หากครูขาดความผูกพันต่อองค์กร อาจส่งผลให้เกิดปัญหา เช่น การลาออก การย้ายโรงเรียน หรือการขาดแคลนครู ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวม (นิชานันทน์ ศิริกุลสถิต, 2562) ดังนั้น การสร้างความผูกพันของครูต่อองค์กรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การสร้างความภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่ หรือการดูแลสวัสดิการและโอกาสพัฒนาตนเอง เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมร่วมสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและยั่งยืน

นอกจากนี้ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การที่ผู้บริหารแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความใส่ใจในบุคลากร จะช่วยกระตุ้นแรงจูงใจและสร้างความไว้วางใจในองค์กร ส่งผลให้ครูมีความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น และช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม (มนต์ชัย ปัญญาเบกษา และคณะ, 2566) ดังที่ Northouse (2007) ได้กล่าวว่า "จริยธรรมเป็นศูนย์กลางของภาวะผู้นำ" ซึ่งหมายความว่าภาวะผู้นำที่มีจริยธรรมสามารถสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในตัวบุคลากรได้อย่างลึกซึ้ง

กรุงเทพมหานครในฐานะเมืองหลวงที่มีโรงเรียนและครูจำนวนมาก และมีความหนาแน่นของประชากรสูง ย่อมเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนในการบริหารจัดการการศึกษา การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและความผูกพันต่อองค์กรของครูในบริบทนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง แม้ว่าจะมีงานวิจัยหลายชิ้นที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับความผูกพันในองค์กร แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่เจาะลึกถึงบริบทของครูในกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะ งานวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและความผูกพันต่อองค์กรของครูในกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเฉพาะ และสนับสนุนการสร้างสภาพผูกพันในองค์กรของครู ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครูในสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสังกัดกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับความผูกพันต่อองค์กรของครู มีความสัมพันธ์กันทางบวก

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เป็นแนวทางการแสดงออกถึงพฤติกรรม กระบวนการ หรือวิธีการของผู้นำที่สะท้อนค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมในตัวตนอย่างชัดเจนและยึดมั่นในอุดมการณ์เพื่อประโยชน์ส่วนรวม การนำองค์กรโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรและสังคมส่วนรวมเป็นหลัก ถือเป็นหัวใจสำคัญของภาวะผู้นำประเภทนี้ ทั้งนี้ ผู้นำยังต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้ตามยึดถือประโยชน์ขององค์กรและส่วนรวมเป็นเป้าหมายหลักในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (รัชนิวรรณ สุวรรณชัยรบ, 2566) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมยังหมายถึงการแสดงพฤติกรรมที่ตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์สุจริต และการดำเนินงานอย่างบริสุทธิ์ใจ ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดี โดยแสดงคุณลักษณะเด่น เช่น ความอดทน ความน่าเชื่อถือ และการยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากร

ในองค์กรและผู้ตาม โดยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ เช่น ญัษฐพร ศรีแจ่ม (2564) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ

1. ความยุติธรรม คือการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยคำนึงถึงความยุติธรรมจากผลงาน ความสามารถ และความพยายามของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการให้โอกาสในการทำงาน การประเมินผลงาน หรือ การให้รางวัลและบทลงโทษ ควรกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงในการปฏิบัติร่วมกันและรักษากฎอย่างเคร่งครัด
2. ความไว้วางใจ คือพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อสร้างความไว้วางใจ แสดงความเอาใจใส่ ปกป้อง และช่วยเหลือบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ความไว้วางใจมีความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในที่ทำงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความสามารถและปรับปรุงข้อผิดพลาดได้
3. ความซื่อสัตย์ คือคุณลักษณะที่แสดงถึงการพูดและทำตรงไปตรงมา ยึดถือความจริง ปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรม รับผิดชอบต่อคำพูดและการกระทำ รักษาสิ่งจะ โปร่งใส และบริสุทธิ์ใจ ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่สร้างความน่าเชื่อถือและความสัมพันธ์ที่ดี
4. ความเคารพ คือการให้เกียรติ รับฟัง เข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และเข้าใจจากสภาพ ความเคารพเป็นคุณธรรมที่สำคัญ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมความสามัคคีในสังคม ทุกคนควรฝึกฝนและปฏิบัติความเคารพ
5. ความรับผิดชอบ คือการยอมรับผลของการกระทำ การปฏิบัติหน้าที่ การรักษาคำพูด และการแก้ไขข้อผิดพลาด ความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและความสัมพันธ์ที่ดี

ความผูกพันต่อองค์กร

Steers (1977) อธิบายว่า ความผูกพันต่อองค์กร หมายถึง ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของสมาชิกภายในองค์กร โดยบุคลากรจะแสดงตนให้กลมกลืนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร พร้อมทั้งแสดงความเต็มใจที่จะอุทิศกำลังกายและใจเพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร ความผูกพันนี้สามารถสะท้อนผ่านองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่:

1. ความเชื่ออย่างแรงกล้าต่อค่านิยมและเป้าหมายขององค์กร หมายถึง การยอมรับและเชื่อมั่นในแนวทางการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ บุคลากรจะมีความภาคภูมิใจในผลงานขององค์กร รวมถึงในบทบาทของตนเองในฐานะสมาชิกขององค์กร
2. ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อองค์กร คือ การแสดงออกถึงความตั้งใจที่จะทำงานอย่างสุดความสามารถ โดยบุคลากรจะอุทิศกำลังกาย แรงใจ และสติปัญญาในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายและความสำเร็จขององค์กรในภาพรวม งานที่ปฏิบัติจึงมีความสำคัญต่อทั้งตนเองและองค์กร
3. ความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร หมายถึง ความตั้งใจของบุคลากรที่จะคงสถานะการเป็นสมาชิกในองค์กรอย่างต่อเนื่อง บุคลากรจะไม่โยกย้าย เปลี่ยนแปลง หรือมีความคิดที่จะลาออกจากองค์กร แต่จะพยายามรักษาความเป็นสมาชิกไว้ ด้วยความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือในการบรรลุเป้าหมายขององค์กรในระยะยาว

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับความผูกพันต่อองค์กรของครู

จากการศึกษางานวิจัย พบว่ามีผู้ศึกษาไว้ เช่น งานวิจัยของนัฐกรณ หะธรรมวงศ์ และพิมพ์อร สดเอี่ยม (2566) ที่ได้ศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครู อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .693$) โดยองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครู ได้แก่ ด้านความเคารพนับถือ ด้านธรรมภิบาล ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความไว้วางใจ นอกจากนี้ จิรพล ภูข่มง และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($r = .57$) โดยองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครู ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ และความเคารพ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ ถนอมศักดิ์ ทองประเทือง และคณะ (2566) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของครูอย่างมีนัยสำคัญ (r อยู่ระหว่าง .559 ถึง .942)) โดยองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครู ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ และความเคารพ

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

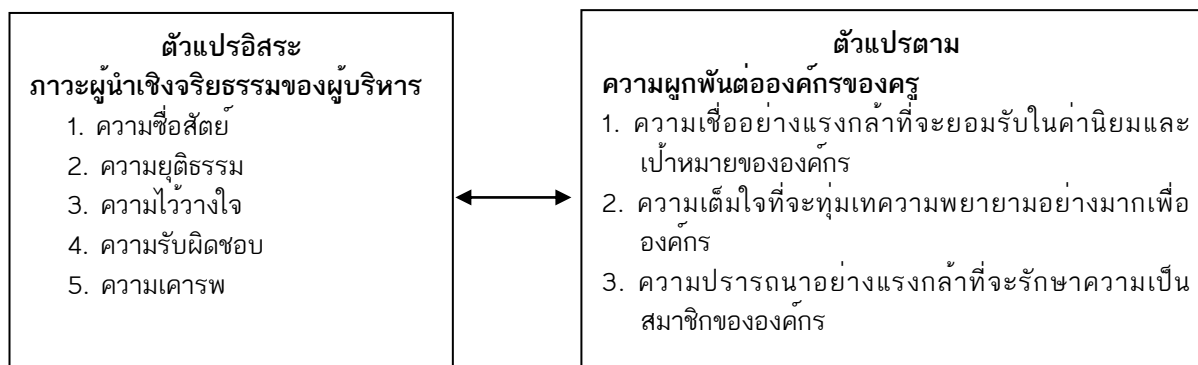
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 12,654 คน จากทั้งหมด 437 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือครูผู้สอน ปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการสุ่มแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากตามสัดส่วนของประชากร โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮน (Cohen et al., 2018, 2016) จำนวน 370 คน

ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จากการสังเคราะห์แนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดขอบเขตของการวิจัยความผูกพันในองค์กร โดยนำแนวคิดของ สเตียร์ส (Steers) (Steers, 1997) เนื่องจากทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ทันสมัยและได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ อีกทั้งมีงานวิจัยก่อนหน้านี้ใช้ทฤษฎีเดียวกัน และให้ผลลัพธ์ที่น่าเชื่อถือทำให้สามารถเชื่อมโยงผลการวิจัยเข้ากับผลงานวิจัยอื่นๆ สรุปได้ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 แสดงตัวแปรที่ศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับความผูกพันต่อองค์กรของครู ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครูผู้สอน โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้:

ตอนที่ 1: แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2: เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3: เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันในองค์กร โดยตอนที่ 2 และ 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ

ผู้วิจัยได้หาคุณภาพเครื่องมือโดยขั้นตอนแรกให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านพิจารณาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 เมื่อผ่านการตรวจสอบพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try Out) จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยงของเครื่องมือและหาคุณภาพแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ที่ 0.98 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามหลังทดลองใช้อีกครั้ง ก่อนที่จะเสนอมหาวิทยาลัยที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำก่อนนำไปจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนสิงหาคม - กันยายน 2567 โดยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครูกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามเป็นรูปแบบ Google Form ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 370 ฉบับ โดยผู้วิจัยมีการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับแล้วถือว่าสมบูรณ์และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังนี้

วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน ด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการแปลความหมายของ ค่าเฉลี่ยของข้อมูลตามแนวของลิเคิร์ต (Likert method) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 71.1 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 47 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 71.1 และมีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.7

2. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร โดยภาพรวมแล้วจำแนกเป็นรายด้าน

รายการ	ระดับความคิดเห็น			
	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ	อันดับ
1. ความซื่อสัตย์	4.22	.54	มาก	4
2. ความยุติธรรม	4.22	.57	มาก	5
3. ความไว้วางใจ	4.32	.55	มาก	1
4. ความรับผิดชอบ	4.29	.55	มาก	2
5. ความเคารพ	4.26	.57	มาก	3
เฉลี่ยรวม	4.26	.50	มาก	

จากตาราง พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความไว้วางใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความรับผิดชอบ ขณะที่ด้านความซื่อสัตย์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ผลการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครู

ตารางที่ 2 ความผูกพันต่อองค์กรของครู โดยภาพรวมแล้วจำแนกเป็นรายด้าน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ	อันดับ
1. ความเชื่ออย่างแรงกล้าที่จะยอมรับในค่านิยมและเป้าหมายขององค์กร	4.48	.35	มาก	3
2. ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อองค์กร	4.53	.35	มากที่สุด	2
3. ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร	4.55	.36	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4.52	.31	มากที่สุด	

จากตาราง พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความไว้วางใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความรับผิดชอบ ขณะที่ด้านความซื่อสัตย์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร กับความผูกพันต่อองค์กรของครู

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร กับความผูกพันต่อองค์กรของครู

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร	ความผูกพันต่อองค์กรของครู			(Ytot)
	ความเชื่ออย่างแรงกล้าที่จะยอมรับในค่านิยมและเป้าหมายขององค์กร	ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อองค์กร	ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร	
1. ความซื่อสัตย์	.378**	.361**	.389**	.429**
2. ความยุติธรรม	.395**	.423**	.445**	.480**
3. ความไว้วางใจ	.402**	.431**	.473**	.496**
4. ความรับผิดชอบ	.359**	.418**	.449**	.466**
5. ความเคารพ	.381**	.338**	.341**	.402**
(Xtot)	.421**	.434**	.461**	.500**

จากตาราง พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโดยรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร พบว่าด้านความไว้วางใจมีความสัมพันธ์มากที่สุดกับความผูกพันต่อองค์กรมากที่สุด รองลงมาคือด้านความยุติธรรม และด้านความซื่อสัตย์ เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับความผูกพันต่อองค์กร พบว่า ด้านความไว้วางใจมีความสัมพันธ์กับความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กรมากที่สุด รองลงมาคือด้านความรับผิดชอบต่อความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร และด้านความยุติธรรมและด้านความรับผิดชอบต่อความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร

อภิปรายผลการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ความไว้วางใจ ความรับผิดชอบต่อความซื่อสัตย์ และความยุติธรรม แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีการบริหารงานโดยให้ความไว้วางใจ แก่ครูในการปฏิบัติงาน ทำให้ครูมีความเชื่อมั่นและเคารพผู้บริหาร ขณะปฏิบัติงานร่วมกันจะทำให้มีความรับผิดชอบต่อเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐริดา นิพนธ์ (2020) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ความเคารพ ความไว้วางใจ ความเอื้ออาทร ความยุติธรรม และความซื่อสัตย์ รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รณชัย ปินใจ (2563) เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความเคารพ ด้านความรับผิดชอบต่อความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ และความยุติธรรม

ความผูกพันต่อองค์กรของครู

ความผูกพันต่อองค์กรของครูสังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อองค์กร และด้านความเชื่ออย่างแรงกล้าที่จะยอมรับในค่านิยมและเป้าหมายขององค์กร แสดงให้เห็นว่าครูมีความรักต่อโรงเรียนและการเป็นบุคลากร และพร้อมที่จะปฏิบัติตามค่านิยมและพร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และพร้อมที่จะปกป้องชื่อเสียงของสถานศึกษาเสมือนเป็นบ้านหลังที่สองของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษญา โรจนมงคล (2561) เรื่อง ภาวะผู้นำกับความผูกพันของครูของพนักงานในกลุ่มเจเนอเรชั่นวาย กรณีศึกษา บริษัท A ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันของครูของพนักงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร และด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อทำประโยชน์ขององค์กร เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ อภิสิทธิ์ เครือสา (2564) เรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรโรงเรียนคณะราษฎรบำรุงพุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทพยายามปฏิบัติงานเพื่อองค์กร ด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าที่จะยอมรับเป้าหมายค่านิยมขององค์กร และด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครู

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับความผูกพันต่อองค์กรของครู และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กรของครูอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าคุณธรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างความผูกพันและทั้งยังสร้างความรักซึ่งกันและกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากรและผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา สติธิตังตั้ง และคณะ (2563) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับความผูกพันในองค์กรของครูโรงเรียนคริสเตียน สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย เขตจังหวัดเชียงราย – เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับความผูกพันในองค์กรของครูโรงเรียนคริสเตียน สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย เขตจังหวัดเชียงราย – เชียงใหม่ในภาพรวม มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร พบว่า ความยุติธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารควรปฏิบัติต่อนักเรียน ครูและบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เช่นการประเมินผลงาน จากความรู้ความสามารถ และการให้รางวัลตอบแทนตามความรู้ความสามารถ
2. ผลการวิจัยด้านความผูกพันต่อองค์กรของครู พบว่า ด้านความเชื่ออย่างแรงกล้าที่จะยอมรับในค่านิยมและเป้าหมายขององค์กรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรชี้แจงให้บุคลากรทำความเข้าใจถึงค่านิยมและเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน
3. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสวงหาทริคในการสร้างความสัมพันธ์เชิงจริยธรรมเพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครูให้มากยิ่งขึ้น สร้างให้ครูเกิดความรักที่มีต่อองค์กร และอยากที่จะเป็นสมาชิกและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรให้มากยิ่งขึ้น จะทำให้ครูรู้สึกอยากพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร พบว่า ความยุติธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงเสนอการศึกษาแนวทางการพัฒนาความยุติธรรมของผู้บริหารในสถานศึกษา
2. ผลการวิจัยด้านความผูกพันต่อองค์กรของครู พบว่า ด้านความเชื่ออย่างแรงกล้าที่จะยอมรับในค่านิยมและเป้าหมายขององค์กรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงเสนอการศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่องานในโรงเรียน

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครู พบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง จึงเสนอการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยอื่นที่สัมพันธ์กับแนวทางการพัฒนาความผูกพันในองค์กรของครูที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จิรพล ภูมั่ง และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(40), 143–153.
- ณัฐพร ศรีแจ่ม. (2564). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสถาบันอาชีวศึกษา ภาคกลาง 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณัฐริดา นิพนธ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 7(5), 158–171.
- ณิชาชนันท์ ศิริกุลสถิต. (2562). ความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นัฐกรณ์ หะธรรมวงศ์ และ พิมพ็อร์ สดเอี่ยม. (2566). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 5(1), 521–539.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิชญา โรจนมงคล. (2561). ภาวะผู้นำกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในกลุ่มเจเนอเรชั่นวาย กรณีศึกษาบริษัท A (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- มนต์ชัย ปัญญาเบกษา และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(3), 214–228.
- รณชัย ปินใจ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาโทบริหารบัณฑิต). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- รัชนิวรรณ สุวรรณชัยรบ. (2566). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสกลนคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2566–2570)*. สืบค้นวันที่ 25 เมษายน 2567 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651
- สุพัตรา สิทธิคงตั้ง และคณะ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับความผูกพันในองค์กรของครูโรงเรียนคริสเตียน สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย เขตจังหวัดเชียงราย–เชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 13(1), 178–194.
- ธนอมศักดิ์ ทองประเทือง และคณะ. (2566). อิทธิพลภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตรัษฎา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 8(1), 433–448.
- อภิสิทธิ์ เครือสา. (2564). ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรโรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (7th ed.). London: Routledge.
- Northouse, P. G. (2007). *Leadership: Theory and practice* (7th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Steers, R. M. (1977). Antecedents and outcomes of organization effectiveness. *Administrative Science Quarterly*, 22(1), 46–56.

การพัฒนาแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

มนัสวี แก้วพลิก^{1*} วิมลรัตน์ วิเชียรรัตน์¹ กษมา บุญเสือ¹ มณีนรัตน์ ประทุมเกตุ¹

¹ สาขาวิชาวิทยาการวิจัยและประเมิน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*ผู้นิพนธ์หลัก E-mail: manassawee.kaew@ku.th

รับบทความ: 22 มีนาคม 2568

แก้ไขเสร็จ: 1 มิถุนายน 2567

ตอบรับบทความ: 09 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 3) เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติในการแปลผลคะแนนแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 1,362 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 324 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความตรงเชิงเนื้อหา ความยาก อำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น และการสร้างเกณฑ์ปกติ

ผลการวิจัย พบว่า 1) แบบวัดระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้น มีความตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 2) คุณภาพของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.25-0.63 อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.31 -0.94 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 3) เกณฑ์ปกติในการแปลผลคะแนนของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึงสื่อ องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์สื่อ และองค์ประกอบที่ 3 การประเมินสื่อ นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนน (T-score) อยู่ในช่วงเกณฑ์ปกติตั้งแต่ T45-T54 ส่วนองค์ประกอบที่ 4 การสร้างสรรค์และนำเสนอสื่อและองค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนน (T-score) อยู่ในช่วงเกณฑ์ปกติตั้งแต่ T55-T65 โดยคะแนนทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีคะแนน (T - score) รวม 5 องค์ประกอบ อยู่ในช่วงเกณฑ์ปกติตั้งแต่ T45-T54 คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 38.58

คำสำคัญ : แบบวัด, ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ, เกณฑ์ปกติ

THE DEVELOPMENT OF MEASUREMENT INSTRUMENTS FOR MEDIA LITERACY SKILLS IN HIGH SCHOOL STUDENTS

Manassawee Kaewpluk^{1*} Wimolrat Wichianrat¹ Kasama Boonsuea¹ Maneerat Pratumket¹

¹ Research and Evaluation Methodology, Faculty of Education, Kasetsart University

*Corresponding Author E-mail: manassawee.kaew@ku.th

Received: March 22, 2025

Revised: June 1, 2024

Accepted: June 9, 2025

Abstract

The purposes of this research were to: 1) develop a measurement instrument for media literacy skills among high school students; 2) validate the instrument; and 3) establish normative criteria for interpreting media literacy skills scores among high school students. The sample consisted of 324 students from Grades 10 to 12 at a secondary school in Bangkok, under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1. These students were selected through simple random sampling from a population of 1,362 students across 36 classrooms during the second semester of the 2024 academic year. The research instrument was a media literacy skills assessment tool for high school students. Data were analyzed using percentages, standard deviation, content validity, item difficulty, discrimination index, reliability, and norm-referenced interpretation.

The results indicated that: 1) The developed instrument demonstrated acceptable content validity, with Item-Objective Congruence (IOC) indices ranging from 0.60 to 1.00; 2) the item difficulty indices ranged from 0.25 to 0.63, the discrimination indices ranged from 0.31 to 0.94, and the overall reliability coefficient of the instrument was 0.87 and 3) the norm-referenced interpretation of media literacy skills comprised five components: (1) media access, (2) media analysis, (3) media evaluation, (4) media creation and presentation, and (5) participation and sharing. Most students' T-scores fell within the normal range of T45–T54. However, for components (4) media creation and presentation, and (5) participation and sharing, most students obtained T-scores within the higher normal range of T55–T65. Overall, students' media literacy skills, based on the five components, fell within the normal T-score range of T45–T54, indicating that the majority of students demonstrated a moderate level of media literacy skills, with 125 students, accounting for 38.58%.

Keywords: Measurement Instruments, Media Literacy, Norm-Referenced Interpretation

ความสำคัญและปัญหา

กรอบแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีจุดเริ่มต้นจากภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (P21) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างองค์กรวิชาชีพระดับประเทศและสำนักงานด้านการศึกษาของรัฐ ที่เล็งเห็นว่าทักษะในโรงเรียนยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ จึงได้ร่วมกันพัฒนาแนวคิดที่มุ่งเน้นทั้งความรู้ในวิชาแกน และทักษะที่จำเป็นต่อศตวรรษที่ 21 (อิงชัย สิทธีกรณ, 2559; อดุลย์ วังศรีคุณ, 2557) โดยเฉพาะในยุคที่ข้อมูลข่าวสารหลั่งไหลผ่านสื่อและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีควบคู่ไปกับการเรียนรู้สาระวิชา ซึ่งทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ ใช้สื่ออย่างเหมาะสม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั้งการรู้เท่าทันสื่อ การสื่อสาร และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้การบูรณาการทักษะเหล่านี้ควรดำเนินไปพร้อมกับการเรียนรู้วิชาแกนผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสามารถประเมินความก้าวหน้าของตนเองได้ (วิจารณ์ พานิช, 2555, น. 16–21) ซึ่งปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและแพร่กระจายอย่างกว้างขวาง ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และการดำรงชีวิตอย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นช่วงวัยที่ต้องเผชิญกับข้อมูลหลากหลายรูปแบบ (Livingstone & Helsper, 2020) ทักษะดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และประเมินสื่ออย่างมีเหตุผล (Buckingham, 2021) แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อจึงมีบทบาทสำคัญในการประเมินสมรรถนะของผู้เรียน และเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองบริบทของผู้เรียน (Hobbs, 2021; Martens & Hobbs, 2020) การพัฒนาแบบวัดที่มีมาตรฐานและความน่าเชื่อถือจึงมีความจำเป็นต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในระยะยาว (พรทิพย์ เย็นจะบก, 2563; วิลาลินี อดุลยานนท์, 2565)

สภาพปัจจุบันของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านมาตรฐานการวัด ความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ประเมิน อีกทั้งการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อในโรงเรียนมัศึกษายังขาดการบูรณาการอย่างเป็นระบบและส่วนใหญ่เน้นไปที่การรับรู้ข้อมูลมากกว่าการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ (Koltay, 2022) นอกจากนี้ครูผู้สอนยังขาดองค์ความรู้และแนวทางที่ชัดเจนในการสอนทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ส่งผลให้การถ่ายทอดเนื้อหายังไม่สามารถพัฒนาไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งได้อย่างแท้จริง (Torres & Mercado, 2021) ดังนั้นการพัฒนาแบบวัดที่สามารถสะท้อนระดับทักษะของผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและการส่งเสริมการเรียนรู้แบบองค์รวมที่เชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตจริงจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับสื่อที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีวิจารณญาณ

การใช้แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อในกระบวนการแก้ไขปัญหาทางการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นแนวทางที่มีความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถบริโภคและสร้างสรรค์สื่ออย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลไหลเวียนอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น (Kellner & Share, 2007) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งครอบคลุมการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล การประเมินความน่าเชื่อถือของข่าวสารและการทำความเข้าใจบริบทของเนื้อหาเพื่อลดผลกระทบจากข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน (McDougall et al., 2018) การใช้แบบวัดดังกล่าวช่วยให้ครูสามารถประเมินระดับความสามารถของนักเรียนในการรู้เท่าทันสื่อได้อย่างเป็นระบบและนำข้อมูลที่ได้รับไปพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน (Potter, 2010) งานวิจัยในประเทศไทยยังชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อช่วยให้นักเรียนสามารถคัดกรองและประมวลผลข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีสติ ลดโอกาสในการหลงเชื่อข่าวลือลวง รวมถึงสามารถแสดงความคิดเห็นทางสังคมได้อย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล (พะเยาว์ ยินดีสุข, 2560; จุฑามาศ ปรียชาติ, 2563) นอกจากนี้ ทักษะดังกล่าวยังเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถของนักเรียนในการเป็นพลเมืองดิจิทัล งานวิจัยของสุชาติ วงศ์สุวรรณ (2562) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการสื่อดิจิทัลมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการใช้สื่อที่สร้างสรรค์และสามารถลดพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ การกลั่นแกล้งทางออนไลน์ และการตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวงทางอินเทอร์เน็ต ขณะเดียวกันการพัฒนาทักษะดังกล่าวยังช่วยให้นักเรียนสามารถรับมือกับผลกระทบด้านลบของสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อสุขภาพจิต โดยเฉพาะในเรื่องของการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นและแรงกดดันจากสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่พบมากในกลุ่มวัยรุ่น (Boyd, 2014) งานวิจัยของ รัตนา สุนทรญาณ (2561) พบว่า นักเรียนที่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อสามารถพิจารณาผลกระทบของโฆษณาและการตลาดที่แฝงอยู่ในสื่อ ตลอดจนสามารถตัดสินใจบริโภคสินค้าและบริการได้อย่างมีสติ ซึ่งช่วยลดผลกระทบจากการโฆษณาชวนเชื่อที่อาจส่งผลต่อพฤติกรรมบริโภคของผู้เรียนในระดับสากล ดังนั้นการใช้แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อสามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง

ในการพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้สื่ออย่างมีจริยธรรมและรอบคอบ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพพลเมืองดิจิทัลในศตวรรษที่ 21

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะนักการศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของทักษะการรู้เท่าทันสื่อ จึงได้พัฒนาแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อนำไปใช้ในการหาจุดเด่นและสิ่งที่ควรพัฒนา รวมทั้งนำผลการวัดไปใช้กำหนดแนวทาง ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ รวมทั้งกำกับติดตามนักเรียน แล้วนำผลที่ได้จากการวัดไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติในการแปลผลคะแนนแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

การรู้เท่าทันสื่อมีความสำคัญในยุคปัจจุบัน โดยมีหลายแนวคิดที่เน้นถึงการเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และสื่อสารเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Potter, 2010; Baran & Davis, 2006; Center for Media Literacy, 2011) รวมถึงการขยายขอบเขตไปสู่การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล ซึ่งต้องอาศัยทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นในการนำทางและใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และมีวิจารณญาณ (J Kahne, NJ Lee & JT Feezell, 2012) อีกทั้งยังเน้นการมีส่วนร่วมอย่างรับผิดชอบในสังคมประชาธิปไตย (สิริกันต์ เทพสอน, 2564; พัทธราภา เอื้ออมรวิช, 2561; และพินดา วราสุนันท์, 2560) นอกจากนี้ ยังต้องสามารถแยกแยะเนื้อหาสื่อ เข้าใจแรงจูงใจของผู้ผลิต และสามารถป้องกันตนเองจากการสื่อสารในทางที่ผิดได้ รวมทั้ง (ปวีณา มะแซ, 2561; และแพรวพรรณ อัดคะประสา, 2557) การคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ และตอบโต้สื่ออย่างมีจริยธรรมและสติ โดยมุ่งให้เกิดการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ มีคุณธรรมในสังคมไทย และสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน สร้างสรรค์และนำเสนอสื่อในรูปแบบต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้สามารถรับมือกับข้อมูลข่าวสารที่ได้รับอย่างเหมาะสม และป้องกันการถูกชักจูงหรือหลอกลวงจากสื่อ รวมทั้งไม่เอนเอียงไปตามข่าวสารที่สื่อต้องการนำเสนอ และสามารถนำข้อมูลข่าวสารมาทำให้เกิดประโยชน์ได้

องค์ประกอบของทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยดำเนินการโดยศึกษาองค์ประกอบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสังเคราะห์จากแนวคิดขององค์กรและนักวิชาการ (Monica, 2012; Yenjabok, 2009; Livingstone, 2004; Center for Media Literacy, 2008; ปัทมดา รอดประพันธ์ และคณะ 2559; วริษฐา เทียมทิพร, 2566; และศุทธิณี ช่วงมณีโชติ, 2563) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึงสื่อ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการค้นหาและเข้าถึงข้อมูลหรือสื่อที่ต้องการได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์สื่อ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนใช้ความรู้และทักษะในการศึกษา แยกแยะ ตีความข้อมูลอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูล ความถูกต้อง และเจตนาของผู้ส่งสาร องค์ประกอบที่ 3 การประเมินสื่อ หมายถึง การพิจารณาความน่าเชื่อถือ คุณค่า และผลกระทบของข้อมูลหรือสื่อนั้น ๆ ในเชิงบวกและเชิงลบ รวมทั้งระบุเจตนาแฝงของสื่อเพื่อป้องกันการถูกชักจูงหรือบิดเบือนข้อมูล องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสรรค์และนำเสนอสื่อ หมายถึง การผลิตหรือสร้างเนื้อหาใหม่หรือการเผยแพร่ข้อมูลที่มีคุณภาพ สร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นผู้ผลิตสื่อที่ผ่านการวางแผนเขียนบทและค้นคว้าข้อมูลเนื้อหาเพื่อนำมาประกอบตามเทคโนโลยีของสื่อหรือรูปแบบของสื่อแต่ละประเภทได้อย่างเหมาะสม และองค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนใช้สื่อเพื่อสื่อสาร ทำความเข้าใจ แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น ประสบการณ์ หรือสร้างความร่วมมือกับผู้อื่นผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาสังคม และใช้สื่ออย่างมีจริยธรรม ทักษะทั้ง 5 องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์และเสริมซึ่งกันและกัน โดยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถใช้สื่ออย่างชาญฉลาด มีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ภายใต้กรอบของความรับผิดชอบและจริยธรรม

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 1,362 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 36 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 9 คน รวมทั้งสิ้น 324 คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่ต้องการ คือ 300 คน โดยคำนวณจากสูตร (Krejcie & Morgan: 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตัวแปรที่ศึกษา

ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย การเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์สื่อ การประเมินสื่อ การสร้างสรรค์และนำเสนอสื่อ และการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วยทักษะการรู้เท่าทันสื่อ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์สื่อ การประเมินสื่อ การสร้างสรรค์และนำเสนอสื่อ และการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน โดยเป็นแบบวัดที่มีลักษณะเป็นสถานการณ์ไม่อิงเนื้อหา ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 324 คน มีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมนัดหมายวันและเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้นักเรียนทราบ
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่าน Google Form พร้อมแนบคำชี้แจงเกี่ยวกับแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ
4. หลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครบเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และนำเสนอผลคะแนนสร้างเกณฑ์ปกติ (Norm) สำหรับแปลความหมายระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น คำนวณหาคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการจากผู้เชี่ยวชาญ ใช้สูตร Index of Item - Objective Congruence: IOC หาค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (พิสนุพงศ์, 2549) ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาความตรง ค่า Index of Item - Objective Congruence: IOC หากค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่าตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ถือว่าคำถามข้อนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ สามารถนำไปวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้

2.2 การหาความยากง่ายด้วยการคำนวณสัดส่วนของผู้ตอบที่ตอบข้อสอบข้อนั้นถูกต้องจำนวนผู้สอบทั้งหมด โดยใช้เทคนิค 27% โดยข้อสอบเป็นแบบตัวเลือกให้คะแนน 1 หรือ 0 ดังเกณฑ์การแปลความหมายค่าความยากง่ายของข้อสอบ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556)

2.3 การหาค่าอำนาจจำแนกด้วยการคำนวณผลต่างระหว่างสัดส่วนจำนวนคนตอบถูกในกลุ่มเก่งกับสัดส่วนจำนวนคนตอบถูกในกลุ่มอ่อนโดยใช้เทคนิค 27% คำนวณจากสูตร (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556)

2.4 การหาความเชื่อมั่นโดยวิธี Kuder- Richardson 20: KR-20

2.5 การหาค่าแห่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Rank) โดยใช้สูตร (สมนึก ภัททิยนิ, 2553)

2.6 การหาคะแนนมาตรฐานที่ปกติ (Normalized T-Score) โดยนำคะแนนมาตรฐานที่ปกติมากำหนดเกณฑ์ในการแปลผล 5 ระดับ (ชวาล แพรัตกุล, 2520)

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นจากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและทฤษฎีขององค์กรและนักวิชาการ ประกอบด้วยคุณลักษณะต่าง ๆ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การเข้าถึงสื่อ (Access Media) จำนวน 11 ข้อ การวิเคราะห์สื่อ (Analyze Media) จำนวน 11 ข้อ การประเมินสื่อ (Evaluate Media) จำนวน 11 ข้อ การสร้างสรรค์และนำเสนอสื่อ (Create and Present Media) จำนวน 10 ข้อ และการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน (Engage and Exchange Media) จำนวน 12 ข้อ รวมทั้งหมด 55 ข้อ โดยเป็นแบบวัดที่มีลักษณะเป็นสถานการณ์ไม่อิงเนื้อหา แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จากผลการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ทั้งหมด 55 ข้อ ซึ่งถือว่ามีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปได้ดังนี้

2.1 ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยเทคนิค 27% พบว่า แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 40 ข้อ ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.25-0.63 และอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.31-0.94 แบบวัดดังกล่าวข้อคำถามมีคุณภาพเป็นตามเกณฑ์ทุกข้อ

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 40 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

2.3 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนกลุ่มทดลองใช้แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการตอบแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับสมบูรณ์

องค์ประกอบ	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ
1. การเข้าถึงสื่อ	1	7	5.17	1.17	73.90
2. การวิเคราะห์สื่อ	0	8	6.49	1.45	81.10
3. การประเมินสื่อ	1	8	7.28	1.50	91.00
4. การสร้างสรรค์และนำเสนอสื่อ	1	8	7.22	1.31	90.20
5. การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน	1	9	7.85	1.68	87.20
รวมทั้งฉบับ	6	40	34.00	5.46	85.00

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการตอบแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากคะแนนรวมทั้งฉบับ พบว่า มีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 6 คะแนน คะแนนสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 34.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.46 และคิดเป็นร้อยละ 85.00

เมื่อพิจารณาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการตอบแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ พบว่า องค์กรประกอบที่ 2 การวิเคราะห์สื่อมีคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 0 คะแนน และองค์กรประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนมีคะแนนสูงสุด เท่ากับ 9 คะแนน จากผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการตอบแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ในแต่ละองค์กรประกอบ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการตอบแบบวัดในทั้ง 5 องค์กรประกอบ มีค่าที่ใกล้เคียงกันมาก แสดงว่า นักเรียนมีค่าสถิติพื้นฐานของทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ทั้ง 5 ด้านดังกล่าวใกล้เคียงกัน โดยองค์กรประกอบที่ 3 การประเมินสื่อ มีร้อยละสูงสุด คือ ร้อยละ 91.00 แสดงว่า นักเรียนมีการประเมินสื่อในองค์กรประกอบนี้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ องค์กรประกอบที่ 4 การสร้างสรรค์และนำเสนอสื่อ ร้อยละ 90.20 องค์กรประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน ร้อยละ 87.20 และองค์กรประกอบที่ 2 การวิเคราะห์สื่อ ร้อยละ 81.10 ส่วนองค์กรประกอบที่ 1 การเข้าถึงสื่อ มีร้อยละน้อยที่สุด เท่ากับ 73.90 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเข้าถึงสื่อ ในองค์กรประกอบนี้น้อยที่สุด

3. เกณฑ์ปกติในการแปลผลคะแนนของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 5 องค์กรประกอบ ได้แก่ การเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์สื่อ การประเมินสื่อ การสร้างสรรค์และนำเสนอสื่อ และการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการตอบคำถามของแบบวัดมาใช้ในการสร้างเกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลคะแนนทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้ในการสร้างเกณฑ์ปกติรวม 5 องค์กรประกอบ (n=324)

คะแนนที่ปกติ	ระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
เท่ากับหรือ T66 ขึ้นไป	สูงมาก	30	9.26
T55-T65	สูง	76	23.46
T45-T54	ปานกลาง	125	38.58
T35-T44	ต่ำ	74	22.84
เท่ากับหรือต่ำกว่า T34	ต่ำมาก	19	5.86
รวม		324	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงผลคะแนนทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้ในการสร้างเกณฑ์ปกติรายองค์กรประกอบ พบว่า รวม 5 องค์กรประกอบ นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนน (T - score) อยู่ในช่วงเกณฑ์ปกติตั้งแต่ T45-T54 คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ อยู่ในระดับ ปานกลาง จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 38.58

อภิปรายผลการวิจัย

1. แบบวัดระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นมีความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 โดยเครื่องมือมีความครอบคลุมเนื้อหาอย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวัด เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตลอดจนงานวิจัยที่ผ่านมาอย่างรอบด้าน ก่อนจะวางแผนกำหนดโครงสร้างเนื้อหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือสอดคล้องกับ ไพศาล วรคำ (2561) ที่กล่าวว่า ความตรงถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของเครื่องมือวัดทุกประเภท เพราะเป็นคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านความถูกต้องของผลที่ได้จากการวัด อีกทั้งค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เป็นตัวบ่งชี้ความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งสะท้อนถึงระดับความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด โดยได้มาจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญค่าดัชนีความสอดคล้องที่เหมาะสมควรมีค่า ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ซึ่งถือเป็นระดับที่สะท้อนถึงความเห็นเหมือนกันในเชิงบวกของผู้เชี่ยวชาญว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเครื่องมืออย่างเพียงพอ (Rovinelli & Hambleton, 1977)

2. คุณภาพของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.25-0.63 อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.31 -0.94 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 ซึ่งก่อนดำเนินการสร้างข้อคำถาม ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรม ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมครบถ้วนตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดเนื่องจาก ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริชัย กาญจนวาสี (2556) ที่กล่าวว่า ข้อคำถามตัวถูกที่ควรคัดเลือกมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลควรเป็นข้อคำถามที่มีค่าความยากอยู่ตั้งแต่ 0.20 - 0.80 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อคำถามดังกล่าวมีระดับความยากที่เหมาะสม ส่งผลให้สามารถจำแนกผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จึงถือว่าเป็นข้อคำถามที่มีความเหมาะสมเพื่อแสดงให้เห็นว่าข้อคำถามสามารถแยกแยะผู้ที่มีความสามารถสูงและต่ำได้อย่างชัดเจน ส่วนด้านความเชื่อมั่นเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพควรมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง โดยทั่วไปควรมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.70 เพื่อให้สามารถมั่นใจได้ว่าเครื่องมือสามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างสม่ำเสมอและน่าเชื่อถือ

3. เกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลเกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียน จำนวน 324 คน โดยคะแนนทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้ในการสร้างเกณฑ์ปกติรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึงสื่อ นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนที่ (T-score) อยู่ในช่วงเกณฑ์ปกติตั้งแต่ T45-T54 คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อองค์ประกอบการเข้าถึงสื่ออยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 40.74 องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์สื่อ นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนที่ (T-score) อยู่ในช่วงเกณฑ์ปกติตั้งแต่ T45-T54 คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ องค์ประกอบการวิเคราะห์สื่อ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 37.96 องค์ประกอบที่ 3 การประเมินสื่อ นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนที่ (T-score) อยู่ในช่วงเกณฑ์ปกติตั้งแต่ T45-T54 คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ องค์ประกอบการประเมินสื่อ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 69.75 องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสรรค์และนำเสนอสื่อ นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนที่ (T-score) อยู่ในช่วงเกณฑ์ปกติตั้งแต่ T55-T65 คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ องค์ประกอบการสร้างสรรค์และนำเสนอสื่อ อยู่ในระดับสูง จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 57.41 และองค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนที่ (T-score) อยู่ในช่วงเกณฑ์ปกติตั้งแต่ T55-T65 คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน อยู่ในระดับสูง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 46.29 โดยผลคะแนนทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ใช้ในการสร้างเกณฑ์ปกติ รวม 5 องค์ประกอบ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนที่ (T-score) อยู่ในช่วงเกณฑ์ปกติตั้งแต่ T45-T54 คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ อยู่ในระดับ ปานกลาง จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 38.58 ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริชัย กาญจนวาสี (2556) ได้กล่าวว่าเกณฑ์ปกติในบริบทเป็นข้อมูลที่ได้จากการนำแบบทดสอบไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างบรรทัดฐานในการเปรียบเทียบคะแนนของผู้เข้าสอบแต่ละคน โดยตีความหมายของคะแนนดิบ (raw score) ที่ได้จากการทดสอบ ซึ่งจะช่วยให้คะแนนดิบมีความหมายมากขึ้นและสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจหรือวางแผนการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำไปใช้ในการวัดและประเมินทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่สูงขึ้น นอกจากนี้ครูผู้สอนสามารถนำแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้ในการหาจุดเด่นและสิ่งที่ควรพัฒนา รวมทั้งนำผลการวัดไปใช้กำหนดแนวทาง และปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

1.2 หากต้องการนำแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้กับกลุ่มประชากรอื่น ควรพัฒนาปรับปรุงเกณฑ์ปกติให้เหมาะสมกับกลุ่มประชากรนั้น ๆ เนื่องจากการใช้เกณฑ์ปกติสำหรับการแปลความหมายของคะแนนแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับนี้เป็นเกณฑ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดกรุงเทพมหานครเท่านั้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้ที่สนใจนำแบบวัดไปใช้ ควรพิจารณาการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดเพิ่มเติม โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างของแบบวัด ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อยืนยันความสอดคล้องของข้อคำถามภายในแต่ละองค์ประกอบว่ามีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่ตั้งสมมุติฐานไว้ในทางทฤษฎี และเพื่อประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างโดยรวมของเครื่องมือวัดในการวัดคุณลักษณะที่ต้องการอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาศ ปริญญาติ. (2563). การพัฒนาแบบวัดทักษะการให้เหตุผลสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวาล แพร่ตฤณ. (2520). เทคนิคการวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2560). เทคนิคการสร้างเครื่องมือวิจัย: แนวทางการนำไปใช้อย่างมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สิทธิกรณ. (2559). ทักษะแห่งอนาคต: กรอบแนวคิดและแนวทางการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัทมดา รอดประพันธ์ และคณะ. (2559). การรู้เท่าทันสื่อกับการตัดสินใจเลือกรับข่าวสารทางการเมืองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปวีณา มะแซ. (2561). การรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พัชรภา เอื้ออมรรณ. (2561). การพัฒนาตัวบ่งชี้การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พเยาว์ ยินดีสุข. (2560). การพัฒนาแบบวัดทักษะการให้เหตุผลเชิงคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พินดา วราสุนันท์. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แพรวพรรณ อัครประสา. (2557). การรู้เท่าทันสื่อกับการตัดสินใจเลือกรับข่าวสารทางการเมืองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พรทิพย์ เย็นจะบก. (2563). การพัฒนาหลักสูตรการรู้เท่าทันสื่อสำหรับครูไทย. วารสารการศึกษาไทย, 12(3), 45-60.
- ไพศาล วรคำ. (2561). การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 9). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- รัตน์ สุนทรญาณ. (2561). การพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วริษฐา เทียมทิพร. (2566). การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิลาสินี อุดลยันท. (2565). การส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อในประเทศไทย: แนวทางและข้อเสนอเชิงนโยบาย. วารสารสื่อสารและการศึกษา, 14(2), 101-120.
- ศิริชัย กาญจนวาสิ. (2556). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุทธิณี ช่วงมณีโชติ. (2563). การรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สิริกานต์ เทพสอน, & วราภรณ์ เอรารวรรณ์. (2564). การพัฒนาตัวบ่งชี้การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลระดับบุคคล (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สุชาติ วงศ์สุวรรณ. (2562). *การพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2553). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: วี พริ้นท์ (1991).
- อดุลย์ วัชรวิญญู. (2557). *การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Baran, S. J., & Davis, D. K. (2006). *Mass communication theory: Foundations, ferment, and future*. Thomson Wadsworth.
- Boyd, D. (2014). *It's complicated: The social lives of networked teens*. Yale University Press.
- Buckingham, D. (2021). *The media education manifesto*. Polity Press.
- Bulger, M. E. (2012). What is web literacy? *Media and Communication*, 5(1), 13–25.
- Center for Media Literacy. (2008). *Core principles of media literacy education in the United States*. Center for Media Literacy.
- Center for Media Literacy. (2011). *Five key questions that can teach us anything*. Center for Media Literacy.
- Hobbs, R. (2021). *Mind over media: Propaganda education for a digital age*. W. W. Norton & Company.
- Hobbs, R. (2021). Mind over media: Propaganda education for a digital age. *Journal of Information Technology & Politics*, 17(2), 187–202.
- Kahne, J., Lee, N. J., & Feezell, J. T. (2012). Digital media literacy education and online civic participation. *Communication Education*, 61(3), 3–20.
- Kellner, D., & Share, J. (2007). Critical media literacy and democracy. In D. Macedo & S. R. Steinberg (Eds.), *Media literacy: A reader* (pp. 3–23). Peter Lang.
- Koltay, A. (2022). Media literacy: A conceptual review. *Media and Communication*, 10, 17–26.
- Livingstone, S. (2004). Media literacy and new ICTs. *The Communication Review*, 7(1), 3–12.
- Livingstone, S., & Helsper, E. J. (2020). Gradations in digital inclusion. *New Media & Society*, 22(7), 1192–1213.
- Martens, H., & Hobbs, R. (2020). How media literacy supports civic engagement. *Media Literacy and Education*, 10(1), 1–17.
- McDougall, J., Potter, J., & Rideout, V. (2018). *Defining media literacy in the modern age*. Media Literacy Now.
- Potter, W. J. (2010). *Media literacy*. Sage Publications.
- Torres, C. A., & Mercado, M. K. (2021). *Media literacy in the age of misinformation*. Routledge.
- Yenjabok, K. (2009). Media literacy education in Thailand. *Journal of Educational Media, Memory, and Society*, 1(2), 211–230.

**การพัฒนาทักษะการแสดง “ละครชาตรีเมืองเพชร” โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้
เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติให้กับนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทย
โรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) จังหวัดเพชรบุรี**

สุเมธ พักเตือน^{1*} ชมนาด กิจจันทร์ เทวีกา ประดิษฐ์บาทูกา²

^{*1} หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

² สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

รับบทความ: 20 พฤศจิกายน 2567

แก้ไขเสร็จ: 27 มกราคม 2568

ตอบรับบทความ: 3 กุมภาพันธ์ 2568

*ผู้นิพนธ์หลัก E-mail: sumate.fuktuen@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างแผนการพัฒนาทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรด้วยรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) และ (2) ประเมินทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรของนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทยระดับ มัธยมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก โดยเป็นนักเรียนที่มีพื้นฐานนาฏศิลป์ หรือขับร้อง และได้รับการยินยอมจากผู้ปกครอง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แผนพัฒนาทักษะการแสดง “ละครชาตรีเมืองเพชร” โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติ และแบบประเมินทักษะการแสดง ละครชาตรีเมืองเพชร ที่ประเมินทั้งทักษะการขับร้อง ทักษะการ ทักษะการแสดงอารมณ์ และการรวมทักษะ โดย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบทีแบบกลุ่มไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า (1) การสร้างแผนการพัฒนาทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติเกิดจากการสังเคราะห์แนวคิดจากนักวิชาการได้รูปแบบการพัฒนาทักษะปฏิบัติ 8 ขั้นตอน โดยจัดแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 12 ครั้ง ทั้งนี้การหาคุณภาพเครื่องมือ (IOC) พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกัน และมีค่าประสิทธิภาพที่ระดับ 83.49/88.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (2) หลังการทดลองใช้แผนการพัฒนาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัตินักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทยระดับมัธยมศึกษา ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านทักษะปฏิบัติการแสดงสูงกว่าก่อนการทดลองใช้แผนการพัฒนาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ละครชาตรีเมืองเพชร, การพัฒนาทักษะการแสดง, ทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร, รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ, รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร

**DEVELOPMENT OF THE PERFORMANCE SKILLS FOR "CHATRI
MUEANG PHET" DRAMA IN THE FORM OF LEARNING MANAGEMENT
TO DEVELOP PRACTICAL SKILLS FOR STUDENTS OF THE THAI
DANCE CLUB, WAT JANTRAWAT (SUKPRASARNRAT) SCHOOL,
PHETCHABURI PROVINCE**

Sumate Fuktuen^{1*} Chommanad Kijkhun¹ Tawiga Praditbathuga²

¹Master of Education Program in Dance Education, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Chandrakasem Rajabhat University

²Psychology Department, Faculty of Education, Chandrakasem Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail: sumate.fuktuen@gmail.com

Received: November 20, 2024

Revised: January 27, 2025

Accepted: February 3, 2025

Abstract

This particular study was conducted to serve the following objectives: (1) to create plans to develop performance skills for 'Chatri Meaung Phet' drama show in form of learning management to develop practical skills implemented to students of Thai dance club, Wat Jantrawat (Sukprasarnrat) School, Phetchaburi Province; and (2) to evaluate and make comparison of performance skills of students of Thai dance club, Wat Jantrawat (Sukprasarnrat) School in performing 'Chatri Meaung Phet' drama show between before and after the implementation of the plans. Sample comprised of 20 students whose basic Thai tradition dance and singing were present selected through simple random sampling with raffle drawing. The participation consent was granted by the participants' parents. Data were collected using the plan to develop performance skills for 'Chatri Meaung Phet' drama show in form of learning management to develop practical skills, and assessment forms to evaluate singing skills, dancing skills, emotional projection skills, and overall performance skills. Data derived were analysed using mean, standard deviation, and paired sample t-test.

The findings revealed that (1) the synthesis of conceptual frameworks had resulted in the plans for developing performance skills for Chtri Meaung Phet drama show in form of practical skills development which comprised of 8 steps implemented through 12 series of instructions with IOC signifying congruence of objectives and instructional plans with efficiency level of 83.49/88.00 considered higher than standard. (2) After the implementation of the plans, the average score of performance skills was found higher than before the implementation with significance coefficient of .01.

Keywords : Cha Tri Meaung Phet drama show, performance skill development, performance skills of Cha Tri Meaung Phet drama show, learning management for performance skills, learning management for developing performance skills of Cha Tri Meaung Phet drama show

ความสำคัญและปัญหา

การพัฒนาทักษะเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนซึ่งมาตรฐานกระบวนการ และ ถือว่าผู้เรียนการพัฒนาทักษะเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียน จัดการศึกษาต้องยึดหลักให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของตนเองได้ มีความสำคัญที่สุด (กุลิสรา จิตระณาวณิช, 2562) สำหรับนักเรียนสายสามัญที่จำเป็นต้องเรียนรู้และศึกษาใน หลากหลายวิชา การเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์จึงมีแค่พื้นฐานเท่านั้น ส่วนในรายวิชาชุมนุมของแต่ละสัปดาห์ มีเวลา การเรียนรู้เพียง 1 ชั่วโมง ทำให้ทักษะที่ควรมีในการปฏิบัติทางนาฏศิลป์ไทยไม่สมบูรณ์ ปัญหาที่ผู้วิจัยพบใน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาจากการปฏิบัติการสอนการแสดงนาฏศิลป์ไทย ให้กับนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ของ โรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) จังหวัดเพชรบุรี ที่ผู้วิจัยออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ การติดท่า รำ เห็นได้ชัดจากเพลงนางกอยซึ่งมีท่ารำที่ต้องใช้ภาษาท่าในการติดท่าตามเนื้อร้อง สังเกตได้ว่านักเรียนไม่มีความเข้าใจในการสื่อสารด้วยท่ารำ ไม่สามารถปฏิบัติทักษะการใช้ท่ารำในการติดท่าตามแบบแผนของนาฏศิลป์ไทยได้ ถูกต้อง การเชื่อมโยงระหว่างมือ ศีรษะ การเคลื่อนไหวร่างกายยังไม่สมบูรณ์ตามกระบวนการนาฏศิลป์ รวมถึงความ เข้าใจในการแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึกผ่านการสื่อสารด้วยท่ารำ ที่เห็นได้ชัดจนว่านักเรียนเพียงปฏิบัติท่ารำที่ ได้รับการสอนไปเท่านั้น โดยนักเรียนไม่ได้สื่อความหมายให้ผู้รับชมเกิดความเข้าใจในการสื่อสารของผู้แสดงเพียงแต่ น้อย จึงทำให้ผู้วิจัยจุดประกายความคิดที่จะพัฒนาทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ไทยให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ทักษะปฏิบัติ คือ การแสดงออกผ่านทางร่างกายที่เกิดจากการสั่งการของสมอง ในการทำงานร่วมกันของระบบอวัยวะที่ซับซ้อน ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของร่างกายอันหลากหลายรูปแบบ การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติให้ชัดเจน ควบคู่กับการเรียนรู้กระบวนการขั้นตอนของกิจกรรมการปฏิบัติอย่างละเอียดตามความสามารถของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการตอบสนองในการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (วิรัตน์ เดชปานประสงค์ และคณะ, 2565) งานวิจัยการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทย ในครั้งนี้จะมุ่งฝึกทักษะการปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ ซึ่งล้วนแต่เป็นการพัฒนาให้เกิดความสามารถในการกระทำตลอดจนการแสดงออกที่ถูกต้องและเกิดความคงทน การจัดกระบวนการเรียนรู้หรือชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อทบทวนความรู้ และเสริมสร้างทักษะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้ผลสัมฤทธิ์มีประสิทธิภาพ จาก การศึกษาเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน (สุคนธ์ สิทธิพานนท์, 2561) ดังนั้น ตัวแปรหรือชุดข้อมูลที่จะพัฒนาทักษะปฏิบัติเพื่อต่อ ยอดให้กับนักเรียนจึงมีส่วนสำคัญอย่างมาก

ละครชาตรีเป็นละครที่เก่าแก่ที่สุดและเป็นต้นแบบของละครรำของไทยมาแต่โบราณ เมืองเพชรบุรีถือเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีละครชาตรีโดดเด่นมีเอกลักษณ์ และยังคงรูปแบบโครงสร้างการแสดงได้เกือบครบถ้วน การเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยีการสื่อสารระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พฤติกรรมของมนุษย์ยุคดิจิทัลที่ชื่นชอบความรวดเร็ว ทันใจ สมจริง สมเหตุสมผล อีกทั้งเทคโนโลยีใหม่ มีส่วนให้พฤติกรรมและรสนิยมของคนดูเปลี่ยนไป อนาคตของนาฏศิลป์และละครไทยแบบดั้งเดิมจึงถูกลดบทบาทจากผู้ชมในยุคปัจจุบัน (จุฑารัตน์ ภาระเกตุ, 2562) การสืบทอดสืบสานเพื่อพัฒนาต่อยอดละครชาตรีเมืองเพชรจึงมีความสำคัญสำหรับเยาวชนชาวเพชรบุรีทุกคน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติของผู้เรียนจากแนวคิดของนักวิชาการการศึกษาหลายท่าน จนได้รูปแบบเฉพาะของงานวิจัยนี้ เพื่อนำรูปแบบดังกล่าวมาจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการแสดง “ละครชาตรีเมืองเพชร” ให้แก่ผู้เรียน โดยเพิ่มเติมปรับปรุงทักษะการแสดงให้เหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มนาฏศิลป์ไทย ผ่านการต่อยอด” ภูมิปัญญาพัฒนาสู่แบบแผนลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

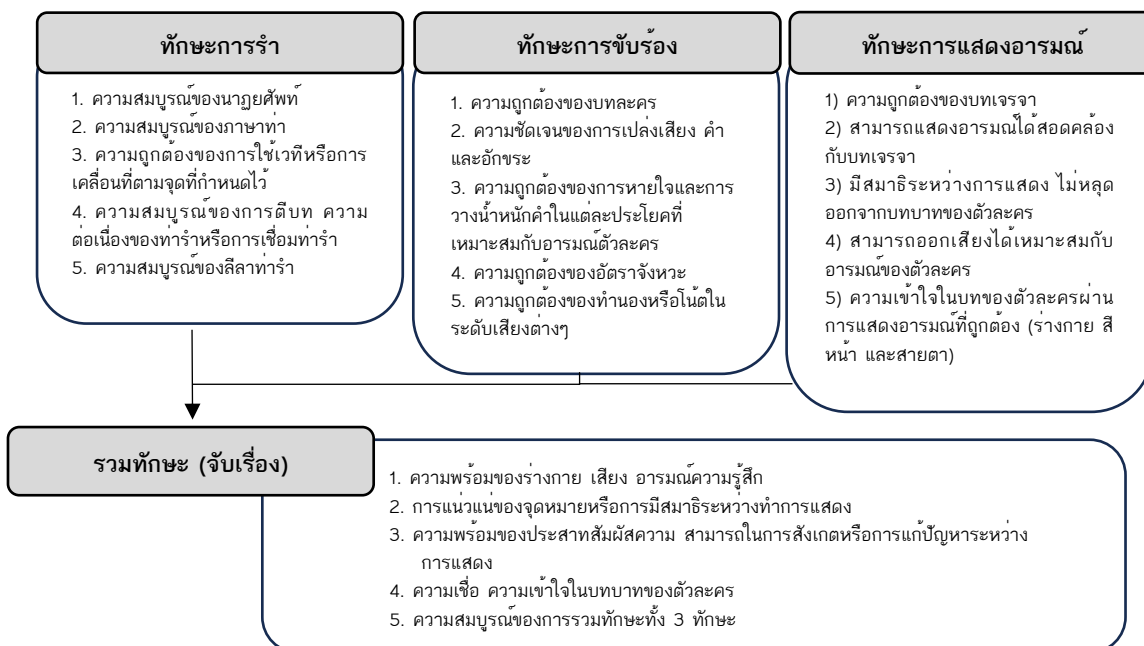
1. เพื่อสร้างแผนการพัฒนาทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อประเมินทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรของนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทยระดับมัธยมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ

สมมติฐานการวิจัย

1. แผนการพัฒนาทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ 8 ขั้นตอน มีความสอดคล้อง และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. นักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทยมีทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรสูงขึ้น หลังจากได้รับการพัฒนาโดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทักษะปฏิบัติ คือ ความชำนาญหรือความเชี่ยวชาญในการใช้องค์ประกอบของร่างกายในการปฏิบัติงานหรือปฏิบัติกิจกรรมใดก็ได้ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างราบรื่น ซึ่งทักษะปฏิบัติจำเป็นต้องใช้ความสามารถใน ด้านอื่นๆ นำมาบูรณาการในการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ที่จะทำให้การปฏิบัติกิจกรรมบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดได้อย่างแม่นยำรวดเร็ว การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับวิจัยการพัฒนาทักษะการแสดง ละครชาตรีเมืองเพชรโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติ มี 3 ทักษะ ได้แก่ (1) ทักษะทางนาฏศิลป์ (ทักษะการรำ) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานนาฏศิลป์ ให้กับนักเรียนที่จะรับความรู้หรือฝึก ทักษะปฏิบัติจากครูผู้สอน สำหรับทักษะการ ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ทั้งเทคนิคและหลักการ การเรียนรู้ นาฏศิลป์ที่เน้นทักษะปฏิบัติ การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย เพื่อเป็นต้นแบบให้กับผู้เรียน ในการปฏิบัติตามโดย การสังเกตและเลียนแบบท่าทางต่างๆ ได้ถูกต้อง ดังนั้น การสอนนาฏศิลป์จึงจำเป็นต้องมีหลักการสอนนาฏศิลป์ โดยเฉพาะ เพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ ในการดัดแปลงเนื้อหาองค์ความรู้หรือทักษะการปฏิบัติให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละองค์เนื้อหาและรูปแบบที่สำคัญไว้ครบถ้วนจากง่ายไปหายากหรือจากยากแต่ทำให้ง่ายขึ้น ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีสอนแบบสาธิตให้ผู้เรียนได้สังเกตและทำ ตาม การนำเข้าสู่บทเรียนที่มีแบบแผนอยู่แล้วโดยให้อิสระแก่ผู้เรียนที่จะกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก และกล้าที่จะ แก้ปัญหา ครูผู้สอนจะเป็นผู้ชี้แนะให้กำลังใจผู้เรียน ให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และจัดการเรียนรู้ซึ่งเน้น กระบวนการปฏิบัติที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในทักษะปฏิบัติที่สมบูรณ์ (เรณู โกสินานนท์, 2548) (2) ทักษะการขับร้องความรู้พื้นฐานที่เป็นหัวใจสำคัญของการขับร้องให้ไพเราะอย่างมีคุณภาพมีอยู่ 3 ด้าน คือ องค์ประกอบของกระบวนการเพลงร้อง ได้แก่ ทำนอง เสียงประสาน จังหวะดนตรีประกอบ และเนื้อร้อง เทคนิคการ หายใจเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดที่ผู้ขับร้องต้องคำนึงถึง และกลไกการทำงานของกล่องเสียงความนุ่มนวลและความ สละสลวย น้ำเสียงและวิธีการขับร้องของผู้ขับร้องจะมีผลกระทบต่อจิตใจผู้ฟัง การสื่อสารให้เกิดอรรถรส ผู้ขับร้องที่ดี

ภาพที่ 2 หัวข้อการประเมินทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร

ที่มา : สุเมธ พักเดือน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ

รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะปฏิบัติเป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการแสดงออกการกระทำหรือการปฏิบัติ ซึ่งต้องใช้วิธีการ หลักการที่แตกต่างไปจากการเรียนรู้ทางด้านอื่นๆ ลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติ รวมถึงการฝึกฝนต่อยอดในการใช้ทักษะปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานอย่างสมบูรณ์และสามารถนำทักษะปฏิบัติในการปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้วิจัยจึงจัดทำตารางสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติจากงานวิจัย ดังนี้

กระบวนการเรียนรู้ทักษะ	เดวิส (Davie)	ซิมป์สัน (Simpson)	ดีเซคโค (De Cecco)	ฟิตส์ (Fitts)	วูดรUFF (Woodruff)	แฮร์โรว์ (Harrow)	ปรียาพร	วริศนันท์ และคณะ	สรุปขั้นตอนที่สอดคล้องกัน
ขั้นวิเคราะห์ทักษะ หรือเนื้อหาที่จะสอน			✓		✓		✓		3
ขั้นตรวจสอบทักษะเดิมของผู้เรียน			✓					✓	2
ขั้นการอธิบาย ชี้แจงทักษะให้เห็นภาพรวม				✓	✓		✓	✓	4
ขั้นการสาธิตทักษะประกอบการอธิบาย	✓	✓	✓		✓			✓	5
ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติ		✓	✓						2
ขั้นการสาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
ขั้นการฝึกด้วยตนเองโดยมีคำแนะนำ					✓	✓	✓	✓	4
ขั้นฝึกด้วยตนเองโดยไม่มีตัวแบบและไม่มีการแนะนำ	✓	✓				✓	✓	✓	5
ขั้นให้เทคนิควิธีการ	✓				✓				2
ขั้นฝึกด้วยตนเองอย่างเชี่ยวชาญ	✓	✓		✓	✓	✓		✓	6
ขั้นปรับปรุง		✓							1
ขั้นการคิดริเริ่ม		✓							1

ที่มา : สุเมธ พักเตือน

จากตารางสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของนักวิชาการทั้ง 8 ท่าน จึงสรุปขั้นตอนการเรียนรู้ได้ 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนอธิบายกระบวนการพัฒนาทักษะโดยรวม 2) ขั้นตรวจสอบทักษะพื้นฐาน 3) ขั้นสาธิตทักษะประกอบการอธิบาย 4) ขั้นสาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม 5) ขั้นฝึกด้วยตนเองโดยมีผู้สอนให้คำแนะนำ 6) ขั้นฝึกด้วยตนเองโดยไม่มีตัวแบบและไม่มีการแนะนำจากผู้สอน 7) ขั้นให้เทคนิควิธีการ และ 8) ขั้นฝึกด้วยตนเอง เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวิจัยการพัฒนาทักษะการแสดง “ละครชาตรีเมืองเพชร” ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการตรวจสอบทักษะพื้นฐานของผู้เรียน ทักษะเดิมที่ผู้เรียนมีความชำนาญอยู่แล้วหรืออาจไม่มีความชำนาญของทักษะนั้นๆ และต้องได้รับการพัฒนาจากงานวิจัยขั้นนี้ ผู้วิจัยจึงเพิ่มขั้นตรวจสอบทักษะเดิมของผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางถึงและขั้นตอนการให้ การจัดร่างกายที่ทำให้ปฏิบัติท่าทางทักษะพื้นฐานรายบุคคลเป็นข้อมูลในการพัฒนาทักษะขั้นถัดไปให้เกิดความสมบูรณ์มากที่สุด เทคนิควิธีการซึ่งสำคัญมากกับการเรียนนาฏศิลป์ เทคนิคการทำให้สวยงามยิ่งขึ้น ได้ง่ายขึ้น และเทคนิคอื่น ๆ อีกมากมาย อาจเป็นเทคนิคที่ผู้เรียนไม่สามารถรับรู้ได้ด้วยการสังเกตแล้วทำตามหรือจาก การอธิบาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรในการรวมเป็นอีกหนึ่งในรูปแบบการเรียนรู้ในครั้งนี้ จึงสรุปรูปแบบการจัดการ เรียนรู้ทักษะปฏิบัติของวิจัยโดยมีขั้นตอนการพัฒนาและรายละเอียดของขั้นตอนต่างๆ ที่มาจากนักวิชาการ ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางสรุปรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในงานวิจัย

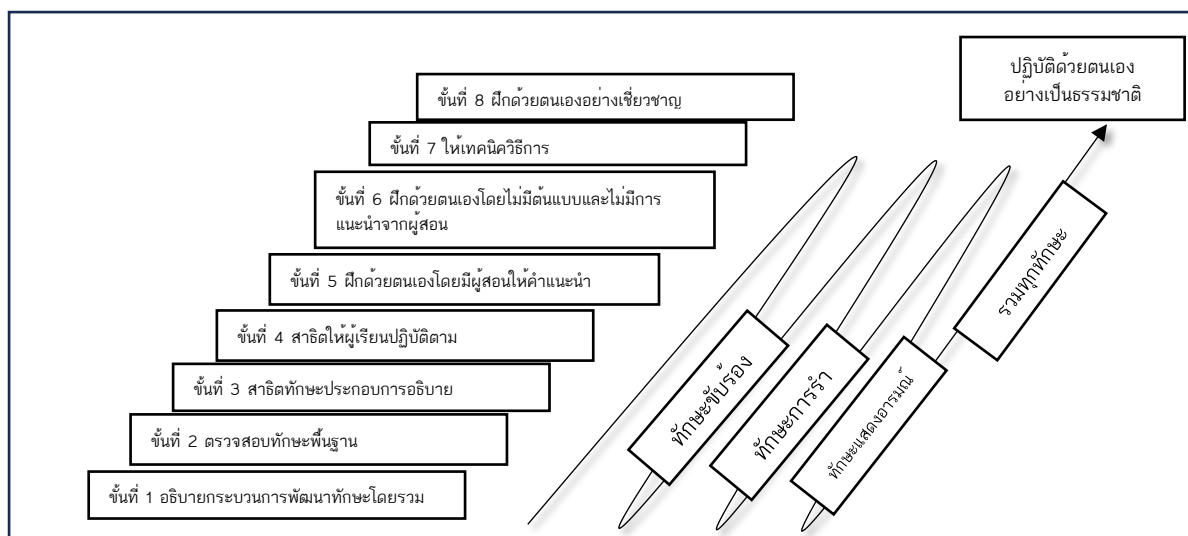
ลำดับกระบวนการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ	รายละเอียด
ขั้นที่ 1 อธิบายกระบวนการพัฒนาทักษะโดยรวม	ขั้นที่ผู้สอนจะให้ข้อมูลความรู้ทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ทักษะและขั้นตอนต่างๆ เช่น ต้องทำอะไร ต้องดูอะไร ควรหลีกเลี่ยงในเรื่องอะไร ต้องระมัดระวังอะไร สิ่งที่สำคัญที่ต้องรู้ หรือกระบวนการที่ต้องทำงาน รวมไปถึงขั้นตอนการปฏิบัติทักษะนั้นๆ และระดับมาตรฐานที่ต้องการ เป็นต้น
ขั้นที่ 2 ตรวจสอบทักษะพื้นฐาน	ขั้นการตรวจสอบทักษะพื้นฐานหรือทักษะเดิมเป็นการประเมินความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาในขั้นตอนต่อไป

ตารางที่ 2 (ต่อ)

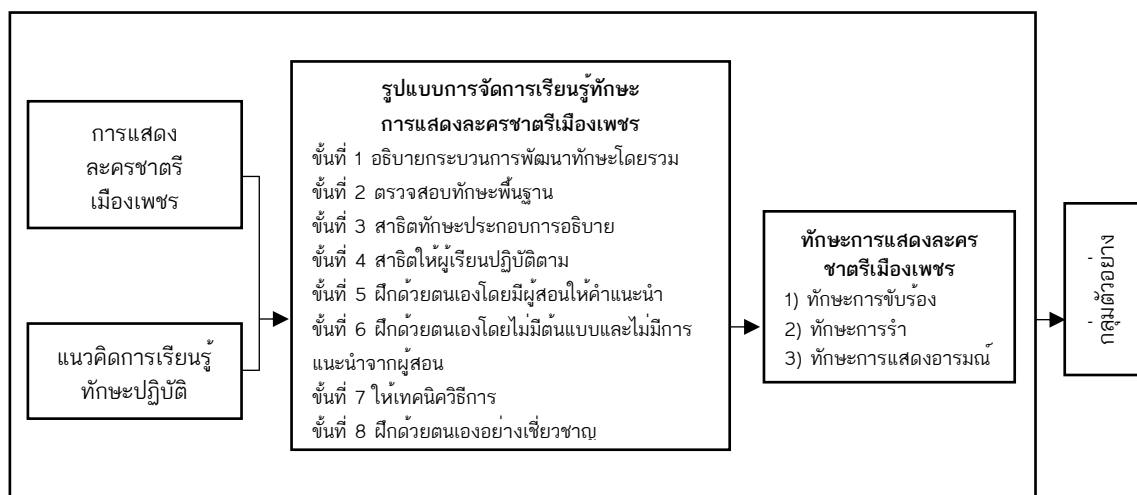
ลำดับกระบวนการเรียนรู้ ทักษะปฏิบัติ	รายละเอียด
ขั้นที่ 3 สาธิตทักษะประกอบการอธิบาย	ขั้นการสาธิตประกอบการอธิบายลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติซ้ำๆ โดยการให้ผู้เรียนสังเกตเห็นการกระทำและรายละเอียดต่างๆ เพียงอย่างเดียวโดยไม่ทำตาม
ขั้นที่ 4 สาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม	สาธิตทักษะแต่ละส่วนให้ผู้เรียนกระทำตามที่สอนอย่างซ้ำๆ ให้ผู้เรียนสังเกตและปฏิบัติได้ครบถ้วนจนขั้นตอนที่ปฏิบัติเสร็จสมบูรณ์ อาจสาธิตให้ผู้เรียนได้ทำตามซ้ำหลายครั้งก็ได้
ขั้นที่ 5 ฝึกด้วยตนเองโดยมีผู้สอนให้คำแนะนำ	ขั้นการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองภายใต้คำแนะนำของครู โดยครูให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้ ด้วยการสังเกตอย่างใกล้ชิดของครูและให้คำแนะนำทันทีที่ผู้เรียนปฏิบัติไม่ถูกต้อง
ขั้นที่ 6 ฝึกด้วยตนเองโดยไม่มีต้นแบบและไม่มีการแนะนำจากผู้สอน	ฝึกด้วยตนเองโดยครูให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้ โดยไม่มีแบบอย่างและไม่มี การสาธิต อยู่ภายใต้การสังเกตอย่างใกล้ชิดเพื่อจะสะท้อนผลการปฏิบัติของผู้เรียนในขั้นถัดไป
ขั้นที่ 7 ให้เทคนิควิธีการ	เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะทั้งหมดได้ครบถ้วนแล้ว ผู้สอนจะแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้สามารถปฏิบัติงานนั้นๆ ได้ดีขึ้น เช่น เทคนิคที่สามารถทำให้ได้รวดเร็วขึ้น ทำได้ง่ายขึ้น ทำได้อย่าง ประณีตสวยงามยิ่งขึ้น
ขั้นที่ 8 ฝึกด้วยตนเอง	ขั้นฝึกปฏิบัติด้วยตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ และเพิ่มเติมปรับปรุงทักษะปฏิบัติให้เหมาะสมกับ ความถนัดของตนเอง ซึ่งเป็นทักษะที่สมบูรณ์ และฝึกปฏิบัติหลายๆ ครั้ง จนเกิดความชำนาญ

ความสำคัญของลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้สอนต้องเรียนรู้กระบวนการขั้นตอนของกิจกรรมการปฏิบัติ รวมถึงวางแผนการเรียนรู้รายละเอียด ครูและนักเรียนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติให้ชัดเจน ซึ่งจะทำให้เกิดการตอบสนองในการปฏิบัติระหว่างการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการใช้ทักษะปฏิบัติจากการสร้างแบบแผนในการใช้ทักษะปฏิบัติโดยมีองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัติที่ดีและสมบูรณ์ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยเท่าที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาเกี่ยวกับวิจัยทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ไทย ที่นิยมใช้ทฤษฎีของนักวิชาการท่านใดท่านหนึ่ง นำมาสอนในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง โดยไม่ได้เกิดจากการสังเคราะห์ให้เกิดรูปแบบใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะที่ถูกต้องขั้นตอนการฝึกทักษะขั้นตอนของทักษะนั้นๆ กล่าวคือนำทักษะใหญ่มาแยกให้เป็นทักษะย่อยๆ และนำมาฝึกในรูปแบบปฏิบัติที่สังเคราะห์ขึ้นมาเพื่องานวิจัยชิ้นนั้น ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดที่ละทักษะย่อยๆ ก่อนที่จะนำมารวมเป็นทักษะใหญ่จนเกิดความชำนาญมากขึ้นให้กับผู้ฝึกทักษะ(ทศนา แจมมณี, 2559) ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้มีความแตกต่างจากการสอนในชั้นเรียนทั่วไปเท่าที่ผู้วิจัยได้สำรวจมาที่จะมุ่งถึงผลสัมฤทธิ์โดยตรงของการฝึกโดยใช้รูปแบบขั้นตอนการฝึกเพียง 4 ถึง 5 ขั้นตอนจากรูปแบบที่ได้สังเคราะห์มาในงานวิจัยชิ้นนี้ และการฝึกทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรหรือฝึกให้นักเรียนสามารถแสดงละครชาตรีได้นั้นไม่สามารถปฏิบัติการฝึกได้ในชั้นเรียนทั่วไปหรือกับนักเรียนทุกคนได้ ผู้เรียนต้องมีทักษะพื้นฐานในด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นเบื้องต้นหรือต้องมีใจรักในนาฏศิลป์ไทยเป็นอย่างน้อย ถึงจะเข้าร่วมแผนการพัฒนาทักษะปฏิบัติการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรภายในระยะเวลาที่กำหนดของงานวิจัยชิ้นนี้ได้ นอกจากนี้จะได้รับการตอบสนองของผลจากงานที่กระทำ เป็นทักษะสำคัญในการทำงานเพื่อเพิ่มพูนทักษะชีวิตและต่อยอดในอนาคตได้ดี ทักษะการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนที่กล่าวมาทั้งหมด

ดำเนินงานวิจัยด้วยการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัติ 8 ขั้นตอน พัฒนาทักษะย่อย 3 ทักษะ คือ ทักษะทางด้านนาฏศิลป์ (ทักษะการรำ) ทักษะการขับร้อง และทักษะการแสดงอารมณ์ ให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง หลังจากผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะย่อยได้อย่างคล่องแคล่ว ราบรื่น ได้ครบถ้วนจึงจะรวมทักษะทั้งหมดเป็นทักษะการปฏิบัติการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร ตามลำดับขั้นตอนการพัฒนาทักษะเดิมจนผู้เรียนสามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์และเป็นธรรมชาติที่สุด เรียนรู้ผ่านรูปแบบกระบวนการทั้ง 8 ขั้นตอน ด้วยการเกิดทักษะปฏิบัติจะเริ่มจากความรู้ความเข้าใจขั้นต้นก่อน จากนั้นจะเป็นการจัดระเบียบกลไกกล้ามเนื้อและกระบวนการที่มีทักษะปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ สามารถทำงานได้อย่างคล่องแคล่วและรวดเร็วถูกต้อง ผู้วิจัยจึงสรุปขั้นตอนของวิจัยเป็นขั้นบันได ซึ่งนำหลักการฝึกทักษะย่อยๆ ก่อนรวมเป็นทักษะใหญ่นี้นี้มาจากเดวิส (ทศนา แจมมณี, 2559) มีรายละเอียด ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา : สุเมธ พักเตือน

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทยโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) จังหวัดเพชรบุรี ทุก ระดับชั้นจำนวน 33 คน ที่มีพื้นฐานนาฏศิลป์ หรือขับร้อง และต้องการร่วมแผนการพัฒนาทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่มีพื้นฐานนาฏศิลป์หรือขับร้อง และได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 20 คน คัดเลือกด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

1. แผนพัฒนาทักษะการแสดง "ละครชาตรีเมืองเพชร" โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ ปฏิบัติ
2. แบบประเมินทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรประกอบด้วย การประเมินทักษะการร้อง ทักษะการรำ ทักษะการแสดงอารมณ์ และการรวมทักษะ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

กิจกรรมเข้าร่วมการพัฒนาทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรให้กับนักเรียน เป็นกิจกรรมนอกเวลาเรียน ช่วงเวลา 16:30 น. ถึง 18:00 น. ระหว่างวันที่ 20 พฤษภาคม – 7 มิถุนายน พ.ศ.2567 เป็นจำนวน 12 ครั้ง โดยใช้เวลาครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มนาฏศิลป์ไทยในระดับ มัธยมศึกษา โรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) จากการพัฒนาทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร โดยดำเนินการผ่านการฝึกฝนทักษะการขับร้อง ทักษะการ ทักษะการแสดงอารมณ์ ด้วยบทละครจากเรื่อง พระอภัยมณี ตอนหนีผีเสื้อสมุทร ในบทบาทการแสดงของตัวละครนางผีเสื้อสมุทร กำหนดบทละครให้สั้นลงโดย ให้มีนักแสดงเพียงคนเดียว ในตอนนี้จะสามารถแสดงอารมณ์ได้หลากหลาย ทั้งอารมณ์อดอาหารหิวกระหาย อารมณ์ดีใจที่ได้กลับไปเจอลูกสาว อารมณ์ตกใจที่ถ้าถูกเปิดไว้ อารมณ์กระวนกระวายใจเรียกร้องหา อารมณ์ เสียใจที่ถูกทอดทิ้ง อารมณ์โกรธที่ถูกกระทำ ซึ่งอารมณ์เหล่านี้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับการแสดงเพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติให้กับนักเรียนชุมนุม นาฏศิลป์ไทยที่มีความสามารถและความพร้อม เพียงพอต่อการพัฒนาทักษะเหล่านี้ โดยจะฝึกฝนผ่านการจัดการเรียนรู้ ทักษะปฏิบัติ 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนอธิบาย กระบวนการพัฒนาทักษะโดยรวม 2) ขั้นตอนตรวจสอบทักษะพื้นฐาน 3) ขั้นตอนสาธิตทักษะประกอบการอธิบาย 4) ขั้นตอน สาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม 5) ขั้นตอนฝึกด้วยตนเองโดยมีผู้สอนให้คำแนะนำ 6) ขั้นตอนฝึกด้วยตนเองโดยไม่มีต้นแบบและ ไม่มีการแนะนำจากผู้สอน 7) ขั้นตอนให้เทคนิควิธีการ และ 8) ขั้นตอนฝึกด้วยตนเอง จัดการเรียนรู้ตามแผน 12 ครั้ง ครั้ง ละ 1 ชั่วโมง 30 นาที ภายหลังการพัฒนาเสร็จสิ้นในหนึ่งทักษะ จะทำการเก็บ รวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมิน ทักษะปฏิบัติต่างๆ แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการนำมาแจกแจงความถี่และ ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย (X-Bar) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) นำเสนอข้อมูลผลการทดลองก่อน และหลังการ จัดการเรียนรู้ด้วยค่าสถิติ เพื่อเป็นการสนับสนุนผลการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บมาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยนำข้อมูลจากการประเมินที่ได้มาจำแนก ออกเป็น ก่อนและหลังการทดลองและหาค่าทางสถิติเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลและอธิบายคุณภาพของเครื่องมือ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแผนการพัฒนาและ แบบ ประเมินกับวัตถุประสงค์ของวิจัยโดยใช้สูตร IOC

2. วิเคราะห์ข้อมูลและอธิบายผลการเปลี่ยนแปลงหลังการใช้แผนพัฒนาทักษะปฏิบัติ แล้วนำเสนอใน รูปแบบ ตารางประกอบคำอธิบายในทักษะต่างๆ ดังนี้

2.1 ทักษะการขับร้องของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลัง นำมาเปรียบเทียบผลการทดลองโดยอธิบายข้อมูล เป็น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และหาค่าทดสอบที่แบบกลุ่มไม่ อิสระจากกัน (t-test dependent samples)

2.2 ทักษะการรำของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลัง นำมาเปรียบเทียบผลการทดลองโดยอธิบายข้อมูลเป็น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และหาค่าทดสอบที่แบบกลุ่มไม่อิสระ จากกัน (t-test dependent samples)

2.3 ทักษะการแสดงอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลัง นำมาเปรียบเทียบผลการทดลองโดย อธิบาย ข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และหาค่าทดสอบที่ แบบกลุ่มไม่อิสระ จากกัน (t-test dependent samples)

2.4 ทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรหรือการรวมทักษะของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลัง นำมา เปรียบเทียบผลการทดลองโดยอธิบายข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และหาค่าทดสอบที่แบบกลุ่มไม่อิสระจากกัน (t-test dependent samples)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการแสดง “ละครชาตรีเมืองเพชร” โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ทักษะปฏินาฏศิลป์ให้กับนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทย โรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) จังหวัดเพชรบุรี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการสร้างแผนการพัฒนาทักษะปฏิบัติการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาทักษะปฏินาฏศิลป์ให้กับนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทย ได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้จากการแยกทักษะ ย่อย ของทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรเป็นทักษะการรำ ทักษะการขับร้อง และทักษะการแสดงอารมณ์ ผ่าน ลำดับ การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้สังเคราะห์ไว้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ขั้นตอน ในทุกๆ ทักษะ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปตรวจสอบประสิทธิภาพหาค่าความสอดคล้องตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 ท่าน โดยแผนการพัฒนาทักษะปฏิบัติกับวัตถุประสงค์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง จากผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าเป็นการพัฒนาทักษะปฏิบัติในครั้งนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหาจากหัวข้อต่างๆ ของแผนการพัฒนาทักษะปฏิบัติการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกับวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าเป็นที่สอดคล้องกันด้วยเช่นกัน รวมถึงแบบประเมินทักษะปฏิบัติที่มีความเหมาะสมด้านเนื้อหาและโครงสร้างที่สามารถประเมินเพื่อวัดทักษะปฏิบัติหลังแผนการพัฒนาทักษะปฏิบัติของผู้เรียนได้

เมื่อผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและได้รับหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงนำแผนไปใช้กับกลุ่มทดลองนักเรียนกลุ่มนาฏศิลป์โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง นำแผนการจัดการเรียนรู้ 8 แผน จัดการเรียนรู้ 8 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง โดยลดเนื้อหาการฝึก ของบทละครลง จาก 6 บท เหลือเพียง 3 บท ซึ่งจากการทดลองแผนสามารถสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทักษะ ปฏิบัติการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ 8 ขั้นตอน สามารถใช้ได้กับนักเรียนที่มีคุณสมบัติคล้ายกัน กับกลุ่มตัวอย่าง

แผนการพัฒนาทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ 8 ขั้นตอน กับกลุ่มตัวอย่าง สามารถแบ่งเป็นช่วงการประเมินได้ 5 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ตรวจสอบทักษะเบื้องต้น จัดการเรียนรู้ 1 ครั้ง ช่วงที่ 2 เรียนรู้ทักษะการขับร้อง จัดการเรียนรู้ 3 ครั้ง ช่วงที่ 3 เรียนรู้ทักษะการ จัดการเรียนรู้ 3 ครั้ง ช่วงที่ 4 เรียนรู้ทักษะการแสดงอารมณ์ จัดการเรียนรู้ 3 ครั้ง และช่วงที่ 5 เรียนรู้การรวมทักษะ จัดการเรียนรู้ 2 ครั้ง ซึ่งใช้ระยะเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมทั้งหมด 12 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที โดยช่วงที่ 1 มีการประเมินทักษะก่อนการจัดการเรียนรู้ ช่วงที่ 2 ช่วงที่ 3 ช่วงที่ 4 เป็นการประเมินระหว่างการจัดการเรียนรู้ และช่วงที่ 5 ประเมินหลัง การจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E1/E2 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

	ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1)	ประสิทธิภาพของผลโดยรวม (E2)
เกณฑ์มาตรฐาน	80	80
ผลการวิเคราะห์	83.67	88.00
การแปลผล	สูงกว่าเกณฑ์	สูงกว่าเกณฑ์

ตารางที่ 4 ตารางผลการคำนวณค่าคะแนนทางสถิติเปรียบเทียบทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรของนักเรียน

เปรียบเทียบ	การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	SD	df	t	P
ทักษะการขับร้อง	ก่อน	20	15	6.60	1.188	19	12.822**	0.000
	หลัง	20	15	11.65	2.368			
ทักษะการรำ	ก่อน	20	15	6.95	1.638	19	25.354**	0.000
	หลัง	20	15	14.05	1.234			
ทักษะการแสดงอารมณ์	ก่อน	20	15	6.30	1.380	19	17.739**	0.000
	หลัง	20	15	11.95	2.089			
ทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร (รวมทักษะ)	ก่อน	20	15	5.95	1.146	19	31.801**	0.000
	หลัง	20	15	13.20	1.240			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังทักษะการขับร้องอยู่ที่ 6.60 และ 11.65 ตามลำดับ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.188 และ 2.368 ทักษะการรำค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังเท่ากับ 6.95 และ 14.05 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.638 และ 1.234 ทักษะการแสดงอารมณ์ค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังเท่ากับ 6.30 และ 11.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.380 และ 2.089 ทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร

หรือการรวมทุกทักษะค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังเท่ากับ 5.95 และ 13.20 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.146 และ 1.240 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะปฏิบัติการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรก่อนและหลังการใช้แผนพัฒนาทักษะปฏิบัติ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการทดลองใช้แผนพัฒนาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติสูงกว่า ก่อนการทดลองใช้แผนพัฒนาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการแสดง “ละครชาตรีเมืองเพชร” โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ให้กับนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทย โรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) จังหวัดเพชรบุรี เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย คือ แผนการพัฒนาทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรด้วยรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ 8 ขั้นตอน ผลการประเมินหาความสอดคล้องเพื่อหาความเหมาะสมจาก ผู้ทรงคุณวุฒิสรุปได้ว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทยมีทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรสูงขึ้นหลังจากได้รับการพัฒนาโดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติโดยวัดจากแบบประเมินทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรที่ประกอบไปด้วย แบบประเมินทักษะการร้อง แบบ ประเมินทักษะการรำ แบบประเมินทักษะการแสดงอารมณ์ และแบบประเมินจากการรวมทุกทักษะ ผู้วิจัยสามารถ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การสร้างแผนการพัฒนาทักษะปฏิบัติการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ให้กับนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทย ได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้จากปัญหาของ นักเรียน และเพื่อสร้างทักษะปฏิบัติที่ขาดหายไปนั้น ผู้วิจัยจึงจัดทำแผนการพัฒนาทักษะการแสดงละครชาตรี เมืองเพชรในครั้งนี้ โดยแยกการฝึกเป็น 3 ทักษะ คือ ทักษะการขับร้อง ทักษะการรำ และทักษะการแสดงอารมณ์ แล้ว จึงนำทักษะที่ได้เรียนรู้มารวมเป็นทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร โดยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จาก การสังเคราะห์มาใช้ 8 ขั้นตอน ซึ่งในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จะประกอบไปด้วย จุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ สาระการ จัด การเรียนรู้ สื่อที่ใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม การวัดและประเมินผลของ กิจกรรม ตามลำดับ ขั้นตอนการพัฒนาทักษะด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ จนผู้เรียนสามารถปฏิบัติด้วย ตนเองได้อย่าง สมบูรณ์และเป็นธรรมชาติที่สุด เพื่อเกิดทักษะปฏิบัติจะเริ่มจากความรู้ความเข้าใจขั้นต้นก่อน จากนั้น จะเป็นการจัด ระเบียบกลไกกล้ามเนื้อและกระบวนการที่มีทักษะปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ สามารถทำได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็วและ ถูกต้อง ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในตัวบุคคลดีขึ้น โดยใช้ระยะเวลาในการพัฒนาทักษะปฏิบัติ อย่างต่อเนื่อง ติดต่อกัน จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 5 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ตรวจสอบทักษะเบื้องต้น (แผนที่ 1)

อธิบายกระบวนการพัฒนาทักษะโดยรวม ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลความรู้ทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ทักษะและขั้นตอน ต่างๆ สอดคล้องกับ ฟิตส์ (Fitts) (สคินา นิยมสุข, 2565) ที่กล่าวถึงขั้นความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นว่า ต้องทำอะไร ต้องดูอะไร ควรหลีกเลี่ยงในเรื่องอะไร ต้องระมัดระวังอะไร สิ่งที่ทำเป็นสิ่งที่ต้องรู้ หรือกระบวนการที่ต้องทำ งาน รวมไปถึง ขั้นตอนการปฏิบัติทักษะนั้นๆ และระดับมาตรฐานที่ต้องการ เพื่อการตรวจสอบทักษะเดิมหรือการตรวจสอบทักษะ พื้นฐานทั้ง 3 ทักษะ คือ ทักษะการขับร้อง ทักษะการรำ ทักษะการแสดงอารมณ์ และการรวมทักษะของนักเรียนกลุ่ม นาฏศิลป์ไทย สอดคล้องกับ ดีเซคโค (De Cecco) (กิตติพงษ์ แหม่งสกุล, 2557) ในขั้นตอนการพัฒนาทักษะปฏิบัติขั้น ที่ 2 การประเมินความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียน ผู้สอนต้องประเมินความรู้ความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนก่อนว่า เพียงพอที่จะเรียนทักษะใหม่หรือไม่ ทั้งนี้ นักเรียนทุกคนให้ความร่วมมือปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ จากการพิจารณาตรวจสอบค่าความสอดคล้อง (IOC) ของผู้ทรงคุณวุฒิ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 พบว่า ค่าความ สอดคล้องเท่ากับ 0.67 ซึ่งยังถือว่าแผนนี้ยังใช้งานได้จริงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ช่วงที่ 2 เรียนรู้ทักษะการขับร้อง (แผนที่ 2-4)

เป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบทักษะปฏิบัติ 8 ขั้นตอน จากการสังเคราะห์ข้อมูลของนักวิชาการหลายท่าน ที่ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะปฏิบัติ ซึ่งใน 3 แผนนี้จะมุ่งพัฒนาทักษะการขับร้องให้กับนักเรียน โดยจะเน้นใน ด้านจังหวะ ทำนอง เสียงรับบท และเนื้อร้อง สอดคล้องกับ ดวงใจ อมาตยกุล (2545) ที่ให้ความสำคัญความรู้พื้นฐาน ที่เป็นหัวใจของการขับร้อง รวมถึงเทคนิคการหายใจก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกันที่ผู้ขับร้องต้องคำนึงถึงการฝึกการขับร้องถือ เป็นทักษะย่อยของทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร สอดคล้องกับแนวคิดของ เดวิส (Davies) (ทิศนา แจมมณี, 2559) ที่จะเริ่มจากการพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยการเน้น ทักษะที่ประกอบด้วยทักษะ ย่อยๆ ก่อนรวมเป็นทักษะใหญ่ และจึงประเมินผลทักษะนั้นๆ การประเมินผลการจัด การเรียนรู้ด้วยแบบประเมินทักษะ การขับร้อง เพื่อวัดผลการพัฒนาของผู้เรียน นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติทักษะได้ จริง สามารถรับการประเมินได้ครบ

ทุกคน จากการพิจารณาค่าความสอดคล้อง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน พบว่ามีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้

ช่วงที่ 3 เรียนรู้ทักษะการรำ (แผนที่ 5-7)

การเรียนรู้ทักษะการรำ เป็นทักษะปฏิบัติที่ง่ายที่สุด ทั้งในมุมมองของผู้สอนและนักเรียน ถือเป็นทักษะหลักที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงปัญหาไว้ตั้งแต่ต้น คือการดีท่ารำ หรือการใช้ภาษาท่าของนาฏศิลป์ไทย การสื่อสารให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครด้วยท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกาย ที่ถูกต้องตามหลักของการรำ โดยจะเริ่มจากท่าทางที่ง่าย ๆ ไปสู่ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ เรณู โกสินานนท์ (2548) ได้เสนอหลักการและเทคนิคการสอนในชั้นแรกไว้ว่า สอนนาฏยศัพท์ก่อนสอนภาษาท่า กล่าวคือ สอนให้จับและตั้งวงก่อนที่จะสอนให้ทำท่าสวดสร้อยมาลา ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในขั้นที่ 4 สาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม เพราะนักเรียนทุกคนจะสังเกตทุกการปฏิบัติท่ารำของผู้สอน จะมีพฤติกรรมเลียนแบบทุกลีลาการกระทำของผู้สอนให้ได้มากที่สุด สอดคล้องกับแฮร์โรว์ (Harrow) (กิตติพงษ์ แห่งสกุล, 2557) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ในชั้นแรกคือการเลียนแบบโดยการให้ผู้เรียนสังเกตขั้นตอนหลักของการกระทำนั้น ๆ ว่ามีอะไรบ้าง โดยการให้ผู้เรียนกระทำแบบคร่าว ๆ เพื่อดูรายละเอียดต่างๆ แล้วจึงลงมือกระทำ ถึงแม้ผู้เรียนจะยังไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์ แต่การได้ปฏิบัติจะทำให้ผู้เรียนก็ได้ประสบการณ์ในการลงมือทำและ ค้นพบปัญหาที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อเข้าสู่ขั้นที่ 5 คือการฝึกด้วยตนเองโดยมีผู้สอนให้คำแนะนำ บางครั้ง นักเรียนอาจจะทำท่าทางออกลีลามากหรือน้อยเกินไป เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ ถูกต้องและสวยงามที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ วูดรuff (Woodruff) (วิศนันท เดชปานประสงค์และคณะ, 2565) ที่กล่าวถึงการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำเอง ตั้งแต่ต้นจนจบในสายตาครู เปรียบเสมือนให้ครูเป็นพี่เลี้ยง

จากการตรวจสอบค่าความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน พบว่าผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1,00 ทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้

ช่วงที่ 4 เรียนรู้ทักษะการแสดงอารมณ์ (แผนที่ 8-10)

ในการเรียนรู้ทักษะการแสดงอารมณ์ของการพัฒนาทักษะการแสดงละครชาติ ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมเวิร์คช็อป (workshop) การแสดงมาเตรียมความพร้อมของร่างกายเพื่อนำมาใช้ในการแสดงและเพื่อผ่อนคลายลดความตึงเครียดของร่างกายระหว่างแสดง ให้เหมาะสมกับบทบาทโดยไม่ขัดเงิน ซึ่งสดใส พันธุมโกมล (2531) ได้อธิบายไว้แล้วถึงคุณสมบัติของนักแสดงที่ดี และยังกล่าวถึงสมาธิในระหว่างการแสดง นักแสดงต้องรวบรวมอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ไปสู่จุดใดจุดหนึ่งตามความต้องการ ตามบทบาทที่ได้รับ วางจุดหมายที่แน่วแน่ เพราะฉะนั้นนักแสดงจึงจำเป็นที่จะต้องมีความสมาธิสูง ผู้วิจัยได้ให้เวลากับขั้นที่ 6 เป็นพิเศษ คือการฝึกด้วยตนเองโดยไม่มีต้นแบบและไม่มี การแนะนำจากผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ซิมป์สัน (Simpson) (จุฑารัตน์ ดวงเทียน, 2558) ในขั้นการเฝ้า มือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำตัวเอง เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะเกิดความเชื่อมั่นจากการช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติด้วยตนเอง

ผู้สอนได้ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงบทบาทของตัวละคร โดยการอธิบายทุกมุมความรู้สึกของนางผีเสื้อสมุทร นำมาเปรียบเทียบกับมนุษย์ทั่วไปเพื่อให้นักเรียนเข้าใจในตัวละครมากขึ้น เป็นสิ่งสำคัญในการกระตุ้นอารมณ์ ของนักแสดงเพื่อทำการแสดงให้ผู้ชมเข้าถึงความรู้สึกร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิด สดใส พันธุมโกมล (2531) ที่ว่า ความเชื่อในบทบาทที่แสดง นักแสดงที่ดีจะต้องมีความเชื่อในการกระทำและคำพูด เพื่อดึงดูดให้ผู้ชมคล้อยตาม สามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกที่จริงใจปราศจากการเสแสร้งแกล้งทำจากการตรวจสอบค่าความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการแสดงอารมณ์พบว่าผลการประเมินทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้อยู่ที่ 0.67, 1.00 และ 1.00 ตามลำดับ

ช่วงที่ 5 เรียนรู้การรวมทักษะ (แผนที่ 11-12)

การจัดการเรียนรู้ในสองแผนสุดท้ายนี้ ผู้สอนจะให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงทักษะที่ได้เรียนรู้มาทั้งหมด เข้าด้วยกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ เดวิส (Davies) (ชนันธร หิรัญเขาว, 2562) ในขั้นสุดท้าย คือขั้นที่ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยเป็นทักษะที่สมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วนได้แล้ว ผู้สอนควรให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ ฝึกปฏิบัติซ้ำหลายๆ ครั้ง จนกระทั่งสามารถปฏิบัติทักษะได้อย่างชำนาญและสมบูรณ์ และผู้วิจัยยังเล็งเห็นถึงการให้วิธีการที่ทำให้การปฏิบัตินั้นชำนาญยิ่งขึ้น ในขั้นที่ 7 การให้เทคนิควิธีการ สอดคล้องกับแนวคิดของเดวิส เช่นกัน ที่จะให้เทคนิควิธีการในขั้นที่ 4 เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้ครบแล้ว ผู้สอนอาจแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการทำงานนั้นให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ทำได้ง่ายขึ้นหรือทำได้รวดเร็วขึ้น วิจัยขั้นนี้ ดำเนินงานด้วยความถูกต้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ คือ พัฒนาทักษะปฏิบัติของผู้เรียนให้มี ศักยภาพที่สูงขึ้นได้ และแฝงไปด้วยการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรี จากผล การตรวจสอบแผนการ

จัดการเรียนรู้ที่ 11 และ 12 จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน เท่ากับ 1.00 และ 0.67 จึงสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 12 แผน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพได้ เท่ากับ 83.49/88.00 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ 80/80

2. ผลการทดลองก่อนและหลังการใช้แผนการพัฒนาทักษะปฏิบัติการแสดงละครชาตรี เมืองเพชร โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติให้กับนักเรียน แบบประเมินมีค่าเฉลี่ยก่อนและหลังในแต่ละทักษะที่แตกต่างกันทักษะการขับร้องเป็นทักษะที่ยากและนักเรียนมีพื้นฐานน้อยจึงทำให้ผลการประเมินก่อนเข้ารับแผนการพัฒนาทักษะ ปฏิบัติอยู่ที่ 6.60 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.188 แต่หลังการประเมินทักษะการร้อง นักเรียนมีพฤติกรรมที่ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จึงทำให้การประเมินหลังแผนการพัฒนาทักษะปฏิบัติอยู่ที่ 11.65 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.368

ทักษะการแสดงอารมณ์เป็นทักษะที่มีผลคะแนนค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันกับทักษะการขับร้อง ซึ่งเป็นทักษะใหม่สำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้การประเมินก่อนการเข้าร่วมแผนการพัฒนาทักษะปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 6.30 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่น้อย และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.380 หลังจากที่ได้เข้าร่วมแผนการพัฒนาทักษะ การแสดงอารมณ์ นักเรียนทุกคนมีคะแนนที่ดีขึ้นแต่ผลเฉลียยังน้อยกว่าทักษะอื่นๆ ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกทักษะ การแสดงอารมณ์เท่ากับ 11.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.089

ด้านทักษะการทำ ถึงแม้ว่าผลคะแนนก่อนการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติจะไม่สูงมาก ซึ่งอยู่ที่ 6.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.638 เพราะนักเรียนยังมีทักษะที่อ่อนสำหรับการรำดิบท แต่เมื่อได้เรียนรู้ ได้ฝึกฝนทักษะการรำ ส่งผลให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.05 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.234

ทักษะสุดท้ายคือการรวมทั้ง 3 ทักษะเข้าด้วยกัน เป็นทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร ผลคะแนนถือว่านักเรียนทุกคนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นมาก เพราะก่อนการเข้าร่วมการรวมทักษะ นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเพียง 5.95 แต่หลังได้เข้าร่วมงานวิจัยขึ้นแล้ว นักเรียนมีพัฒนาการของทักษะปฏิบัติสูงขึ้น ซึ่งทำคะแนนเฉลี่ยได้ถึง 13.20 และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.240 มีความก้าวหน้าของคะแนนสูงที่สุดจากการประเมินทั้ง 4 แบบประเมิน ซึ่งเฉลี่ย อยู่ที่ 7.25 คิดเป็นร้อยละ 48.33 ส่วนทักษะการขับร้องมีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าอยู่ที่ 5.05 คิดเป็นร้อยละ 33.67 ทักษะการรำมีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าอยู่ที่ 7.10 คิดเป็นร้อยละ 47.33 และทักษะการแสดงอารมณ์มีค่าเฉลี่ย ความก้าวหน้าอยู่ที่ 5.65 คิดเป็นร้อยละ 37.67

ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ได้สังเคราะห์แนวคิดทักษะปฏิบัติจากนักวิชาการหลายท่าน ที่มีการวิจัยรองรับผลของงานวิจัยที่เป็นรูปธรรมชัดเจนมาแล้ว ผู้วิจัยสร้างนวัตกรรมกระบวนการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับ นำมาสังเคราะห์ให้ได้อันตอนการเรียนรู้ใหม่ และเห็นควรแล้วว่าทุกทักษะที่นำมาเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ทั้งได้ศึกษาขั้นตอนการฝึกทักษะตามลำดับการเรียนรู้ที่ควรจะเป็น คือ ควรที่จะเรียนทักษะ การร้องก่อนเพื่อที่จะได้ซึ่งเนื้อหาที่สามารถต่อยอดไปสู่เนื้อหาอื่นๆ ได้ ทั้งทักษะการรำและการใช้อารมณ์ตามลำดับผู้เรียนควรเรียนรู้ทักษะย่อยๆ ก่อนรวมเป็นทักษะใหญ่ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านที่ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับ การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ 8 ขั้นตอน เพื่อเรียนรู้ทักษะการขับร้อง การรำ การแสดงอารมณ์ และการรวมทักษะเป็นทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรของงานวิจัยชิ้นนี้ประสบ ผลสำเร็จ ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านทักษะปฏิบัติการแสดงละครชาตรีสูงขึ้นเป็นที่น่าพอใจ เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย คะแนนด้านทักษะปฏิบัติการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรทุกแบบประเมินก่อนและหลังการใช้แผนพัฒนาทักษะปฏิบัติ พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการทดลองใช้แผนพัฒนาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติสูงกว่าก่อนการทดลอง ใช้แผนพัฒนาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่มีพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์อยู่แล้วไม่มากนักน้อย หรือมีพื้นฐานทักษะใดทักษะหนึ่งใน 3 ทักษะ ไม่มากนักน้อย หากต้องการนำไปใช้สำหรับผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐานทักษะใด เลยควรเพิ่มระยะเวลาในการเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ในวิจัยเล่มนี้

1.2 หากต้องการเน้นทักษะหนึ่งทักษะใด เพื่อเพิ่มทักษะนั้นๆ เป็นพิเศษสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 8 ขั้นตอนไปใช้ได้ หรือต้องการเพิ่มเนื้อหาหรือเวลาในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับทักษะเดิมของผู้เรียนและ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 8 ขั้นตอน ก็ทำได้

1.3 การพัฒนาทักษะปฏิบัติทั้ง 3 ทักษะ รวมถึงทักษะการแสดงละครชาตรีเมืองเพชรผู้สอนจะต้องมีความรู้ในทักษะเหล่านี้อย่างถูกต้องตามหลัก หรือมีความชำนาญในทักษะปฏิบัติอื่นๆ เพราะจะส่งผลกระทบต่อผู้เรียน ในระยะยาว หากได้รับการฝึกการเรียนรู้อย่างไม่ถูกต้องตามหลักของนาฏศิลป์ไทย

1.4 ควรวางแผนการจัดการเรียนรู้ในระยะเวลาที่ต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเน้นย้ำองค์ความรู้ที่ได้รับ ไม่ควรทิ้งระยะเวลานานให้ผู้เรียนเกิดความหลงลืม หากไม่สามารถจัดการการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องกันได้โดยความจำเป็น ควรจัดให้ผู้เรียนทบทวนองค์ความรู้อยู่เสมอ เพื่อเสริมสร้างทักษะ ความจำ และกล้ามเนื้อ ให้พร้อมในการรับ องค์ความรู้ใหม่อยู่เสมอ

1.5 ควรเน้นย้ำให้ผู้เรียนเข้าร่วมแผนการจัดการเรียนรู้ทุกครั้ง เพื่อคุณภาพของการประเมินและวัดผล หากผู้เรียนมีความจำเป็นที่ไม่สามารถเข้าร่วมแผนในครั้งนั้นๆ ได้ ผู้สอนควรจัดแผนการเรียนรู้เพิ่มสำหรับผู้เรียนที่ ขาดหายไป ตามจำนวนและเวลาของแผนการจัดการเรียนรู้นั้นๆ

1.6 ผู้สอนควรกระตุ้นหรือให้คำแนะนำเพื่อเสริมแรงและกำลังใจในการฝึกฝนของผู้เรียนอยู่เสมอ ซึ่งควรเน้นการเรียนรู้และฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในทักษะที่ปฏิบัติ และกระตุ้นเตือนให้ผู้เรียนฝึกฝนนอกเวลาการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอเช่นกัน เพื่อประสิทธิภาพของการประเมินทักษะปฏิบัติ และคุณภาพของ แผนการเรียนรู้รวมถึงแบบประเมินทักษะต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งถัดไป

2.1 งานวิจัยครั้งถัดไปอาจใช้ทักษะปฏิบัติด้านอื่น ร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ 8 ขั้นตอน หรือ หรือนำทักษะปฏิบัติ การร้อง การรำ การแสดงอารมณ์ ใช้กับละครประเภทอื่น หรือการจัดการเรียนรู้ รูปแบบอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของงานวิจัย

2.2 อาจพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่ เป็นแผนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อผู้เรียนสามารถทบทวนหรือเรียนรู้เพิ่มเติมตามอัธยาศัยได้ สามารถกระตุ้นพัฒนาการด้านทักษะอื่นๆ และแรงจูงใจให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2.3 เพิ่มระยะเวลาที่ใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพความชำนาญของผู้เรียนในระดับที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กิตติพงษ์ แหม่งสกุล. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติงานเรื่องการใช้งานโปรแกรมประมวลผล กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีสอนแบบชี้แนะร่วมกับรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2552). การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุฑารัตน การเกิด. (2562). ละครชาตรีเมืองเพชร: รูปแบบการแสดงที่เปลี่ยนไปในโลกที่เปลี่ยนแปลง. วารสารนิเทศสยามปริทัศน์, 18(2), 13–26.

จุฑารัตน ดวงเทียน. (2558). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของชุมชนร่วมกับการเรียนรู้เทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงคำนิยม 12 ประการสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ชนันธร หิรัญเชาว์. (2552). การพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยและความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของเดวิสสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ดวงใจ อมาตยกุล. (2545). วรรณคดีเพลงร้อง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา ขามมณี. (2559). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน. (2555). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ศศิณา นิยมสุข. (2555). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์เรื่องรำวงมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับแอปพลิเคชัน TikTok สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สดใส พันธุมโกมล. (2531). ศิลปะการละครเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: องค์การคำครุสภา.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2561). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: เทคนิคพรินติ้ง.

วริศนันท์ เดชปานประสงค์, มงคล ไชยวงศ์, อัครวุฒิ จินดานุรักษ์, ไตรรัตน์ พิพัฒน์โกศล, & พลอยปภัส จิตรรัตน์สรณ์. (2555). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติของผู้เรียน. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 8(2), 428–440.

เรณู โกศินานนท์. (2548). *นาฏยศัพท์ภาษาทำนาฏศิลป์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกัน สุขภาพแบบมาตรฐานใหม่: กรณีศึกษา บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)

สายสุณี ประดับนาค^{1*} จิตตานันท์ สิทธิสาร¹ ศานิต ดวงสวัสดิ์¹ สิริทิพ วะคินรัตน์¹ กนิษฐา อ่อนศิริ¹
สุชานันท์ ทองมาก¹ นารีย์ น้อยกลิ่น¹ นุชนารถ มีสมพินันท์¹ สรายุทธ คงอนันต์¹

¹ สาขาวิชาการประกันภัยและการบริการความเสี่ยง คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
*ผู้นิพนธ์หลัก saisunee.p@chandra.ac.th

รับบทความ: 4 มิถุนายน 2568

แก้ไขเสร็จ: 17 กรกฎาคม 2568

ตอบรับบทความ: 19 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และโรคประจำตัวที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) 2) เพื่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ คือ ผู้ที่ถือกรรมธรรมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) จำนวน 419 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปร ด้วยวิธีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า 1) เพศชาย และเพศหญิงมีกระบวนการตัดสินใจซื้อด้านการตระหนักถึงความต้องการ ด้านการค้นหาข้อมูล และด้านการตัดสินใจซื้อแตกต่างกัน ผู้ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจซื้อแตกต่างกันทุกด้าน ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจซื้อทุกด้านไม่แตกต่างกัน ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจซื้อแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการตระหนักถึงความต้องการ ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจซื้อทุกด้านแตกต่างกัน และ ผู้ที่มีโรคประจำตัวแตกต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจซื้อด้านการค้นหาข้อมูลและด้านการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ ของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านพนักงาน มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ในระดับสูง ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : กระบวนการตัดสินใจซื้อ, ประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่, ส่วนประสมทางการตลาด

ANALYSIS OF MARKETING MIX FACTORS AND CONSUMER DECISION-MAKING IN PURCHASING NEW STANDARD HEALTH INSURANCE: A CASE STUDY OF THAI LIFE INSURANCE PUBLIC COMPANY LIMITED

Saisunee Pradubnak^{1*} Chittanun Sitthisan¹ Sanit Duangsawat¹ Sirithip Wasinrat¹
Kanitta Onsiri¹ Suchanan Thongmak¹ Naree Noiklin¹ Nuchanat Meesompuch¹
Sarayut Konganan¹

^{*1} Insurance and Risk Management, Faculty of Science, Chandrakasem Rajabhat University

^{*}Corresponding Author E-mail: saisunee.p@chandra.ac.th

Received: June 4, 2025

Revised: July 17, 2025

Accepted: August 19, 2025

Abstract

This study aims to (1) to examine the influence of personal factors—namely gender, age, marital status, educational level, occupation, income, and pre-existing medical conditions—on the decision-making process for purchasing the new standard health insurance policy offered by Thai Life Insurance Public Company Limited and (2) examine the relationship between marketing mix factors and the decision-making process for purchasing the New Standard Health Insurance. The sample consisted of 419 policyholders of Thai Life Insurance Public Company Limited. Data were collected using a questionnaire and analyzed using statistical methods, including mean, Standard Deviation (SD), hypothesis testing, and Pearson's correlation coefficient to examine the relationships between variables. It was found that male and female consumers differed in their purchasing decision-making processes in terms of need recognition, information search, and purchase decision. Consumers with different marital statuses showed differences in all aspects of the purchasing decision-making process. Consumers with different education levels did not differ in any aspect of the purchasing decision-making process. Consumers with different income levels showed differences in all aspects of the purchasing decision-making process except for need recognition. Consumers with different occupations showed differences in all aspects of the purchasing decision-making process. Finally, consumers with different underlying diseases differed in the information search and purchase decision stages of the purchasing decision-making process. Additionally, the analysis of the relationship between marketing mix factors and the decision-making process showed that product, promotional activities, and personnel had a high level of correlation with the decision-making process, while price, distribution channels, physical evidence, and service process showed a moderate level of correlation.

Keywords: Decision-making process, New Standard Health Insurance, Marketing mix

ความสำคัญและปัญหา

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางการแพทย์ตลอดจนถึงเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัยทำให้ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลต่อการเจ็บป่วยในแต่ละครั้งมีราคาตั้งแต่หลักหมื่นถึงหลักแสนบาท ประชาชนบางกลุ่มเริ่มตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการทำประกันสุขภาพเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงที่จะสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเมื่อเวลาเจ็บป่วย ด้วยผลิตภัณฑ์ประกันสุขภาพแบบเดิม บางกรณีการเบิกค่าใช้จ่ายหรือค่าสินไหมชดเชยทำให้บริษัทประกันชีวิตไม่ยินยอมต่ออายุกรมธรรม์ ซึ่งทำให้ผู้ซื้อประกันสุขภาพไม่สามารถมีความคุ้มครองด้านประกันสุขภาพในต่อไปได้อีก นอกจากนี้สวัสดิการสุขภาพแบบเดิมไม่ครอบคลุมสวัสดิการค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลแต่ละครั้ง ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่ที่เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล ต้องชำระส่วนต่างของค่ารักษาพยาบาลที่ชื้อไว้กับบริษัทประกันชีวิตไม่เพียงพอ ซึ่งค่ารักษาพยาบาลแบ่งย่อยออกเป็นหมวดหมู่ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าบริการสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงพยาบาล ค่าบริการที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาล ค่าห้อง ค่าอาหาร ค่ายา ค่าตรวจแพทย์เพื่อวินิจฉัยโรค ค่าผ่าตัด ค่าวางยาสลบ ค่ารถพยาบาล และอื่น ๆ จึงเป็นเหตุให้ในปัจจุบันประกันสุขภาพจะถูกปรับเปลี่ยนมาอยู่ในรูปแบบของการประกันสุขภาพแบบเหมาจ่ายทั้งหมดตามที่ได้มีการประกาศออกมาตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ในขณะที่ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ได้กำหนดระเบียบประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ (New Health Standard) เพื่อยกระดับความคุ้มครองสิทธิประโยชน์ที่ผู้ซื้อประกันจะได้รับสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลในมาตรฐานเดียวกัน คำสั่งนายทะเบียนฉบับนี้มีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 แต่ให้เวลาบริษัทประกันปรับตัวในเวลา 2 ปี โดยมีผลบังคับใช้วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 สำหรับลูกค้าประกันชีวิตหรือผู้บริโภครักษาสุขภาพไว้ก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 จะมีทางเลือกว่าจะถือกรมธรรม์เนื้อหาเดิมหรือจะเริ่มกับประกันสุขภาพแบบใหม่ โดยถือเป็นการทำสัญญาต่อเนื่องโดยไม่ต้องพิจารณาสุขภาพใหม่ ซึ่งการประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ เป็นประกันสุขภาพที่บริษัทประกันชีวิตประกาศรับผิชอบค่ารักษาพยาบาลให้กับผู้บริโภคในการรักษาพยาบาลครั้งนั้นตามเงื่อนไขของสัญญาสุขภาพที่ซื้อไว้ (มาตรฐานประกันภัยสุขภาพใหม่. 2566)

จากสถิติที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันพบว่าผู้ทำประกันสุขภาพของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) มีจำนวน 4,340,000 ราย (Thai Life Insurance ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2566) และเมื่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ได้มีการประกาศให้ใช้ระเบียบประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ (New Health Standard) ในปี พ.ศ. 2564 พบว่ามีจำนวนผู้ทำประกันสุขภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมาคมประกันชีวิตที่คาดเฉลี่ยรับรวมปี 66 โตขึ้นร้อยละ 0 - 2 มองเทรนด์ประกันสุขภาพและโรคร้ายแรงมาแรง (สมาคมประกันชีวิต, 2023) จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ (New Health Standard) ของประชาชนที่สนใจซื้อประกันสุขภาพกับบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และโรคประจำตัวที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)
2. เพื่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และโรคประจำตัว ที่แตกต่างกัน มีกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่ต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05
2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่ บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Consumer buying decision process) เป็นลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค จากการสำรวจผู้บริโภคจำนวนมากในกระบวนการซื้อพบว่า ผู้บริโภคจะผ่านกระบวนการขั้นตอน ทั้งนี้ ผู้บริโภคอาจจะข้ามหรือย้อนกลับไปขั้นตอนก่อนหน้านี้ได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กระบวนการซื้อเริ่มต้นก่อนการซื้อจริงๆ และมีผลกระทบหลังจากการซื้อ ได้แก่ 1) การรับรู้

ปัญหา หรือการรับรู้ถึงความต้องการ 2) การค้นหาข้อมูล 3) การประเมินผลทางเลือก 4) การตัดสินใจซื้อ และ 5) พฤติกรรมหลังการซื้อ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2552)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด การตลาดเป็นการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยนักการตลาดจะต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix: 7Ps) ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ปัจจัยด้านราคา (Price) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ปัจจัยด้านบุคคล (People) ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) และปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) เพื่อสามารถตอบสนองต่อความต้องการ หรือความจำเป็นของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายขององค์กรธุรกิจ ส่วนส่วนประสมทางการตลาดนี้ นับเป็นกิจกรรมทางการตลาดที่องค์กรธุรกิจสามารถควบคุมได้ (ภาวณิ ภาณุจนาภา, 2559)

3. การประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่ (New Health Standard) เป็นคำสั่งว่าด้วยสัญญาสุขภาพประกันสุขภาพแบบมาตรฐานสำหรับบริษัทประกันชีวิตให้เป็นไปแนวเดียวกันทุกบริษัท เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและเทคโนโลยีทางการแพทย์สมัยใหม่ และให้ความเป็นธรรมด้านประกันสุขภาพทั้งผู้เอาประกันและบริษัท และสามารถทำให้ผู้เอาประกันสามารถเปรียบเทียบข้อมูลได้ง่ายขึ้น โดยมีผลบังคับใช้วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 จากคำนิยาม "ฉ้อฉลประกันภัย" หรือ การเรียกร้องผลประโยชน์ตามสัญญาประกันภัยโดยทุจริตหรือแสดงหลักฐานอันเป็นเท็จในการเรียกร้อง รวมถึงการเจตนาทำให้เกิดการบาดเจ็บ หรือการเจ็บป่วยเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ตามสัญญาประกันภัย เช่น แกล้งป่วย เพื่อเคลมค่าชดเชยรายวัน ทำให้บริษัทสามารถบอกล้างสัญญาได้ คำนิยามใหม่คำว่า "ผ่าตัดใหม่" ต้องระบุเป็น ผ่าตัดใหญ่ ผ่าตัดเล็ก และผ่าตัดแบบไม่ต้องรักษาตัวเป็นผู้ป่วยใน ความคุ้มครองระบุแยกใช้เหมือนกันทุกบริษัท ซึ่งมีทั้งหมด 13 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 ค่าห้องและค่าอาหาร หมวดที่ 2 ค่าบริการทางการแพทย์เพื่อตรวจวินิจฉัย หมวดที่ 3 ค่าผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม หมวดที่ 4 ค่ารักษาพยาบาล โดยการผ่าตัดและหัตถการ หมวดที่ 5 การผ่าตัดใหญ่ที่ไม่ต้องเข้าพักรักษาตัวเป็นผู้ป่วยใน ผลประโยชน์กรณีไม่ต้องเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล หมวดที่ 6 ค่าบริการทางการแพทย์เพื่อตรวจวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงก่อนและหลังการรักษาตัวเป็นผู้ป่วยใน หมวดที่ 7 ค่ารักษาพยาบาลการบาดเจ็บ กรณีผู้ป่วยนอก ของการเกิดอุบัติเหตุ หมวดที่ 8 ค่าเวชศาสตร์ฟื้นฟู หลังการเข้าพักรักษาตัวเป็นผู้ป่วยใน หมวดที่ 9 ค่าบริการทางการแพทย์เพื่อการบำบัดรักษาโรคไตวายเรื้อรัง หมวดที่ 10 ค่าบริการทางการแพทย์เพื่อการบำบัดรักษาโรคมะเร็ง โดยรังสีรักษา หมวดที่ 11 ค่าบริการทางการแพทย์เพื่อการบำบัดรักษาโรคมะเร็ง โดยเคมีบำบัด หมวดที่ 12 ค่าบริการทางการแพทย์พยาบาลฉุกเฉิน และหมวดที่ 13 ค่ารักษาพยาบาล จากคำสั่งดังกล่าวสรุปประเด็นสำคัญได้ว่าประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่ ที่บริษัทประกันชีวิตทุกบริษัทถูกกำหนดให้เป็นไปแนวเดียวกัน ทำให้ผู้เอาประกันสามารถเปรียบเทียบข้อมูลได้ง่ายขึ้น ข้อดี คือ การคุ้มครองโรคที่เป็นมาแต่กำเนิด และผู้เอาประกันไม่เคยทราบมาก่อน บริษัทจะดูแลค่าใช้จ่ายในการรักษาตามสิทธิ และเรื่องค่าใช้จ่ายอุปกรณ์ เช่น เครื่องกระตุ้นและเครื่องกระตุ้นไฟฟ้าหัวใจ (DE fibrilla tor หรือ Pacemaker ซึ่งข้อกำหนดเดิมจะไม่ครอบคลุมการทำงานของอุปกรณ์ จุดที่ถือเป็นข้อความระวังเรื่องใหญ่ คือเรื่องการต่ออายุสัญญาเพิ่มเติม บริษัทอาจมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการต่ออายุ ความคุ้มครองโดยใช้เงื่อนไขแบบมีค่าใช้จ่ายร่วม (Copayment) ร้อยละ 30 สำหรับลูกค้าบางรายที่มี การ claim ในโรคทั่วไป Simple diseases โดยไม่มีเหตุอันสมควรเกินกว่าปีละ 3 ครั้งขึ้นไป และมีอัตราการ Claim สิ้นไหมมากกว่า ร้อยละ 200 ของเบี้ยประกันภัยปีต่อ หรือในบางกรณีถ้ามีอัตราการ Claim สิ้นไหมมากกว่าร้อยละ 400 ของเบี้ยประกันภัยปีต่อ จะมีโอกาสที่บริษัทประกันชีวิตอาจมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการต่ออายุความคุ้มครอง โดยใช้เงื่อนไขแบบมีค่าใช้จ่ายร่วม (Copayment) ร้อยละ 50 ของค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น (มาตรฐานประกันภัยสุขภาพใหม่: New Health Standard « insurancethai.net 2566.)

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ลูกค้าที่ถือกรมธรรม์ประกันชีวิตของ บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) จำนวน 4,340,000 ราย

ตัวอย่างคือลูกค้าที่ถือกรมธรรม์ประกันชีวิตของ บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) จำนวน 419 ราย ได้มาโดยใช้สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้น (Multi-stage sampling) ซึ่งเป็นลูกค้า บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ที่ได้รับทราบรายละเอียดข้อมูลการประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และโรคประจำตัว

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการให้บริการ

2. ตัวแปรตาม คือ กระบวนการตัดสินใจซื้อ ได้แก่ ด้านการตระหนักถึงความต้องการ ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินผลทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และตรวจสอบคุณภาพค่าความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) ได้ค่า IOC = 1 ทุกข้อคำถามและค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.81

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมลูกค้าของบริษัทไทยประกันชีวิตจำนวน 419 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้น (Multi-stage sampling) และคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้ Taro Yamane (มัลลิกา บุญนาค, 2548)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และโรคประจำตัว โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และ กระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่ของลูกค้าบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation (SD))

3. การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่ของลูกค้าบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบทีแบบอิสระต่อกัน (t-test for independent samples) และจำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และโรคประจำตัว โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way analysis of variance; ANOVA)

4. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่: กรณีศึกษา บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สรุปผลดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 294 คน คิดเป็นร้อยละ 70.20 มีอายุ 36-50 ปี จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 45.10 สถานภาพสมรสจดทะเบียน/สมรสไม่จดทะเบียน จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 49.90 ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 59.90 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 – 45,000 บาท จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 28.60 อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ เจ้าของกิจการ จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 40.80 ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 356 คน คิดเป็นร้อยละ 85.00 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ ในภาพรวม แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ด้านผลิตภัณฑ์	4.722	.438	มากที่สุด
ด้านราคา	4.599	.499	มากที่สุด
ด้านช่องการจัดจำหน่าย	4.656	.464	มากที่สุด
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.637	.474	มากที่สุด
ด้านพนักงาน	4.741	.439	มากที่สุด
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.652	.480	มากที่สุด
ด้านกระบวนการให้บริการ	4.775	.416	มากที่สุด
รวม	4.683	.459	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.683 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านกระบวนการให้บริการมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ =4.775) รองลงมาคือด้านพนักงาน ($\bar{X}$ =4.741) และด้านมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านราคา ($\bar{X}$ =4.599)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

กระบวนการตัดสินใจซื้อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ด้านการตระหนักถึงความต้องการ	4.617	.508	มากที่สุด
ด้านการค้นหาข้อมูล	4.617	.508	มากที่สุด
ด้านการประเมินผลทางเลือก	4.702	.461	มากที่สุด
ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.687	.472	มากที่สุด
ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	4.644	.494	มากที่สุด
รวม	4.653	0.489	มากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ากระบวนการตัดสินใจซื้อในภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.653 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านการประเมินผลทางเลือกมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ =4.702) รองลงมาคือด้านการตัดสินใจซื้อ ($\bar{X}$ =4.687) ด้านการตระหนักถึงความต้องการและด้านการค้นหาข้อมูล มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากัน ($\bar{X}$ =4.617)

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่: กรณีศึกษา บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กระบวนการตัดสินใจซื้อ	ปัจจัยส่วนบุคคล						
	เพศ	อายุ	สถานภาพสมรส	ระดับการศึกษา	รายได้	อาชีพ	โรคประจำตัว
การตระหนักถึงความต้องการ	T=10.989	F=10.376	F=6.633	.693	1.884	3.231	.875
	.000**	.000**	.001**	.501	.082	.007**	.454
การค้นหาข้อมูล	T=10.066	F=13.467	F=11.002	.265	2.522	3.232	2.652
	.007**	.000**	.000**	.767	.021*	.007**	.048*

ตารางที่ 3 (ต่อ)

กระบวนการตัดสินใจซื้อ	ปัจจัยส่วนบุคคล						
	เพศ	อายุ	สถานภาพสมรส	ระดับการศึกษา	รายได้	อาชีพ	โรคประจำตัว
การประเมินทางเลือก	T=-.164	F=8.149	F=7.992	.343	4.674	2.413	1.713
	.855	.000**	.000**	.710	.000**	.036*	.164
การตัดสินใจซื้อ	T=10.397	F=13.403	4.304	.077	4.674	2.294	4.373
	.019*	.000**	.014*	.926	.000**	.045*	.005**
ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	T=.479	F=12.245	11.260	1.417	3.774	2.809	2.390
	.112	.000**	.000**	.244	.001**	.017*	.068

หมายเหตุ * แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05 และ ** แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระดับ .01

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่ของลูกค้าบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีกระบวนการตัดสินใจซื้อด้านการตระหนักถึงความต้องการ ด้านการค้นหาข้อมูล และด้านการตัดสินใจซื้อแตกต่างกัน ผู้ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจซื้อแตกต่างกันทุกด้าน ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจซื้อไม่แตกต่างกันทุกด้าน ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจซื้อแตกต่างกันทุกด้าน ยกเว้นด้านการตระหนักถึงความต้องการ ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจซื้อแตกต่างกันทุกด้าน และผู้ที่มีโรคประจำตัวแตกต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจซื้อด้านการค้นหาข้อมูล และด้านการตัดสินใจซื้อ แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่: กรณีศึกษา บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	กระบวนการตัดสินใจซื้อ		ระดับความสัมพันธ์
	r	P-value.	
ด้านผลิตภัณฑ์	.717	.000**	สูง
ด้านราคา	.639	.000**	ปานกลาง
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.674	.000**	ปานกลาง
ด้านการส่งเสริมการตลาด	.738	.000**	สูง
ด้านพนักงาน	.735	.000**	สูง
ด้านลักษณะทางกายภาพ	.699	.000**	ปานกลาง
ด้านกระบวนการให้บริการ	.700	.000**	ปานกลาง

หมายเหตุ * แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05 และ ** แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระดับ .01

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่ ของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในตารางที่ 4 โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับซูกรี วงศ์รัตน์ (2544) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านพนักงาน มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่ในระดับสูง ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่: กรณีศึกษา บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีเพศแตกต่างกัน ให้ความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ ด้านการตระหนักถึงความต้องการ ด้านการค้นหาข้อมูล และด้านการตัดสินใจซื้อ แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิศา นนทพันธ์ (2559) กระบวนการตัดสินใจซื้อด้านตระหนักถึงความต้องการมีความแตกต่างกัน ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน ให้ความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ ที่แตกต่างกันทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารณี ทองเจริญสุขชัย (2560) การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพ: กรณีเปรียบเทียบช่วงอายุของกลุ่มผู้ซื้อ ที่กล่าวว่า อายุต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตต่างกัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ อรุณ วิสุทธิพัฒน์สกุล (2552) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตผ่านธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ที่กล่าวว่าการตัดสินใจซื้อประกันผ่านธนาคารมีความสัมพันธ์กับช่วงอายุ ผู้ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน ให้ความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ แตกต่างกันทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิศา นนทพันธ์ (2559) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันของผู้บริโภค ต่อบริษัท เอไอเอ จำกัด ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่กล่าวว่า สถานภาพสมรส แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตต่างกัน ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ให้ความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ วสันต์ นัยเนตร (2554) ปัจจุบันส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อประกันชีวิตผ่านธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ที่กล่าวว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มุมมองของการประกันชีวิตที่ต่างกันและมีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน ให้ความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ ด้านการตระหนักถึงความต้องการไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่น ๆ แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ณัฐพล ศิริขจรกิจ (2564) แรงจูงใจและทัศนคติที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบบำนาญ บริษัทเมืองไทยประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่กล่าวว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต มีความแตกต่างกัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนยิ่งสูง ยิ่งส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกัน ให้ความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ แตกต่างกันทุกด้าน สอดคล้องกับ สุทิศา นนทพันธ์ (2559) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันของผู้บริโภค ต่อบริษัท เอไอเอ จำกัด ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่กล่าวว่า อาชีพที่ต่างกัน มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกัน แตกต่างกัน ผู้ที่มีโรคประจำตัวแตกต่างกัน ให้ความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ ด้านการตระหนักถึงความต้องการ ด้านการประเมินทางเลือก และด้านพฤติกรรมหลังการซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการค้นหาข้อมูล และด้านการตัดสินใจซื้อมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับภาวณิ กาญจนภา (2559) พฤติกรรมผู้บริโภค กรุงเทพฯ ที่กล่าวว่าโรคประจำตัว มีกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ แตกต่างกัน ผู้ที่ไม่มีโรคประจำตัวมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ นอกจากนี้งานวิจัยนี้ได้ศึกษาผลของความสัมพันธระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานที่เพิ่มเติมจากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านพนักงาน มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่ในระดับสูงซึ่งนำไปสู่การวางแผนด้านการตลาดของบริษัทต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทุก ๆ ด้านล้วนมีความสำคัญต่อผู้ซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ สามารถนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริโภค เมื่อผู้บริโภคต้องตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่ ที่มีการนำเสนอจากบริษัทประกันชีวิตที่แตกต่างกัน และจากแบบแผนประกันสุขภาพแบบมาตรฐานใหม่และเงื่อนไขที่ถูกลำมาเสนอให้แตกต่างกันออกไป ผู้บริโภคจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการประกันสุขภาพให้เข้าใจเพื่อที่จะได้เลือกซื้อประกันสุขภาพที่ให้ผลประโยชน์ตรงกับความต้องการและเพื่อให้ได้ประโยชน์ที่คุ้มค่าในการซื้อประกันสุขภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับบริษัทประกันชีวิต บริษัทประกันชีวิตสามารถนำผลการศึกษาไปประกอบการตัดสินใจในการกำหนดกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น เช่น แบบประกันที่ออกมาใหม่ต้องสามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนตามยุคปัจจุบัน สามารถเปรียบเทียบแบบประกันได้ มีราคาที่เหมาะสมกับความคุ้มครองและประโยชน์ที่ผู้ซื้อประกันที่จะได้รับหลังจากที่ได้ซื้อประกันไปแล้ว หรือแม้กระทั่งการพัฒนา Application ต่าง ๆ ของบริษัทเพื่อความสะดวกและทันสมัย สามารถตอบโจทย์การใช้ชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบัน การให้บริการเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต บริษัทประกันชีวิตต้องวางแผนกลยุทธ์ในการให้บริการกับผู้ให้บริการเพราะจะทำให้เกิดความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อ ควรมีการบริการให้รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ เช่น การจ่ายเบี้ยประกัน การดูแลสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ การกดใช้สิทธิในการลดหย่อนภาษี การเช็คข้อมูลโรงพยาบาลคู่สัญญา การตรวจสอบการอนุมัติการเคลมสินไหม หรือลูกค้าสามารถทำการเคลมสินไหมได้เอง รวมถึงการสะสมแต้มแลกของรางวัลจากการเป็นลูกค้าบริษัทประกันชีวิต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการสุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคที่ซื้อประกันสุขภาพมาตรฐานใหม่ของบริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) เท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการขยายขอบเขตของการศึกษาออกไป โดยศึกษาแบบประกันของบริษัทประกันชีวิตอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น
2. การศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจจะส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อประกันชีวิต เช่น ศึกษาความต้องการของประชาชนในด้านความสนใจซื้อประกันตัวสดเชยค่านอนโรงพยาบาล หรือศึกษาความสนใจซื้อประกันโรคร้ายแรง เพื่อเป็นประโยชน์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์กับความต้องการของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 8). เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ณัฐพล ศิริจรกิจ. (2564). แรงจูงใจและทัศนคติที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบบำนาญ บริษัท เมืองไทยประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาวณี กาญจนานา. (2559). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วสันต์ นัยเนตร. (2554). ปัจจุบันส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อประกันชีวิตผ่านธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริชัย พงษ์ชัย. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์สำหรับงานวิจัย. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2566 จาก www.chulabook.com/computer/63707
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2552). การบริหารตลาดยุคใหม่ฉบับปรับปรุงใหม่ปี. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สมาคมประกันชีวิต. (2023). คาดเบี้ยรวมปี 66 โต 0-2% มองเทรนด์ประกันสุขภาพและโรคร้ายแรง
- สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2566 จาก <https://moneyandbanking.co.th/2023/26269/>
- สุทิส นนทพันธ์. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันของผู้บริโภคต่อบริษัท เอไอเอ จำกัด ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อรุณ วิสุทพัฒนาสกุล. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตผ่านธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- อารณี ทองเจริญสุขชัย. (2560). การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพ: กรณีเปรียบเทียบช่วงอายุของกลุ่มผู้ซื้อ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Insurancethai. (2021). มาตรฐานประกันภัยสุขภาพใหม่: New Health Standard. สืบค้น 22 สิงหาคม 2566. จาก <https://www.insurancethai.net/new-health-standard/>.

